

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
LUONNONVARA- JA YMPÄRISTÖALA

HEVOSALAN NYKYTILA POHJOIS-SAVOSSA

Palveluiden ja yritysten nykytilan kartoitus

TEKIJÄ Oona Heiskanen

Koulutusala Luonnonvara- ja ympäristöala	
Tutkinto-ohjelma Agrologin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä Oona Heiskanen	
Työn nimi Hevosalan nykytila Pohjois-Savossa. Palveluiden ja yritysten nykytilan kartoitus.	
Päiväys	23.5.2023
Sivumäärä/Liitteet	70/2
Toimeksiantaja Kehittämisyhdistys Ylä-Savon Veturi ry	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Suomessa on hevosalan yrityksiä arviolta 3 000 kappaletta. Vuonna 2021 Suomessa oli yhteensä noin 160 000 hevestallia ja 74 000 hevosta. Pohjois-Savon alueella oli vuonna 2022 Ruokaviraston rekisterissä yhteensä 770 ilmoitettua hevosonpitopaikkaa. Pohjois-Savon ELY-keskuksen tietojen mukaan samana vuonna Pohjois-Savon alueella oli yhteensä 99 tukea saavaa maatilaa, jotka olivat ilmoittaneet päätuotantosunnaksi hevostalouden. Hevosia alueella oli vuonna 2022 Pohjois-Savon hevosjalostusliiton mukaan noin 4 950 kappaletta.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä kyselytutkimuksien avulla Pohjois-Savon alueelle hevosalan palveluiden tarvekartoitus sekä yritysten nykytilan kartoitus. Kyselytutkimuksien avulla pyrittiin selvittämään esimerkiksi, vastaako palveluiden tarjonta palveluiden kysyntää ja millaiseksi alueen yrittäjät kokevat yrityksensä kannattavuuden. Työn toimeksiantajana toimi Kehittämisyhdistys Ylä-Savon Veturi ry.</p> <p>Opinnäytetyötä varten toteutettiin kaksi erillistä kyselytutkimusta. Ensimmäinen kysely toteutettiin neljän hengen ryhmätyönä osana Savonia-ammattikorkeakoulun agrologiopintojen Tutkimusmenetelmät-opintojaksoa. Kyselytutkimuksen toimeksiantajana toimi Kehittämisyhdistys Ylä-Savon Veturi ry. Ensimmäinen kysely suunnattiin hevosonmistajille ja hevosharrastajille. Hevosonmistajien ja hevosharrastajien kysely toteutettiin vuoden 2022 maaliskuussa. Kyselyä jaettiin sosiaalisessa mediassa Facebookin hevosalan keskusteluryhmissä sekä kyselyn tekijöiden omilla sosiaalisen median kanavissa. Lisäksi kyselyä levitettiin Savonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoille sähköpostin kautta ja Ylä-Savon Veturi jakoi kyselyä omilla verkostoissaan. Kyselyyn vastasi yhteensä 142 vastaajaa, joista 98 oli hevosonmistajia ja 44 hevosharrastajia.</p> <p>Toinen kyselytutkimus suunnattiin hevosalan yrittäjille. Yrittäjien kysely toteutettiin vuoden 2023 keväällä. Kyselytutkimuksen toteutuksesta vastasi opinnäytetyöntekijä. Yrittäjille suunnattua kyselyä levitettiin sosiaalisessa mediassa Facebookin hevosalan keskusteluryhmissä ja opinnäytetyöntekijän omilla sosiaalisen median kanavissa. Tämän lisäksi kyselyä jaettiin sähköpostilla Savonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoille ja Wilma-palvelun kautta Ylä-Savon ammattiopiston Hingunniemen hevosalanyksikön oppilaille. Kyselyyn vastasi yhteensä 30 henkilöä, joista 16 oli päätoimisia yrittäjiä ja 14 sivutoimisia.</p> <p>Tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että Pohjois-Savon alueen hevosalan palveluiden tarjonta vastaa melko hyvin palveluiden kysyntää, mutta joillekin palveluille olisi vielä lisätarvetta. Hevosonmistajat kaipasivat alueelle lisää eläinlääkäripalveluita sekä vuokratalli- ja pihattopaikkoja. Harrastajat toivoivat alueelle lisää eniten valmennuksia, erityisesti kouluvalmennusta. Lisäksi alueelle kaivattiin ratsastusvaelluksia tarjoavia yrityksiä. Hevosalan yritykset työllistivät keskimäärin 1,4 työntekijää. Reilu 60 % (n=18) yrittäjistä koki yrityksen kannattavuuden tyydyttäväksi. Hyväksi kannattavuuden koki vajaa 30 % (n=8) ja huonoksi noin 10 % (n=3) yrittäjistä. Päätoimisten yrittäjien vuosittainen liikevaihto oli keskimäärin 72 000 € ja sivutoimisten yrittäjien 23 500 €. Yrittäjistä 12 suunnitteli toiminnan laajentamista ja vain 3 aikoi lopettaa toiminnan.</p>	
Avainsanat hevosalous, Pohjois-Savo, kyselytutkimus, kannattavuus, palvelutarpeet, yrittäjät, harrastajat, omistajat	

Field of Study Natural Resources and the Environment	
Degree Programme Degree Programme in Agriculture and Rural Industries	
Author Oona Heiskanen	
Title of Thesis Current state of the equine industry in Northern Savo. Mapping the need for services in the equine sector and current state of the companies.	
Date 23.5.2023	Pages/Appendices 70/2
Client Organisation Local action group (LAG) Ylä-Savon Veturi	
<p>Abstract</p> <p>The aim of the thesis was to carry out surveys to assess the need for services in the equine sector in the North Savo region and to assess the current situation of the companies. The surveys aimed, for example, to find out whether the supply of services meets the demand for services and how entrepreneurs in the region perceive the profitability of their businesses. The client organization of the thesis was the local action group (LAG) Ylä-Savon Veturi.</p> <p>Two separate surveys were carried out for the thesis. The first survey was carried out as a group work of four people as part of the Research Methods course of the Agrology studies at Savonia University of Applied Sciences. The commissioner for the survey was LAG Ylä-Savon Veturi ry. The first survey was aimed at horse owners and horse enthusiasts. The survey of horse owners and horse enthusiasts was carried out in March 2022. The survey was shared on social media in equine industry discussion groups on Facebook and on the survey authors' own social media channels. In addition, the survey was distributed to Savonia University of Applied Sciences students via e-mail, and Ylä-Savo Veturi shared the survey on its own networks. A total of 142 respondents answered the survey, of which 98 were horse owners and 44 were horse enthusiasts. The second survey was aimed at entrepreneurs in the equine industry. The survey of the entrepreneurs was carried out in the spring of 2023. The thesis author was responsible for the implementation of the survey. The survey aimed at entrepreneurs was distributed on social media in equine industry discussion groups on Facebook and on the thesis worker's own social media channels. In addition to this, the survey was distributed by e-mail to the students of the Savonia University of Applied Sciences and through the Wilma service to the students of the equine industry unit of the Hingunniemi at Ylä-Savo Vocational College. A total of 30 people answered the survey, of which 16 were full-time entrepreneurs and 14 part-time entrepreneurs.</p> <p>The results of the study showed that the supply of equine services in the North Savo region meets the demand for services quite well, but there is still a need for additional services for some services. The horse owners needed more veterinary services, rental stables, and sheds in the area. Enthusiasts hoped for more coaching in the area, especially dressage coaching. In addition, companies offering horse-riding hikes were sought in the area. Equine industry companies employed an average of 1.4 employees. A good 60% (n=18) of the entrepreneurs felt that the company's profitability was satisfactory. Almost 30% (n=8) of the entrepreneurs perceived profitability as good and about 10% (n=3) as bad. The annual turnover of full-time entrepreneurs was €72,000, on average, and of part-time entrepreneurs €23,500. Twelve of the entrepreneurs planned to expand their operations and only 3 planned to stop their operations.</p>	
<p>Keywords</p> <p>equine industry, North Savo, questionnaire survey, profitability, service needs, entrepreneurs, enthusiasts, owners</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	7
2	HEVOSALAN NYKYTILANNE SUOMESSA.....	8
2.1	Hevosenomistajien ja hevosten määrä	8
2.2	Hevosalan harrastajat	9
2.3	Hevostalouden vaikutus alueeseen	11
2.4	Hevosalan talous.....	12
3	HEVOSALAN NYKYTILANNE POHJOIS-SAVOSSA.....	14
3.1	Tukea saaneet hevosalan yritykset Pohjois-Savossa	14
3.2	Hevostallien ja hevosten määrä Pohjois-Savossa	14
3.3	Hevosalan palvelut Pohjois-Savossa	15
4	HEVOSALAN PALVELUT	16
4.1	Hevosten hoitopalvelut	16
4.2	Hevosten kilpailutus- ja valmennuspalvelut	16
4.3	Opetuspalvelut ravi- ja ratsutallilla	17
4.4	Sosiaali-, terveys- ja hyvinvointipalvelut	17
5	TYÖN TOTEUTUS	19
5.1	Menetelmä	21
5.2	Tulosten analysointi	23
5.3	Opinnäytetyöhön liittyvät eettiset ja luotettavuuskysymykset	23
6	KYSELYTUTKIMUKSIEN TULOKSET	25
6.1	Hevosalan harrastajille ja hevosenomistajille suunnatun kyselyn tulokset.....	25
6.1.1	Hevosalan palveluiden käyttö	27
6.1.2	Pohjois-Savon alueelle kaivattavat palvelut.....	29
6.1.3	Paikkakunnan vaikutus palveluiden käyttöön	31
6.1.4	Paikkakunnan vaikutus uusien palveluiden tarpeeseen	33
6.1.5	Hevosenomistajien maksuhalukkuus	35
6.1.6	Harrastajien maksuhalukkuus	37
6.1.7	Palveluiden perässä kuljettava matka.....	38
6.1.8	Tiedon löytäminen hevosalan palveluista	39
6.1.9	Hevosalan matkailupalveluiden käyttö ja kysyntä	39
6.2	Yrittäjille suunnatun kyselyn tulokset.....	41

6.2.1	Yrityksen yrittäjä ja työntekijät	43
6.2.2	Yrityksen tarjoamat palvelut	44
6.2.3	Yrityksen ulkopuolelta ostamat palvelut.....	48
6.2.4	Yrittäjien alueelle kaipaamat palvelut	49
6.2.5	Yrityksen palveluiden markkinointi	50
6.2.6	Yrityksen asiakkaiden määrä ja toiminnan laajuus.....	51
6.2.7	Yrityksen kannattavuus ja liikevaihto.....	52
6.2.8	Yrityksen tulevaisuus	53
6.3	Avoin vastauskohta kyselyn lopussa	56
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	58
7.1	Palveluiden nykytila.....	58
7.2	Yritysten nykytila	61
8	PÄÄTÄNTÖ.....	65
	LÄHTEET	67
	LIITE 1. HARRASTAJILLE JA HEVOSENOMISTAJILLE SUUNNATTU KYSELYLOMAKE	71
	LIITE 2. YRITTÄJILLE SUUNNATTU KYSELYLOMAKE.....	78
	KUVALUETTELO	
	KUVA 1. Hevosten määrä Suomessa vuosina 2014–2021	8
	KUVA 2. Syntyneiden varsojen määrä Suomessa vuosina 2014–2021	9
	KUVA 3. SRL:n jäsentalliin määrä 2016–2021.....	10
	KUVA 4. Vastaajien määrä asuinpaikkakunnittain (kpl) (n=142) (Heiskanen ym. 2022).....	25
	KUVA 5. Vastaajien määrä ikäryhmittäin (kpl) (n=142) (Heiskanen ym. 2022)	26
	KUVA 6. Harrastajien ja hevosenomistajien välinen ero vastaajien iässä (kpl) (n=142) (Heiskanen ym. 2022).....	26
	KUVA 7. Hevosharrastajien ja hevosenomistajien käyttämät harrastepalvelut (%) (n=123) (Heiskanen ym. 2022).....	27
	KUVA 8. Hevosenomistajien käyttämät palvelut (%) (n=98) (Heiskanen ym. 2022).....	28
	KUVA 9. Hevosharrastajien sekä harrastepalveluita käyttävien hevosenomistajien kaipaamat palvelut (%) (n=86) (Heiskanen ym. 2022)	30
	KUVA 10. Hevosenomistajien kaipaamat palvelut (%) (n=77) (Heiskanen ym. 2022)	31
	KUVA 11. Hevosharrastajien käyttämät palvelut paikkakuntien välisessä vertailussa (kpl)	32
	KUVA 12. Hevosenomistajien käyttämät palvelut paikkakuntien välisessä vertailussa (kpl)	33
	KUVA 13. Hevosharrastajien kaipaamat palvelut paikkakuntien välisessä vertailussa (kpl).....	33

KUVA 14. Hevosenomistajien kaipaamat palvelut paikkakuntien välisessä vertailussa (kpl).....	34
KUVA 15. Summa, jonka hevosenomistajat ovat valmiita maksamaan hevosen tarvitsemista palveluista (%) (n=98) (Heiskanen ym. 2022)	35
KUVA 16. Hevosenomistajien maksuhalukkuus harrastepalveluista (%) (n=83) (Heiskanen ym. 2022)	36
KUVA 17. Hevosharrastajien maksuhalukkuus harrastepalveluista (%) (n=43) (Heiskanen ym. 2022)	37
KUVA 18. Tiedon löytyminen hevosalan palveluista (%) (n=140) (Heiskanen ym. 2022).....	39
KUVA 19. Vastaajien kiinnostus matkailupalveluita kohtaan (%) (n=138) (Heiskanen ym. 2022).....	40
KUVA 20. Vastaajien paikkakunnat yrittäjien kysely (kpl) (n=30).....	41
KUVA 21. Yrityksen työntekijät (%) (n=28)	43
KUVA 22. Hevosenomistajille tarjottavat palvelut (kpl) (n=27)	45
KUVA 23. Pää- ja sivutoimisten yrittäjien välinen ero hevosenomistajille tarjottavissa palveluissa (kpl) (n=27).....	46
KUVA 24. Hevosharrastajille tarjottavat palvelut (kpl) (n=18)	47
KUVA 25. Pää- ja sivutoimisten yrittäjien ero hevosharrastajille tarjottavat palvelut (kpl) (n=18)	47
KUVA 26. Yrittäjien ulkopuolelta ostamat palvelut (%) (n=26)	48
KUVA 27. Yrittäjien ulkopuolelta ostamat harrastajille suunnatut palvelut (%) (n=21)	49
KUVA 28. Palveluiden markkinointi (%) (n=26).....	50
KUVA 29. Markkinoinnin erot pää- ja sivutoiminen yrittäjä (kpl) (n=26).....	51
KUVA 30. Yritysten kannattavuus. (%) (n=29).....	52
KUVA 31. Yrityksen kannattavuus päätoimiset ja sivutoimiset yrittäjät (%) (n=29).....	53
KUVA 32. Suunnitelmat toiminnan laajuuden muuttamiseen seuraavan 10 vuoden aikana (kpl) (n=28)	54
KUVA 33. Onko palveluiden tarjontaan tulossa muutoksia seuraavan 10 vuoden aikana. (kpl) (n=28)	55
KUVA 34. Onko suunnitelmana tehdä investointeja seuraavan 10 vuoden aikana. (kpl) (n=29)	56

1 JOHDANTO

Hevosala työllistää ja luo harrastusmahdollisuuksia niin maaseudulla kuin kaupungeissa. Hevosala muuttuu yhteiskunnan mukana, ja tulevaisuudessa hevosilla on entistä suurempi merkitys ihmisten hyvinvoinnin edistäjinä niin kuntoutus-, matkailu- kuin virkistyspalveluissa. (Hippolis, Suomen Hippos ry, Suomen Ratsastajainliitto ry & Luke 2021, 2.) Hevosala on toimialana poikkeuksellinen, sillä alan vaikuttavuuteen ei vaikuta vain tuottavuus ja työpaikat. Hevostaloudella on myös suuri sosiaalinen merkitys. Hevoset ja hevosala tarjoavat tasa-arvoisen harrastusmaailman sekä tukiverkostoja. Hevosalalla on myös vaikutusta syrjäytymisen ehkäisyssä ja kuntoutuksessa. Tämän kaiken peräisin hevosalalla tehdään merkityksellistä nuorisotyötä. (Laitinen & Mäki-Tuuri 2014 a.)

Opinnäytetyö hevosalan palveluiden ja yritysten nykytilasta on ajankohtainen, sillä kustannusten kasvu vaikuttaa voimakkaasti hevosalan yrityksiin ja moni yrittäjä miettiikin tällä hetkellä, onko yrityksen toiminta taloudellisesti kannattavaa. Idea opinnäytetyön aiheeseen on saatu Savonia-ammattikorkeakoulun TKI-suunnittelija Heli Tossavaisen ideoimasta hankkeesta. Hankkeessa oli tarkoitus selvittää hevosalan lisäksi koirapalveluiden tarvetta ja nykytilaa Pohjois-Savon alueella. Hanke ei kuitenkaan toteutunut ja Tossavaiselta on saatu lupa hyödyntää hankkeen hevosalan kartoitukseen suunniteltua pohjaa osana opinnäytetyötä. Opinnäytetyön suunnittelussa on ollut mukana myös toimeksiantaja Kehittämisyhdistys Ylä-Savon Veturi ry, joka hyödyntää opinnäytetyön tuloksia myöhemmin omassa toiminnassaan.

Kehittämisyhdistys Ylä-Savon Veturi ry on yksi kolmesta Pohjois-Savon Leader-ryhmästä. Sen toiminta-alueeseen kuuluvat Iisalmen ja Kiuruveden kaupungit sekä Keiteleen, Lapinlahden, Pielaveden, Sonkajärven ja Vieremän kunnat. Ylä-Savon Veturi ry tukee Ylä-Savon alueen mikroyrityksiä myöntämällä rahoitusta kasvuun ja kehittämiseen. Yleishyödyllisille yhteisöille rahoitusta annetaan niiden toiminnan kehittämiseen ja investointeihin. Kehittämisyhdistys Ylä-Savon Veturi ry hyödyntää opinnäytetyön kyselyjen tuloksia CAP27-rahoituskauden yritystukien linjauksissa ja käsittelyssä. (Partanen 2023.) Leader toiminnan tavoitteena on lisätä maaseutualueiden vetovoimaa ja mahdollisuuksia. Toiminnan ydinideana on antaa paikallisille ihmisille mahdollisuus osallistua alueensa maaseudun kehittämiseen. (Ylä-Savon Veturi ry julkaisuaika tuntematon.)

Opinnäytetyö sisältää empiirisen tutkimuksen, joka on toteutettu tarkalle kohderyhmälle suunnattujen kyselytutkimuksien avulla. Empiirisessä tutkimuksessa konkreettinen, työtä varten koottu aineisto toimii tutkimuksen lähtökohtana (Jyväskylä yliopisto 2015). Tavoitteena on kartoittaa Pohjois-Savon alueella hevosalan palveluiden tarvetta sekä yritysten nykytilaa. Palveluiden tarvekartoituksessa selvitetään esimerkiksi, kuinka hyvin alueen palveluiden tarjonta vastaa kysyntää. Yritysten nykytilan kartoituksessa puolestaan selvitetään esimerkiksi yritysten kannattavuutta. Tuloksista otetaan olevan hyötyä alueen hevosalan yritysten ja palveluiden kehittämiseen sekä rahoituksen suunnitteluun. Tuloksia voivat hyödyntää niin alueelle yrityksen perustamista suunnittelevat, kuin myös yrityksen kehittämistä pohtivat yrittäjätkin. Myös hevosalan harrastajat ja hevosenomistajat voivat käyttää opinnäytetyön tuloksia, sillä opinnäytetyön tarjoaa tietoa alueen hevosalan yrityksistä ja niiden tarjoamista palveluista. Lisäksi he pääsevät vaikuttamaan Pohjois-Savon alueen hevosalan palveluiden kehittämiseen.

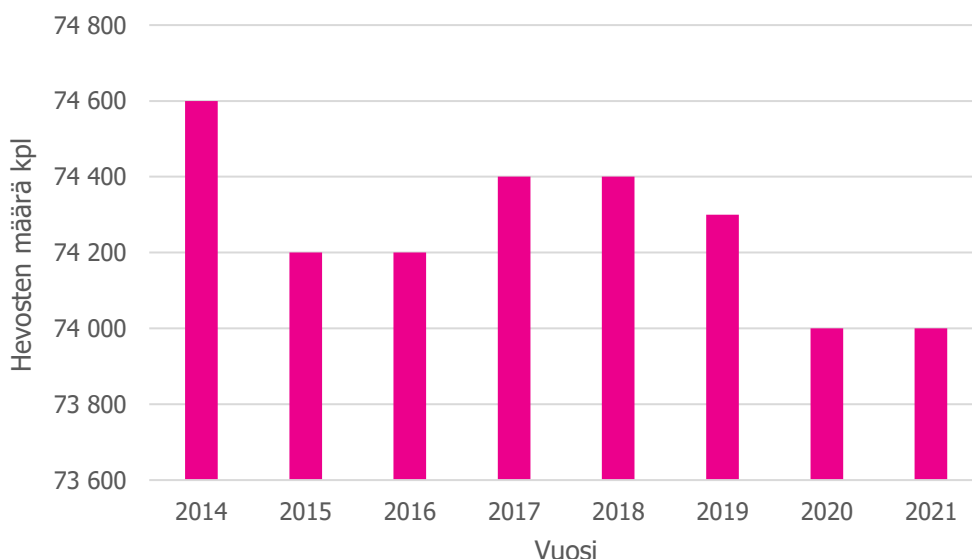
2 HEVOSALAN NYKYTILANNE SUOMESSA

Suomessa on noin 16 000 hevostallia (2021) ja ala työllistää yli 15 000 henkilöä (Hippolis, Suomen Hippos ry, Suomen Ratsastajainliitto ry & Luke 2021, 2). On laskettu, että 6–8 hevosta pystyy työllistämään yhden henkilön ja tarjoamaan välillisesti työpaikan useammalle henkilölle. Välillisiä palveluita ovat esimerkiksi rehu- ja varustekauppa sekä eläinlääkärin palvelut. (Saastamoinen 2014, 14; Pussinen & Thuneberg 2014, 21.)

Hevosalan yrityksiä arvioidaan olevan Suomessa yhteensä noin 3 000 kappaletta. Yrityksistä arviolta 17 % sijaitsee maaseudulla. Hevosalan työllistämisaikutus on samaa kokoluokkaa, kuin Lapin matkailu. Ala työllistää sekä koko-, että osa-aikaisia työntekijöitä ja yrittäjiä. (Saastamoinen 2022.) Sivutoiminen yrittäjyys maatalouden ohella, sekä erityisesti yritystoiminnan alussa on yleistä. Hevosalan yrittäjä voi kuulua, joko maatalousyrittäjien eläkelain (MYEL) tai yrittäjän eläkelain (YEL) piiriin. (Pussinen & Thuneberg 2014,19–20.)

2.1 Hevosenomistajien ja hevosten määrä

Suomessa oli vuonna 2021 yhteensä 74 000 hevosta. Hevosten kokonaismäärä Suomessa on laskenut vuodesta 2014 noin kuudensadan hevosen verran (kuva 1). (Hippolis ym. 2021, 4–9.) Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna voidaan kuitenkin huomata, että viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana hevosten määrä on kasvanut 140 %. Vuonna 1980 hevosten määrä oli selkeästi alhaisempi nykyiseen verrattuna: tällöin Suomessa oli hevosia yhteensä 31 500 kappaletta. (Laitinen & Mäki-Tuuri 2014 b, 11.)

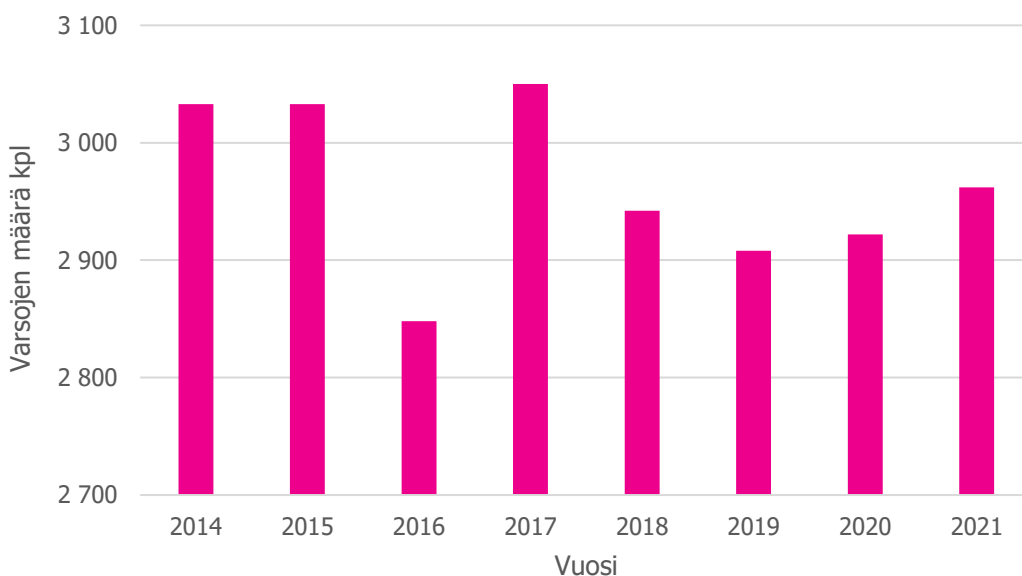

KUVA 1. Hevosten määrä Suomessa vuosina 2014–2021

Suomessa syntyy vuosittain vajaa 3 000 varsaa. Syntyvien varsojen määrässä ei ole tapahtunut suurta muutosta vuodesta 2018 lähtien. Viimeisen kymmenen vuoden aikana vuosittainen syntyneiden varsojen määrä on vaihdellut enimmillään 100–200 varsan verran (kuva 2). (Hippolis, Suomen Hippos ry, Suomen Ratsastajainliitto ry & Luke 2019, 9; Hippolis ym. 2021, 9.) Vuodelta 2022 ei

löydy vielä tilastoitua tietoa syntyneistä varsoista, mutta vuonna 2022 astutettujen tammojen määrässä nähtiin alenemista vuoteen 2021 verrattuna. Eniten notkahdusta astutusmäärissä oli lämminverisillä ravihevosilla ja suomenhevosilla, joiden kumpienkin astutusmäärät aleni 10 %. Ratsuhevosten ja ponien osalta muutos oli maltillisempi. Ponien kohdalla astutusmäärä tippui 8 % ja ratsuhevosten astutusmäärä aleni vain 3 % vuoteen 2021 verrattuna. Ratsuhevosten ja ponien tilastojen odotettiin tarkentuvan vielä loppuvuoteen mennessä edellisen vuosien astutusmäärien tasolle. Ukrainan sodan alkua ja siitä johtunut kustannuksien nousu on varmasti osaltaan vaikuttanut tammojen astutusmääriin vuonna 2022. (Suomen Hippos ry 2022 a.)

KUVA 2. Syntyneiden varsojen määrä Suomessa vuosina 2014–2021

Hevosten määrän ennustetaan nousevan 90 000 teen vuoteen 2030 mennessä. Hevosten määrän kasvu selittyy harrastehevosten määrän kasvulla. (Laitinen & Mäki-Tuuri 2014 b, 11–12.) Suomeen tuodaan ulkomailta joka vuosi noin 2 000–2 500 hevosta ja Suomesta viedään hevosia ulkomaille vuosittain noin 100–300 kappaletta (Hippolis ym. 2021, 10).

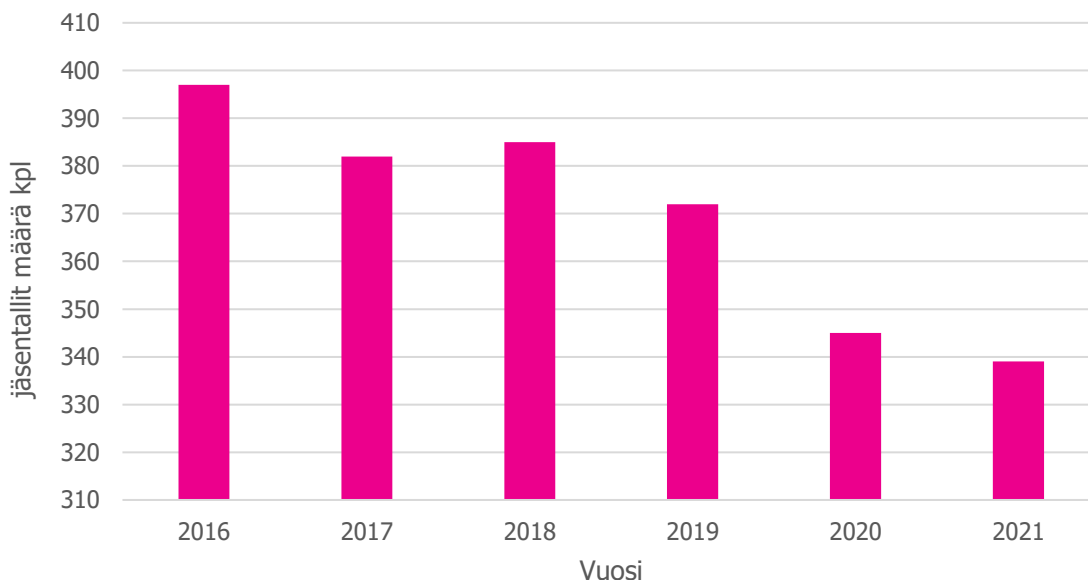
Hevosenomistajia on Suomessa noin 35 000 kappaletta. Hevosen hoidosta ollaan valmiita maksamaan. Kilpahevosen hoitokustannukset voivat olla vuosittain yli 10 000 €. Kustannuksiin vaikuttaa se asuuko hevonen omassa tallissa, vai ostetaanko hevosen hoitopalvelu ulkopuoliselta. (Pussinen & Thuneberg 2014, 19.)

2.2 Hevosalan harrastajat

Ratsastuksen harrastajia löytyy kaikkialta Suomesta. Harrastajia on 160 000, joista yli puolet on aikuisia. Harrastajista enemmistö on naisia ja tyttöjä. (Hippolis, Suomen Hippos ry, Suomen Ratsastajainliitto ry & Luke 2020, 3–6.) Kuitenkin hevosurheilun tasa-arvoisuutta ja harrastajien kirjoa kuvaa hyvin se, ettei naisille ja miehille ole omia sarjoja kilpailuissa, vaan kummankin sukupuolen edustajat kilpailevat yhdessä sekä ratsastus-, että ravikilpailuissa. Ratsastajien määrä on pysynyt samana vuodesta 2017 lähtien (Hippolis ym. 2021, 5).

Ratsastuksen harrastajista 43 553 henkilöä on jäsenenä Suomen Ratsastajainliitossa eli SRL:ssä. Suomen Ratsastajainliitto on Suomen ratsastusurheilun keskusjärjestö. Jäsenten määrä on vähentynyt vuosien 2016 ja 2021 välillä 4 945 kappaletta. Jäsenmäärä on alentunut tasaisesti noin 1 000 jäsentä vuodessa, poikkeuksena 2018–2019 jolloin jäsenmäärä väheni alle 200 jäsentä. (Hippolis ym.2021, 5.)

Liiton jäsentalleja oli vuonna 2021 yhteensä 339 kappaletta, joista 207 oli ratsastuskouluja ja 150 muita jäsentalleja kuten harraste- ja vaellustalleja. Samana vuonna Suomessa toimi noin 500 ratsastusseuraa. SRL:n jäsentallien kokonaismäärä on vähentynyt vuodesta 2016 vuoteen 2021 mennessä 58 kappaletta, joista 43 oli ratsastuskouluja (kuva 3). Suurin muutos tapahtui vuosien 2019 ja 2020 välillä, jolloin jäsentallien määrä väheni 27 kappaletta. Näistä 16 oli ratsastuskouluja. Tätä ennen jäsentallien määrä on tippunut vuosittain noin 10–15 kappaletta, poikkeuksena vuosi 2018, jolloin jäsenmäärä kasvoi kolmella tallilla. (Hippolis ym. 2021, 5.) Vuosien 2019 ja 2020 välinen pudotus jäsentallien määrässä johtunee ainakin osittain koronan aiheuttamasta asiakasmäärien vähenemisestä.

KUVA 3. SRL:n jäsentallien määrä 2016–2021

Suomessa on 42 virallista ravirataa, joiden tapahtumat kokoavat vuosittain paikan päälle satoja tuhansia katsojia. Raviradoilla toimii 8 poniravi- ravikoulua ja näiden lisäksi nuorison ravikerhoja on 16 maakuntaradalla ja 11 kesäradalla. Yhteensä noin 1 034 henkilöä on mukana ravipuolen nuorisotoiminnassa. (Hippolis ym. 2021, 7–8.)

Ravipuolen harrastajien tarkkaa määrää on vaikea laskea, mutta erilaisia raviurheilun valmennus- ja ohjastajalisenssejä oli 5 321 henkilöllä vuonna 2021. Näissä lisensseissä on mukana esimerkiksi ammattiohjastaja- ja valmentajalisenssit, sekä poniajolisenssit. Ravivalmentajia oli vuonna 2021 yhteensä 2 543 kappaletta, ohjastajia 1 414 kappaletta ja kilpailevia poniohjastajia 377 kappaletta. Kilpailevien hevosten omistajia oli 1 879 kappaletta ja kimppojen ja yhteisöiden kautta hevosten omistajia 2 775 henkilöä. (Hippolis ym. 2021, 7–8.)

Ravivalmentajien määrä on laskenut vuosien 2016 ja 2021 välillä noin 700 valmentajan verran. Ohjastajien määrä on laskenut samalla ajanjaksolla noin 400 ohjastajan verran. Kilpailevien poniohjastajien määrä on laskenut noin 40 kappaletta. Määrissä nähdään selkeä muutos vuosien 2019 ja 2020 välillä, jolloin ravivalmentajien määrä väheni noin 238 kappaletta, ohjastajien 244 kappaletta ja kilpailevien poniohjastajien 61 kappaletta. Lasku oli jokaisen ryhmän kohdalla noin 50 % suurempi, kuin mitä se on ollut edeltävinä vuosina vuosittain. (Hippolis ym. 2021, 7–8.)

2.3 Hevostalouden vaikutus alueeseen

Hevosalalla on myönteinen vaikutus aluetalouteen. Hevosalan tapahtumilla voi olla jopa 10 miljoonan euron kokonaisvaikutus lähialueen talouteen. Vuonna 2021 erilaisia raveja järjestettiin 504 kappaletta ja ratsastuksen erilajien seura-, alue- ja kansallisen tason kilpailuita järjestettiin yhteensä 796 kappaletta. (Hippolis ym. 2021, 3–7.)

Vuosittain ravitapahtumat kokoavat raviradoille noin 640 000 katsojaa. (Hippolis ym. 2020, 3). Vuoden 2019 Kuninkuusravit pidettiin Lahdessa ja tapahtuma keräsi paikalle 59 200 katsojaa. (Hippolis ym. 2019, 3.) Vuonna 2020 Kuninkuusravit järjestettiin Seinäjoella. Koronan takia Seinäjoen Kuninkuusravien kävijämäärää rajattiin ja tapahtumassa oli vain 4 000 kävijää. (Hippolis ym. 2020, 3.) Vuoden 2021 Kuninkuusravit pidettiin myös Seinäjoella, ja tällöin tapahtuma veti paikalle 15 000 katsojaa (Hippolis ym. 2021, 3). Normaalisti kävijämääriin päästiin jälleen vuoden 2022 Kuninkuusraveissa, jotka pidettiin Forssassa. Tapahtuma keräsi paikan päälle 45 625 katsojaa. Kuninkuusravit olivat kävijämäärältään Euroopan vuoden 2022 suurin ravitapahtuma vuoden elokuuhun mennessä. (Hevosurheilu 2022.)

Ratsastustapahtumista suurin kävijämäärä on Helsinki International Horse Show'ssa, jossa vieraili vuonna 2019 yhteensä 50 500 kävijää. (Hippolis, Suomen Hippos ry, Suomen Ratsastajainliitto ry & Luke 2019, 3.) Vuosina 2020 ja 2021 tapahtuma peruttiin koronan takia (Hippolis ym. 2020, 3; Hippolis ym. 2021, 3). Korona vuosien jälkeen vuonna 2022, Helsinki International Horse Show'ssa kävi yhteensä 51 926 kävijää (Sponsor insight Oy 2022). Hevosalalla on näiden tapahtumien lisäksi paljon erilaisia katsojille avoimia kilpailuja sekä messuja, jotka tuovat reilusti vierailijoita paikkakunnalle ja työllistävät tätä kautta laajasti eri toimijoita. Vierailijat hyödyntävät alueen palveluista, esimerkiksi ruokakauppoja, ravintoloita ja majoituspalveluita.

Hevosala voi tapahtumien järjestämisen lisäksi lisätä kunnan yritystoimintaa sekä tuoda alueelle uusia työpaikkoja ja lisätä vero- ja matkailutuloja. Hevoset lisäävät ihmisten aktiivisuutta ja hevosten mukanaan tuoma hyvinvointi voi näkyä säästöinä sosiaali- ja terveystaloudessa. Hevostalouden voikin tuoda kunnalle positiivista näkyvyyttä. (Laitinen & Mäki-Tuuri 2014 b, 11–12.)

2.4 Hevosalan talous

Osa Suomen hevostalouden rahoituksesta tulee maa- ja metsätalousministeriön maksamana Veikkaus Oy:n tuotoista. Veikkaus Oy:n tuloksesta 4 % ohjataan hevoskasvatukseen ja hevosurheilun kehittämiseen. Rahat jaetaan valtion avustuslain ja EU-komission päätöksen mukaan, sen jälkeen, kun Suomen Hippos on antanut esityksensä rahojen jaosta. (Hippolis ym. 2021, 8.) Suomen Hippos ry on suomalaisen raviurheilun ja hevoskasvatuksen valtakunnallinen keskusjärjestö (Suomen Hippos ry julkaisuaika tuntematon c). Veikkauksen tuotoilla rahoitetaan esimerkiksi ravikilpailuiden palkinnot, raviratojen toiminta sekä hevosjalostusliittojen toiminta. Lisäksi rahoilla kustannetaan ratsastusurheilun ja hevoskasvatuksen kuluja. (Hippolis ym.2021,8.)

Hevosista ei ole saanut kansallista kotieläintukea vuodesta 2015–2016 lähtien. Tällä hetkellä kotieläintilat voivat hyödyntää hevosten ja ponien eläinmäärää, tiettyjen ehtojen täyttyessä luonnonhaittakorvauksen kotieläinkorotukseen. Eläinmäärää voidaan hyödyntää myös sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotetun tuen eläintiheyslaskelmaan. Hevostalouden yrityksillä on mahdollisuus hakea tiettyjä ehtoja täyttäessään investointi- ja kehittämistukea. Suomenhevosista on mahdollista saada alkuperäisrodun tukea. Vuonna 2021 alkuperäisroduntukea maksettiin 60 tilalle, joilla oli yhteensä 265 suomenhevosta. (Hippolis ym. 2021.) Alkuperäisrodun tuen hakemiseen vaaditaan hakijalta tilatunnus. Hevosen tulee olla puhdasrotuinen ja tuottanut vähintään yhden puhdasrotuisen jälkeläisen tuen hakemista edeltävän kolmen vuoden aikana. Suomenhevosista maksetaan tukea 350 euroa eläintä kohden. Eläimiä tulee olla vähintään yksi, jotta tukea maksetaan. (Ruokavirasto 2022.)

2.5 Hevosalan mahdollisuudet ja uhat

Hevostallit sijaitsevat nykyään maaseudun ja taajamien lisäksi lähellä kuntakeskuksia ja kaupunkeja. Tämä tulee olemaan haaste hevosten määrän ja harrastajamäärien kasvaessa, sillä hevoset vaativat paljon tilaa ja hevostoiminnan siirtyminen lähemmäksi asuinalueiden keskuksia jakaa mielipiteitä. Samaan aikaan asumiskeskittymät tiivistyvät yhdyskuntarakenteen kaupungistuksessa ja ihmiset vieraantuvat maaseudusta. Tämä lisää konfliktien riskiä maankäyttöä suunniteltaessa ja hevostallien sijainteja pohdittaessa. Pääkaupunkiseudulla muutokseen on reagoitu kiristämällä sijaintia ja rakentamismääräyksiä koskevia vaatimuksia, mikä rajoittaa alueen tallitoimintaa. Muutos luo silti myös mahdollisuuksia, ja osa kunnista onkin alkanut profiloitumaan hevosystävällisiksi. (Laitinen & Mäki-Tuuri 2014 b, 12.)

Sijainnin lisäksi hevosalan uhkia ovat esimerkiksi ihmisen kiinnostuksen väheneminen. Jos nuoret eivät enää innostu hevosharrastuksesta tulee asiakasmäärät laskemaan. Myös vallitsevat trendit ja asiakkaiden muuttuvat tarpeet voivat aiheuttaa haasteita yrityksille. Harrastajien keskuudessa tapahtuu muutosta, jossa suoritusorientoitunut harrastaminen halutaankin muuttaa enemmän elämyksiä ja hauskuutta sisältävään harrastamiseen. Kasvavia palveluita ovat hevosmatkailu sekä hevosia hyödyntävät sosiaali- ja terveystalot. Tämä luo mahdollisuuksia jo olemassa oleville sekä uusille yrityksille. Kysynnän muuttuessa myös uusille palveluille on tarvetta. (Saastamoinen 2013.)

Hevosalan tulee kiinnittää huomiota vastuullisuus näkökulmiin ja osaamisesta, uudistumisesta sekä kehittämisestä huolehtimiseen. Tulevaisuudessa ei toimintaa voi perustella vain sillä, että niin on

tehty ennen, vaan yrittäjien tulee kiinnittää huomiota yleiseen ilmapiiriin ja tarvittaessa muuttaa toimintaa. (Saastamoinen 2013.)

3 HEVOSALAN NYKYTILANNE POHJOIS-SAVOSSA

Hevostallien ja hevosalan yritysten määrää Pohjois-Savon alueella on vaikea määrittellä tarkasti, sillä aiheesta ei löydy tilastoitua tietoa. Suomen Ratsastajainliitto pitää yllä listaa omista jäsentalleistaan, mutta tältä listalta puuttuvat esimerkiksi pienemmät ratsastuspalveluita tarjoavat tallit, jotka eivät kuulu Suomen Ratsastajainliittoon. Listasta puuttuu myös yksityistalleja, sekä raviurheiluun painottuneet tallit. Ravivalmennukseen painottuneita talleista ei löydy listauksia, joten tarkkaa määrää on vaikea arvioida.

Pohjois-Savon alueen hevosalan nykytilaa on pyritty opinnäytetyötä varten hahmottamaan haastatteleamalla alueen maaseutupalveluita, ELY-keskusta ja hevosjalostusliittoa. Alueen palveluiden tarjoajista on etsitty tietoa eri liittojen ja yhdistysten nettisivuilta. Osa tiedoista voi olla vanhentunutta, sillä meneillä olevan kustannuksien kasvun takia osa yrittäjistä on voinut lopettaa toimintansa. Lisäksi kaikki eivät ilmoita toiminnan loppumisesta tai muuttumisesta rekisterien pitäjille.

3.1 Tukea saaneet hevosalan yritykset Pohjois-Savossa

Pohjois-Savon ELY-keskuksen maaseutuasiantuntija Juha Ikäheimon mukaan Pohjois-Savon alueella oli vuonna 2022 yhteensä 99 tukea saavaa maatilaa, jotka olivat ilmoittaneet päätuotantosuunnaksi hevostalouden. Kaikista Pohjois-Savon maataloista hevostalous oli päätuotantosuunnana 3 %. Ylä-Savon alueella hevostalouden merkiksi päätuotantosuunnaksi 41 tilaa, joka on 2,60 % Ylä-Savon tukea saavista tiloista. (Ikäheimo 2023.)

Pohjois-Savon alueen Leader-ryhmistä Ylä-Savon veturi ry on rahoittanut kolmea hevosalan yritystä, joista kaksi oli hevostalleja. Lisäksi rahoitusta on annettu eläinlääkäriin liikuteltaviin välineisiin. Muista Pohjois-Savon Leader-ryhmistä kehittämissyhdystys Kalakukko ry on myöntänyt rahoitusta neljälle hevosalan yritykselle yritystukena ja kolmelle yleishyödylliselle toimijalle on annettu investointi- tai kehittämistukea. Kehittämissyhdystys Mansikka ry on puolestaan myöntänyt rahoitusta neljälle hevosalan yritykselle yritystuen muodossa vuosina 2014–2022. Hankerekisterin mukaan Pohjois-Savon ELY-keskus on rahoittanut neljää hevosalan yritystukea ja kuutta yleishyödyllistä hevosalan hanketta, joista neljä oli Hevostietokeskuksen hankkeita. (Partanen 2023.)

3.2 Hevostallien ja hevosten määrä Pohjois-Savossa

Hevosten pitopaikat on ilmoitettava Ruokavirastolle. Ilmoituksen voi tehdä paikallisen maaseutupalveluiden kautta. Sydän-Savon maaseutupalveluiden palvelusihteeri Leena Luostariselta saatujen tietojen mukaan Pohjois-Savon alueella on ilmoitettu yhteensä 770 hevosen pitopaikkaa. Luku voi poiketa hieman todellisesta määrästä, sillä kaikki eivät tee ilmoitusta hevostenpidon loppumisesta. (Luostarinen 2022.) Ylä-Savon maaseutupalveluiden vastaava maaseutuasiamies Heta Ollikaiselta saatujen tietojen mukaan toiminta alueelle aktiivisia hevosenpitopaikkoja on 187 kappaletta. Iisalmessa ilmoitettuja hevosten pitopaikkoja on 66 kappaletta, Lapinlahdella 61 kappaletta, Sonkajärvellä 20 kappaletta ja Vieremällä 40 kappaletta. (Ollikainen 2022.) Luoteis-Savon maaseutupalveluiden alueella on vastaavan maataloussihteeri Niina Lohvalta saatujen tietojen mukaan yhteensä 108 rekisteröityä hevosenpitopaikkaa. Näistä Kiuruvedellä on 68 kappaletta, Pielavedellä 22 ja Keiteleellä

18 kappaletta. Alueella on eläintenpitorekisterin mukaan 21 tilaa, jotka ovat merkinneet toimintamuodokseen ammattimaisen tai muutoin laajamittaisen seura- ja harrastuseläinten pidon. (Lohva 2022.)

Pohjois-Savon alueella on arviolta yhteensä 4 950 hevosta. Suomenhevosta 1 660 kappaletta, lämminverisiä ravihevosia 1 440 kappaletta, ratsuhevosia 770 kappaletta, poneja 700 kappaletta ja ratsuja tai poneja 380 kappaletta. Arviot perustuvat Pohjois-Savon hevosjalostusliiton toiminnanjohtaja Hannu Ala-Korvelta saatuihin tietoihin hevosjalostusliiton toiminta alueen hevosmäärästä. Alueella syntyi vuonna 2022 arviolta 200 varsaa, joista noin 90 varsaa oli suomenhevosta, lämminverisiä ravihevosia 70 ja ratsuja ja poneja noin 40. Vuonna 2022 kaksisataa henkilöä astutti tammansa Pohjois-Savon hevosjalostusliiton alueella. Tarkkaa hevoskasvattajien määrää alueella on vaikea arvioida, sillä suurin osa kasvattajista on pienkasvattajia, joilla on 1–2 siitostammaa, eikä varsoja synny välttämättä vuosittain. Ala-Korven mukaan noin kymmenen vuotta sitten varsoja syntyi alueella 300 kappaletta vuodessa, mutta vuosittain syntyvien varsojen määrä on vähentynyt vuosien aikana. (Ala-Korpi 2022.)

3.3 Hevosalan palvelut Pohjois-Savossa

Pohjois-Savon alueella on Suomen Ratsastajainliiton hyväksymiä talleja liiton nettisivujen tallihaun mukaan yhteensä 23 kappaletta, joista 16 on ratsastuskouluja. Eniten SRL:n hyväksymiä talleja on Kuopiossa ja Kuopion seutukunnissa (n=9) Toiseksi eniten talleja on Kiuruvedellä (n=4). Muita paikkakuntia, joilta löytyy yksi SRL:n hyväksymä talli ovat Varkaus, Iisalmi, Keitele, Pielavesi, Rautalampi, Siilinjärvi, Suonenjoki ja Vieremä. (Suomen Ratsastajainliitto julkaisuaika tuntematon a.) Suomen Vaellustallien liitto ry:n jäsentalleja löytyy Pohjois-Savosta 3 kappaletta ja näistä Rautalammen ratsastuskeskus on myös SRL:n hyväksymä ratsastuskoulu (Suomen Vaellustallien liitto ry julkaisuaika tuntematon a).

Pohjois-Savossa on yksi maakuntaravirata, joka sijaitsee Kuopiossa. Kuopion Sorsasalossa järjestetään vuosittain 25 ravipäivää. Lisäksi Pohjois-Savosta löytyy kaksi virallista kesärataa, jotka sijaitsevat Suonenjoella ja Vieremällä. Virallisten raviratojen lisäksi alueelta löytyy useita pienempiä harjoitusratoja. (Suomen Hippos ry julkaisuaika tuntematon d.)

Alueella on myös paljon erilaisia hevosalan palveluiden tarjoajia ja yrittäjiä. Suomen kengitysepät ry:llä on 10 jäsentä, jotka ovat ilmoittaneet toiminta alueeseen Pohjois-Savon. (Suomen kengitysepät ry 2022). Sosiaalipedagogista hevospalvelua tarjoaa Pohjois-Savossa ainakin 13 Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry:n jäsentä, jotka ovat ilmoittaneet yhteistiedoistaan yhdistyksen sivuilla. (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry julkaisuaika tuntematon a). Suomessa koulutettuja ratsastusterapeutteja Pohjois-Savon alueella on yhteensä 5 kappaletta ja lisäksi opiskelijajäseniä Suomen ratsastusterapeutit ry:llä on alueella 2 kappaletta. Koko Suomen alueella yhdistyksellä on yhteensä 135 jäsentä. (Suomen ratsastusterapeutit ry julkaisuaika tuntematon b.)

4 HEVOSALAN PALVELUT

Hevosalan palvelutarjonta on erittäin monipuolista ja uusia palveluita syntyy kuluttajien tarpeiden mukaan. Kaikki hevosalan palveluiden käsitteet eivät ole täysin selkeitä, vaan samalla käsitteellä voidaan kuvata laajempaa palvelutarjontaa ja eri palveluista voidaan käyttää useampia ilmaisuja. Tässä osiossa on selitetty muutamia opinnäytetyössä esille tulevia palveluita.

4.1 Hevosten hoitopalvelut

Vuokratallilla tarkoitetaan tallia, josta hevosenomistajalla on mahdollisuus vuokrata hevoselle karsinapaikka. Vuokratalleja kutsutaan myös yksityistalleiksi, mutta samalla tallilla voi olla sekä vuokra-karsinoita, että muuta yritystoimintaa, esimerkiksi ratsastuskoulu toimintaa. Vuokratallilla yritys tarjoaa hevosenomistajalle käyttöön karsina- tai pihattopaikan ja ulkoilalueet (tarhat ja, tai laitumet) sekä hevosen liikutukseen tarkoitetut alueet, esimerkiksi kentän tai maneesin. Vuokratalli voi tarjota palvelua itsehoitoperiaatteella, jolloin hevosenomistaja hoitaa sopimuksen mukaan itse karsinan siivouksen ja hevosen ruokinnan sekä tarhauksen. Puolihoitotallilla yrityksen työntekijät hoitavat hevosen ruokinnan ja tarhauksen, mutta omistaja siivoaa itse karsinan. Täysihoitotallilla yritys huolehtii hevosen ruokinnasta, tarhauksesta ja karsinan siivouksesta. Omistajalle jää hoidettavaksi vain hevosen muut hoitotoimenpiteet ja liikutus.

Karsinatallin lisäksi hevoset voivat asua pihatossa eri kokoisissa laumoissa. Pihatto sisältää pihattohallin, jossa hevoset voivat olla säältä suojassa, sekä ulkoilalueen. Pihattohallista on suora uloskäynti tarhaan tai laitumeen, ja hevoset pääsevät kulkemaan vapaasti ulos sekä sisälle vuorokauden ympäri. Pihatto voi olla tyypiltään varsapihatto, aikuisten hevosten pihatto tai yhdistelmäpihatto. Varsapihatoissa ryhmä suositellaan koostettavaksi lähes samanikäisistä varsoista, jotta pienempi kokoiset varsat eivät jää alakynteen. Aikuisten hevosten pihatossa hevosilla tulee olla riittävästi tilaa. Yhdistelmäpihatoissa voi olla niin varsoja kuin vanhempia hevosia, sekä toipilaita. (Autio & Heiskanen 2013, 29.)

4.2 Hevosten kilpailutus- ja valmennuspalvelut

Valmennuspalveluilla tarkoitetaan esimerkiksi ravihevosen valmentamista. Usein ravihevosen valmennuspalveluun yhdistyy täysihoitopalvelu, eli valmennuksessa oleva hevonen asuu yrittäjän tallissa ja yrittäjä huolehtii hevosen päivittäisen hoidon lisäksi hevosen liikutuksesta ja esimerkiksi kengityksestä. Hevosen kilpailutuspalvelut kuuluvat monesti osaksi valmennuspalveluita. Tällöin palveluntarjoaja käyttää hevosta kilpailuissa ilman, että hevosenomistajan tarvitsee olla paikalla. Kilpailutuspalveluna voidaan tarjota myös palvelua, jossa kilparatsastaja ratsastaa tai raviohjastaja ohjastaa hevosta kilpailuissa, vaikkei muuten osallistuisi hevosen valmentamiseen.

Ratsuhevosilla valmennuspalveluita tarjotaan useimmiten, joko yrittäjän tiloissa tai hevosen kotitalilla. Osa palvelun tarjoajista yhdistää palveluun hevosen täysihoitopalvelut. Valmennuspalveluihin voi kuulua sekä ratsastuksen opetusta, että ratsutusta, tai vain toista näistä. Ratsutuspalveluissa palveluntarjoaja ratsastaa hevosella. Ratsutuksen tavoitteena voi olla hevosen kouluttaminen eteenpäin tietyssä ratsastuslajissa.

4.3 Opetuspalvelut ravi- ja ratsutallilla

Ratsastuskoulut tarjoavat erilaisia palveluita, mutta yleisimmin palveluiden pääpaino on ratsastuksen opetuksessa. Ratsastuskoulut tarjoavat monipuolisesti eri ratsastuslajien opetusta tai erikoistuvat tiettyyn ratsastuksen lajiin kuten kouluratsastukseen. Yritykset voivat tarjota palveluina ratsastustuntien lisäksi esimerkiksi ratsastusleirejä, kursseja sekä hevoskerho toimintaa.

Poniravikoulujen ja ravikoulujen toiminta periaate on samankaltainen kuin ratsastuskoulussa. Poniravi- ja ravikouluissa tarjotaan ohjattua toimintaa hevosten ja ponien parissa. Pääpainona on hevosen tai ponin ajamiseen perehtyminen. Osalla talleista pääsee tutustumaan ponien hoitoon ja ruokintaan. Ravikouluilla järjestetään erilaisia kursseja ponien hoidon alkeista kilpailuihin ja hevosten valmentamiseen asti. (Suomen Hippos ry julkaisuaika tuntematon b.) Osa ravikoulusta tarjoaa palveluna Monté-kursseja tai tunteja. Montélla tarkoitetaan raviratsastusta, joka on yksi ravikilpailun muodoista. Kilpailu tapahtuu ratsain, toisin kuin normaalissa raviajossa, jossa hevosta ohjastetaan kärryiltä käsin. (Suomen Ratsastajainliitto julkaisuaika tuntematon d.) Montén kokeileminen edellyttää ratsastajalta perusratsastamistaitoa, sekä hyvää tasapainoa (Vermo areena julkaisuaika tuntematon.)

Vaellustallit tarjoavat ratsastusta luonnossa. Palveluihin voi kuulua joko lyhyitä muutaman tunnin, puolen päivän tai koko päivän pituisia ratsastusretkiä. Vaelluksilla nautitaan luonnosta hevosten kanssa ja retkiä johtaa kokeneet ohjaajat. Varsinaisiksi ratsastusvaelluksiksi luetaan pitkät, jopa useamman päivän kestävät vaellukset, joihin kuuluu yöpyminen reittien varsilla. (Suomen Vaellustallien liitto ry julkaisuaika tuntematon b.)

4.4 Sosiaali-, terveys- ja hyvinvointipalvelut

Hevosia hyödynnetään osana sosiaalista, kasvatuksellista ja lääkinnällistä kuntoutusta. Palveluita tarjoaa yksityisten palveluiden tuottajien lisäksi muun muassa terveydenhuollon sektori, työvoimahallinto, Kansaneläkelaitos, vakuutuslaitokset, sekä erilaiset vammaisjärjestöt. Kuntoutus ja terapia toimintaan voi saada rahoitusta kunnalta tai kelalta. (Pussinen & Thuneberg 2014, 19.) Hevosella on erityinen kyky astia ihmisen mielentilaa, ja hevosen liike voi toimia niin henkisesti kuin fyysisesti parantavana tekijänä kuntoutuksessa. Hevosen liike ja kehon lämpö rentouttavat venyttävät lihaksia. Hevosen liikkeessä pystytään saamaan aikaan vaikutusta ihmisen tasapaino- ja liikeaisteihin ja tätä kautta ihmisen tietoisuus omasta kehosta paranee. Ratsastuksesta on olla hyötyä myös liikuntavammaisille. Hevoset ovat luonnostaan herkkiä tunteille ja hevosten käyttö terapiassa perustuu vuorovaikutukseen. Hevonen kykenee huomaamaan tunnetiloja, joita ihminen ei välttämättä huomaa. Hevonen kykenee aistimaan esimerkiksi asiakkaan kivun ja voi toimia tunnetilojen tulkkina asiakkaan ja terapeutin välillä. (Timonen 2016.)

Green Care -palveluilla tarkoitetaan luontoon ja maaseutuun liittyvää ammatillista toimintaa, jonka tavoitteena on edistää ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Palvelun tarjoajan ammattitaidon mukaan käytetään monia erilaisia eläinavusteisuuden muotoja. Hevospuolelta esimerkkinä ratsastusterapia ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta. (Green Care Finland julkaisuaika tuntematon.) Lisäksi toiminnalla voi olla tavoitteena esimerkiksi ehkäistä yksinäisyyttä ja syrjäytymistä ja ylläpitää fyysistä kuntoa. (Iloluontoinen julkaisuaika tuntematon.)

Hevosavusteita toimintaa eli eläinavusteista toimintaa (Animal Assisted Activity, AAA) on muun muassa hevosten vierailut palvelukodeissa. Palvelut pyrkivät lisäämään ihmisten hyvinvointia, virikkeellistämään ja nostamaan elämänlaatua. (Green Care Finland julkaisuaika tuntematon.) Hevosavusteista toimintaa on myös sosiaalipedagoginen hevostoiminta, jolla tarkoitetaan työskentelytapaa, jota hyödynnetään kasvun sekä hyvinvoinnin tukemiseen sekä sosiaaliseen kuntoutukseen. Toiminnan vaikuttavuus perustuu vuorovaikutukseen, kokemuksiin ja osallisuuden tunteeseen. Toimintaa saa tarjota sosiaali-, terveys- tai kasvatustalon ammattilainen, joka on käynyt sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa käytetään esimerkiksi lastensuojelun tukitoimena, sosiaalisten- sekä tunnetaitojen ja vuorovaikutuksen oppimisessa sekä kuntouttavassa toiminnassa. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry julkaisuaika tuntematon b.)

Hevosavusteisesta tai eläinavusteisesta (Animal Assisted Therapy, AAT) terapiasta puhuttaessa tarkoitetaan terapiaa, jossa terveys- tai sosiaalialan koulutuksen saanut henkilö käyttää eläimiä apunaan terapiassa. Palvelun asiakkaalla on diagnoosi ja hoidolla on jokin tavoite. (Green Care Finland julkaisuaika tuntematon.) Hevosavusteista terapiaa on esimerkiksi ratsastusterapia, jossa koulutettu ratsastusterapeutti ja hevonen toteuttavat yhdessä kuntoutustyötä asiakkaan diagnoosin perusteella. Ratsastusterapiaa voidaan hyödyntää osana fysio-, toiminta- ja psykoterapiaa. Ratsastusterapeutilta vaaditaan vähintään AMK-tason tutkinto sosiaali- tai terveydenhuollon alalta sekä vahva hevoskokemus. (Suomen ratsastusterapeutit ry julkaisuaika tuntematon a.) Ratsastusterapeuttien koulutuksesta vastaa Suomessa Ypäjän hevosopisto yhteistyössä Suomen ratsastusterapeutit ry:n kanssa. (Hevosopisto julkaisuaika tuntematon.)

5 TYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa Pohjois-Savon alueella hevosalan palveluiden tarvetta sekä yritysten nykytilaa. Palveluiden tarvekartoituksessa selvitettiin esimerkiksi, kuinka hyvin alueen palveluiden tarjonta vastaa kysyntää. Yritysten nykytilan kartoituksessa puolestaan selvitettiin esimerkiksi yritysten kannattavuutta. Opinnäytetyö koostuu kahdesta erillisestä kyselytutkimuksesta. Opinnäytetyötä ei rajattu koskemaan vain hevosenomistajia ja harrastajia tai yrittäjiä, sillä tavoitteena oli saada koottua Pohjois-Savon hevosalaa kattavasti kuvaava työ. Vastaavaa hevosalan kartoitusta on tehty ennenkin, muttei pelkästään Pohjois-Savon aluetta käsitellen. Aiemmin tehdyt kartoitukset ovat olleet selkeämmin tiettyyn aiheeseen painottuvia tutkimuksia, esimerkiksi työvoiman tai yritysten tilaa käsitteleviä. Koko Suomen laajuudessa yritysten nykytilaa on kartoitettu esimerkiksi Hevos-tilat huippukuntoon -hankkeessa vuosina 2010–2014 (Pussinen 2013). Pohjois-Savon hevosalaa käsiteltiin osana valtakunnallista selvitystä, vuonna 2007 julkaistusta Kasvava hevosala julkaisussa (Pussinen, Korhonen, Pölonen & Varkia 2007, 62, 81). Opinnäytetyön tuloksia tullaan hyödyntämään työn toimeksiantajan Kehittämisyhdistys Ylä-Savon Veturi ry:n toiminnassa ja työstä tulee olemaan hyötyä myös yleisesti Pohjois-Savon alueen hevosalan yrittäjille, sekä hevosalan harrastajille ja hevosenomistajille. Yrittäjät saavat opinnäytetyöstä tietoa toiminnan kehittämiseen ja hevosenomistajat sekä harrastajat pääsevät vaikuttamaan alueen palvelutarjontaan. Lisäksi opinnäytetyön tuloksien kautta vastaajat saavat tietoa siitä, mitä palveluita alueella on tarjolla.

Opinnäytetyön tutkimusongelmat muotoutuivat toimeksiantajan tarpeiden, sekä opinnäytetyön tekijän mielenkiinnon mukaan. Tutkimusongelmat mukailivat opinnäytetyön pohjana toimineen hankkeen hankesuunnitelman sisältöä. Tavoitteena oli selvittää tutkimusongelmien avulla alueen hevosalan palveluiden tarve, käyttö, sekä tarjonta mahdollisimman kattavasti. Lisäksi tavoitteena oli selvittää mahdollisimman hyvin alueen hevosalan yritysten nykytilaa esimerkiksi työntekijöiden määrää, yrittäjän taustaa ja yrityksen talouden tilaa. Tutkimus toteutettiin kahden erillisen kyselytutkimuksen avulla. Kyselylomakkeiden suunnittelussa pyrittiin ottamaan huomioon kyselyn helpposelkoisuus, sekä tulosten analysointi. Tuloksien luotettavuuden kannalta oli tärkeää, että kysymykset muotoiltiin niin, että vastaajat ymmärtävät kysymykset. Kumpikin kysely testattiin pilottiryhmällä ennen julkaisua. Kyselyt päätettiin toteuttaa pelkästään sähköisesti, kohdennetulle yleisölle markkinoiden, sillä kasvokkain tai puhelimitse tehdyt kyselytutkimukset olisivat olleet työläitä, eikä silloin olisi pystytty saamaan yhtä paljon vastaajia. Opinnäytetyön alue rajaukseksi valittiin koko Pohjois-Savo, jotta vastauksia saataisiin mahdollisimman paljon. Laaja rajaus auttaa myös toimeksiantajaa sekä yrittäjiä hahmottamaan alueen palveluiden tarvetta ja kilpailutilannetta paremmin, kuin jos alueeksi olisi rajattu pelkkä Ylä-Savon alue.

Kyselylomakkeiden kysymykset suunniteltiin niin, että suurin osa kysymyksistä oli vapaaehtoisia. Tällä pyrittiin siihen, etteivät vastaajat jättäisi kyselyä kesken, mikäli vastaan tulisi kysymys, johon ei haluta vastata. Varsinkin yrittäjille suunnattu kysely sisälsi mahdollisesti arkoja aiheita, kuten kysymyksiä yrityksen taloudesta tai yrittäjän koulutustaustasta. Pakollisia kysymyksiä oli kummassakin kyselyssä paikkakunta. Hevosenomistajille ja harrastajille suunnatussa kyselyssä muita pakollisia kysymyksiä olivat, onko vastaaja hevosenomistaja vai hevosharrastaja sekä toimiiko vastaaja yrittäjänä

ja jos toimii, niin toimiiko sivutoimisena vai päätoimisena yrittäjänä. Hevosenomistajille ja harrastajille tuli esiin eri kysymyksiä sen mukaan kummanko ryhmän he valitsivat. Yrittäjäystausta haluttiin tietää taustatietona, mutta tätä tietoa ei käytetty tulosten analysoinnissa, sillä yrittäjille oli tulossa oma kysely. Yrittäjille suunnatussa kyselyssä pakollisia kysymyksiä olivat, toimiiko yrittäjä päätoimisena vai sivutoimisena yrittäjänä ja tarjoaako yritys palveluita hevosenomistajille, harrastajille vai molemmalle ryhmälle. Tietoa, toimiiko yrittäjä päätoimisena vai sivutoimisena yrittäjänä, hyödynnettiin tulosten analysoinnissa. Kysymys, tarjoaako yritys palveluita hevosenomistajille, vai harrastajille tai kummallekin ryhmälle kysyttiin osan kysymyksien eriytymisen takia. Yrittäjät, jotka tarjosivat palveluita vain toiselle ryhmälle, näkivät vain toisen ryhmän mukaisen kysymyksen ja vastausvaihtoehdot palveluiden tarjontakysymyksessä.

Kyselylomakkeiden sisältö ja vastausvaihtoehdot olleet palvelut valittiin kyselyjen tekijöiden hevosalan taustan ja omien hevosalan palveluiden käyttökokemusten kautta. Jokaiseen palveluun koskevaan kysymykseen annettiin myös vaihtoehto vastata ”Jokin muu” ja tarkentaa vastausta kirjoittamalla. Tällä pyrittiin siihen, ettei mikään palvelu jää huomioimatta ja vastaajat pääsevät kertomaan todenmukaisesti, mitä palveluita he käyttävät, kaipaavat tai tarjoavat. Kummankin kyselyn lopussa oli vapaa sana -kohta, jolla varmistettiin, että kyselyn vastaajat saavat varmasti tuotua esille omat ajatuksensa Pohjois-Savon hevosalasta ja palveluiden tarpeesta. Kyselyissä hyödynnettiin monipuolisesti erilaisia kysymysvaihtoehtoja. Tavoitteena oli mahdollistaa helppo ja nopea vastaaminen. Yrittäjien kyselyssä oli otettava huomioon se, että vastaajilla on erilaisia yrityksiä ja esimerkiksi asiakkaiden määrät vaihtelevat suuresti. Osa kysymyksistä oli toteutettava avoimina kysymyksinä, sillä muut kysymysmuodot eivät olleet toimivia tilanteissa, jossa vastaukset erosivat suuresti toisistaan. Palveluiden erojen takia yrittäjiltä ei myöskään kysytty esimerkiksi palveluiden hintoja. Yrittäjillä on usein tarjonnassa useampia eri hintaisia palveluita, mikä olisi hankaloittanut tulosten analysointia.

Teoriaa käsiteltiin opinnäytetyön aiheesta poiketen Pohjois-Savon lisäksi koko Suomen laajuudessa, sillä hevosalan nykytila koko Suomessa vaikuttaa suoraan hevosalan nykytilaan Pohjois-Savossa. Yleinen tieto hevosalan nykytilasta toimii tärkeänä pohjatietona toimeksiantajalle hevosalan rahoitusta suunniteltaessa. Pohjois-Savon hevosalasta ei löytynyt valmiiksi kattavasti tietoa, joten Pohjois-Savoa käsittelevä teoria osio koottiin haastattelujen sekä netistä löytyvien palveluidentarjoajien tietojen perusteella. Opinnäytetyön tekijän mielestä tärkeimmät, sekä mahdollisesti epäselvät käsitteet selitettiin hevosalan palvelut-osiossa. Tämä osio perustui suurimmaksi osaksi opinnäytetyöntekijän omaan ammatilliseen osaamiseen ja käsitteiden tuntemukseen. Opinnäytetyöntekijällä on kokemusta hevosalan palveluista ja yrityksistä niin ratsastuksen harrastajan, hevosenomistajan kuin hevosalan ammattilaisen näkökulmasta. Hevosharrastaja hän on ollut noin kaksikymmentä vuotta, ja perheessä on ollut oma hevonen viimeiset kahdeksan vuotta. Opinnäytetyön tekijä valmistui neljä vuotta sitten hevosalan perustutkinnosta ja on työskennellyt erilaisilla ratsastustalleilla hevostenhoitajana sekä ratsastuksenohjaajana.

5.1 Menetelmä

Kyselytutkimuksesta puhutaan, kun tutkija antaa vastaajalle kysymykset kyselylomakkeella, toisin kuin haastattelututkimuksessa, jossa tutkija esittää kysymykset vastaajalle, joko puhelimitse tai kasvotusten. Kyselytutkimuksessa vastaaja vastaa kysymyksiin itsenäisesti. Kyselytutkimuksessa kysymysten ja väittämien avulla pyritään mittamaan esimerkiksi vastaajan asenteita ja arvoja. Kyselytutkimuksen avulla voidaan tarkastella aiheita, jotka ovat moniulotteisia ja monimutkaisia. Kyselytutkimus koostuu suurimmaksi osaksi numeraalisista vastauksista, mutta sanallisia vastauksia voidaan hyödyntää tilanteessa, jossa numeerinen ilmaisu on epäkäytännöllinen. (Vehkalahti 2019.)

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus on kyseessä, kun käytössä on standardoitu tutkimuslomake ja valmiit vastausvaihtoehdot. Määrällistä tutkimusta varten tarvitaan riittävän paljon erilaisia vastaajia, jotta saadaan tarpeeksi laaja ja edustava otos. Määrällisellä tutkimuksella ei saada selvitettyä aina syitä vastauksien takana. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen avulla voidaan saada selville vastaajien valitsemien vastauksien takana olevia syitä. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena ei ole tuottaa numeraalista dataa ja selvittää määriä. Laadullista tutkimusta hyödynnetään esimerkiksi toiminnan kehittämiseen pyrkivissä tutkimuksissa. (Heikkilä 2014, 6–8.)

Opinnäytetyön kyselytutkimukset toteutettiin suurimmaksi osaksi määrällisenä eli kvantitatiivisena tutkimuksena, jossa hyödynnettiin suljettuja eli strukturoituja kysymyksiä. Tällaisia kysymyksiä oli esimerkiksi käytettäviä ja tarjottavia palveluita selvittävät kysymykset. Mukana oli myös avoimia vastauskohtia ja lisäksi joihinkin vastauskohtiin vastaajilla oli mahdollista antaa lisätietoja vapaasti kirjoittamalla eli kyseessä on sekamuotoinen kysymys. Avoimet vastauskohdat, sekä sekamuotoisten kysymysten avoimet kohdat vastaavat laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta. Tällaisia kysymyksiä olivat esimerkiksi kyselyiden lopussa olevat vapaa sana -kohdat sekä palvelukysymysten lisätietoja osiot. Tavoitteena oli kerätä mahdollisimman helposti analysoitavaa dataa, mutta antaa myös vastaajille mahdollisuus kertoa vapaasti mielipiteensä. Kysymysten suunnittelussa pyrittiin siihen, että kyselyyn vastaaminen vie aikaa maksimissaan 10 minuuttia. Kyselyiden luomiseen ja tulosten analysoimiseen hyödynnettiin Webropol-kyselytyökalua.

Hevosenomistajille ja hevosalan harrastajille suunnatussa kyselyssä pyrittiin selvittämään millaisia palveluita kyselyn vastaajat ovat käyttäneet tai käyttävät, sekä millaisille palveluille olisi alueella vielä tarvetta ja esimerkiksi kuinka pitkän matkan vastaajat ovat valmiita kulkemaan palvelun perässä. Kysely toteutettiin osana Savonia-ammattikorkeakoulun agrologi opintojen tutkimusmenetelmät opintojaksoa vuoden 2022 maaliskuussa. Kyselytutkimuksen raportti valmistui 24.5.2022. Tutkimuksen toteutuksesta ja suunnittelusta vastasi neljä agrologi opiskelijaa. Kyselytutkimuksen tilaajana toimi opinnäytetyön toimeksiantaja Ylä-Savon Veturi ry. Kyselyä levitettiin sosiaalisessa mediassa Facebookin hevosryhmissä ja kyselyn tekijöiden omien sosiaalisen median profiilien kautta. Lisäksi kyselyä levitettiin Savonia-ammattikorkeakoulun sähköpostin kautta koulun opiskelijoille ja Ylä-Savon Veturin ry levitti kyselyä omissa verkostoissaan. Kyselyyn vastasi 142 vastaajaa. Kyselylomake hevosalan harrastajille ja hevosenomistajille (liite 1) löytyy opinnäytetyön lopusta. Kysymykset ovat suunniteltu niin, että ne vastaavat mahdollisimman hyvin tutkimusongelmiin.

Hevosalan harrastajille ja hevosen omistajille suunnatun kyselyn tutkimusongelmat:

- Mitä palveluita on käytössä ja mille olisi kysyntää?
- Onko palveluiden käytössä eroja omistajien, harrastajien välillä?
- Onko paikkakunnalla merkitystä palveluiden käyttöön ja kysyntään?
- Kuinka paljon kuluttajat ovat valmiita maksamaan palveluista?
- Kuinka pitkiä etäisyyksiä kuluttajat ovat valmiita kulkemaan palveluiden perässä?
- Miten hyvin hevosalan palveluista on saatavilla tietoa?
- Onko maatilamatkailuun tai muille hevosalan matkailupalveluille kysyntää?

Yrittäjille suunnattu kysely toteutettiin vuoden 2023 tammi-helmikuun aikana. Kyselyyn vastasi 30 hevosalan yrittäjää. Kyselyn suunnittelusta ja toteutuksesta vastasi opinnäytetyöntekijä. Kyselyä levitettiin sosiaalisessa mediassa Facebookin hevosalan keskusteluryhmissä ja opinnäytetyöntekijän omissa sosiaalisen median kanavissa. Lisäksi kyselyä jaettiin sähköpostitse Savonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoille ja Wilma palvelun kautta Ylä-Savon ammattiopiston Hingunniemen hevosalanyksikön oppilaille. Yrittäjille suunnatussa kyselyssä pyrittiin selvittämään Pohjois-Savon alueen hevosalan yritysten nykytilaa ja kannattavuutta. Yrittäjiltä kysyttiin tietoja esimerkiksi yrityksen koosta, työntekijöiden määrästä, tarjottavista palveluista sekä heidän käyttämänsä palveluista. Tavoitteena oli saada kuva, millainen yrityksen nykytila ja kannattavuus on Pohjois-Savon alueella. Yrittäjille suunnattu kyselylomake (liite 2), löytyy opinnäytetyön lopusta. Kysymykset ovat suunniteltu niin, että kaikkiin tutkimusongelmiin saataisiin vastaus.

Hevosalan yrittäjille suunnatun kyselyn tutkimusongelmat:

- Millainen yritys on kyseessä?
- Montako henkilöä yritys työllistää?
- Mikä on yrittäjän koulutustaso?
- Mitä palveluita yritys tarjoaa ja mitä palveluita yrittäjä itse hyödyntää?
- Mille palveluille olisi tarvetta?
- Paljonko yrityksellä on asiakkaita ja millainen on toiminnan laajuus?
- Mitä kautta palveluita markkinoidaan asiakkaille?
- Millaiset ovat tulevaisuuden näkymät yrityksessä, onko suunnitteilla investointeja tai laajennuksia, palvelutarjonnan muutosta?
- Millaiseksi yrityksen kannattavuus koetaan ja paljonko yritysten liikevaihto on suurin piirtein?

5.2 Tulosten analysointi

Kyselytutkimuksien tuloksia analysoitiin hyödyntämällä Webropol-kyselytyökalusta saatavia tietoja. Tulokset siirrettiin Exceliin, jonka avulla luotiin erilaisia kuvioita tulosten havainnollistamiseksi. Muutamien kysymyksiä tuloksista voitiin luoda kuvioita, joissa näkyy yhtä aikaa kahden vastaaja ryhmän vastaukset, esimerkiksi harrastajien ja hevosenomistajien vastaukset.

5.3 Opinnäytetyöhön liittyvät eettiset ja luotettavuuskysymykset

Tutkimustyötä tehtäessä on otettava huomioon myös tutkimuksen reliabelius ja validius. Reliaabeliuksella tarkoitetaan sitä, että tutkimus tulokset tulee olla toistettavissa. Tulosten analysointi on tehtävä huolella, eivätkä tulokset saa olla sattumanvaraisia. Laadullisissa kysymyksissä tulee olla tarkkana, että kyselylomakkeelle vastaajan kirjoittama teksti tulee avattua oikein tuloksissa. Jos työsuoritusta ei ole mahdollista uusida, tulee tutkimuksen kulku dokumentoida niin, että tarvittaessa tutkimuksen tarkistaja voi tarkistaa tulosten aitouden. Tutkimuksen validius tarkoittaa puolestaan tutkimuksen johtopäätöksien luotettavuutta. Tärkeintä on, että tutkimuksessa mitataan ja tutkitaan juuri niitä asioita, joita on tarkoitus tutkia. Sisäistä validiteettia pohdittaessa keskitytään tulosten systemaattiseen luotettavuuteen ja ulkoista validiteettia tarkisteltaessa pohditaan tulosten yleistettävyyttä. (Saukkonen 2006.)

Tässä opinnäytetyössä reliabelukseen pyrittiin pääsemään käyttämällä tarkoin suunniteltua kyselylomaketta. Käytössä oli kaksi eri kyselylomaketta, jotka olivat suunnattu kahdelle eri kohderyhmälle. Kaikki vastaajat vastasivat kohderyhmänsä mukaiseen kyselyyn. Kyselyt on mahdollista toistaa, mutta kysymysten perustuessa vastaajien omiin mielipiteisiin ja oman yrityksen tietoihin, ei tuloksia voida saada uudestaan samoja, jos käytössä on eri vastaajat. Tutkimuksen tulokset dokumentoitiin opinnäytetyön tulokset osioon ja lisäksi kaikki vastaukset sekä kyselylomakkeet ovat haettavissa Webropol kyselytyökalun muistista. Validiteettiin on kiinnitetty huomiota kyselylomakkeiden suunnittelussa. Kysymykset vastaavat tutkimusongelmia ja ne ovat tarkoin suunniteltuja. Kysymyksiä suunnittelussa pyrittiin ottamaan huomioon se, että osa vastaajista lukee kysymykset nopeasti tai eivät saata muuten ymmärtää mihinkä vastaavat. Tulosten analysointi kohdassa tuodaan esille tulosten yleistettävyyttä. Esimerkiksi hevosenomistajille ja hevosharrastajille suunnatussa kyselyssä vastaajista enemmistö oli hevosenomistajia ja tämä tuotiin esille tulokset osiossa. Jokaisen kysymyksen kohdalla tuotiin vastaajamäärä esille, joko tekstissä tai kuvioissa. Paikkakuntien välisessä vertailussa kokonaisvastaaja määrää ei saanut Webropol kyselytyökalun kautta tietää, mutta kysymysten tulosten hahmottamiseen tehdyistä kuvioista vastaajien määrä tulee esille paikkakunnittain.

Tutkimusta tehtäessä tuloksista ei saa aiheutua haittaa tai vahinkoa tutkimukseen osallistuville henkilöille. Jokaisen vastaajan vastaus on arvokas, eikä tutkija saa muokata tutkimuksen tuloksia omien mielipiteiden perusteella, sillä silloin tulokset vääristyvät. (Vuori julkaisuaika tuntematon.) Kyselytutkimuksien suunnittelussa otettiin huomioon vastaajien anonyymiyden säilyminen. Varsinkin hevosalan yritykset voivat olla tunnistettavissa vastauksista, jos analysoinnissa paikkakunta yhdistetään palveluiden tarjontaan tai yrityksen kokoon. Tämä on otettava huomioon tuloksia analysoitaessa ja tuloksia käsiteltiin tältä osin mahdollisimman laajasti ilman yritys kohtaista erittelyä. Yrittäjien kyselyssä ei esimerkiksi yhdistetty vastauksia paikkakuntiin ja asiakasmääriä ei julkaistu tarkasti, sillä niistä olisi voinut mahdollisesti tunnistaa yrityksen. Hevosalan harrastajille ja hevosenomistajille

suunnatussa kyselyssä ei tullut esille vastaavaa ongelmaa. Yrittäjille suunnatun kyselyn kyselylomakkeen alkuun liitettiin tietosuojailmoitus, jossa on eritelty mitä tietoja vastaajilta kerätään, miten tietoja käsitellään ja kuka tietoja käsittelee.

Hevosala on ollut lähivuosina useampaan otteeseen esillä, kun puhutaan hevosten eettisestä kohtelusta. Hevosala on kriittisen katseen alla, sillä eläinten oikeudet ja hyvinvointi on noussut aiempaa suuremmin esille maailmanlaajuisesti. Hevosala on ulkopuolisen muutospaineen alla, jotta yhteiskunnallinen hyväksyttävyyttä säilyy. European Equine Welfare Association ry eli EEWA on yksi toimijoista, jotka ovat nostaneet hevosten hyvinvointi kysymyksiä esille Suomessa. EEWA on Euroopan alueella toimiva kansalaisjärjestö, joka on rekisteröity Suomeen. Järjestö järjesti hevosväkivallankumouskampanjan vuonna 2021, sen jälkeen, kun he olivat keränneet hevosalan ammattilaisilta ja harrastajilta kokemuksia hevosten väkivaltaisen käsittelyn yleisyydestä kyselytutkimuksen avulla. Hevosystävällisyyteen panostaville toimijoille olisi kysyntää sillä osa kyselyyn vastanneista oli ilmoittanut jopa lopettaneen harrastuksen koska oli kokenut, ettei hevosia kohdella oikein. (European Equine Welfare Association ry julkaisuaika tuntematon.) Opinnäytetyön kyselyissäkin nousi esille tarvetta lisätä hevoslähtöisen toimintaa ja osa vastaajista nosti esille tarpeen tiedottaa asiakkaita hevostenhyvinvointia koskevista asioista nykyistä laajemmin.

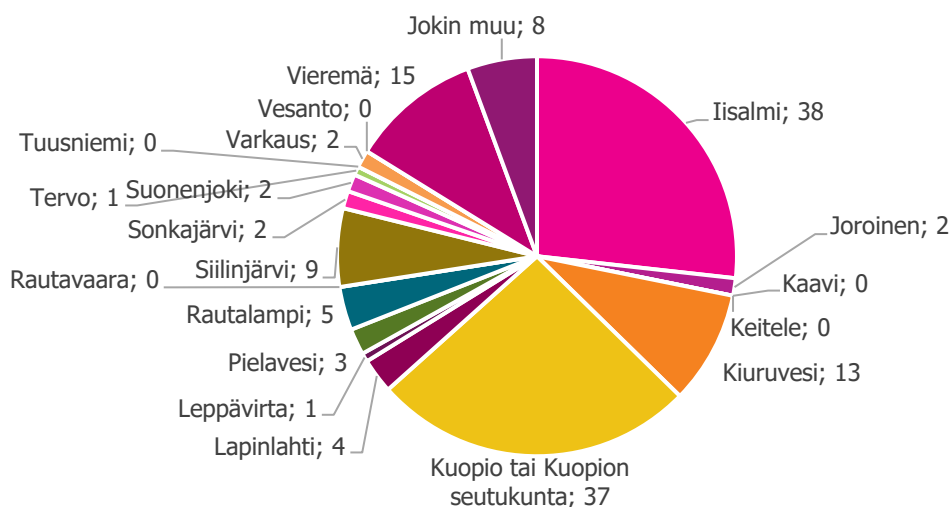
6 KYSELYTUTKIMUKSIEN TULOKSET

Opinnäytetyötä varten suoritettiin kaksi erillistä kyselytutkimusta, jotka olivat suunnattu eri vastaaja ryhmille. Ensimmäinen kysely tehtiin osana Savonia-ammattikorkeakoulun agrologiopintojen Tutkimusmenetelmät-kurssia. Ensimmäinen kysely suunnattiin hevosenomistajille ja hevosalan harrastajille. Kyselyn suunnittelusta ja toteutuksesta vastasivat Oona Heiskanen, Iita Juntunen, Sanni Komulainen ja Marika Smura. Toinen kysely suunnattiin hevosalan yrittäjille, tämän kyselyn suunnittelusta ja toteutuksesta vastasi opinnäytetyöntekijä Oona Heiskanen.

6.1 Hevosalan harrastajille ja hevosenomistajille suunnatun kyselyn tulokset

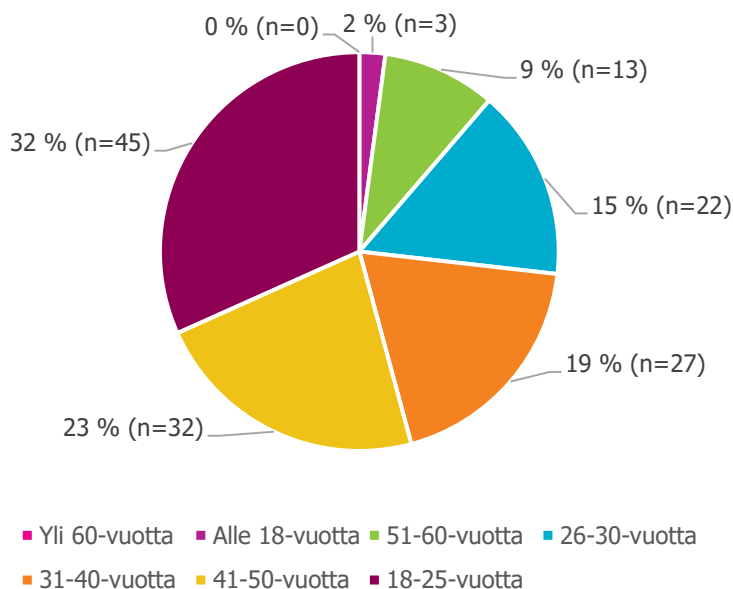
Hevosalan harrastajille ja hevosenomistajille suunnattu kysely aloitettiin selvittämällä, onko vastaaja hevosenomistaja tai vastuussa esimerkiksi ylläpitohevosesta vai onko vastaaja hevosharrastaja. Kyselyyn vastasi yhteensä 142 henkilöä, joista 98 oli hevosenomistajia ja 44 oli hevosharrastajia. Hevosenomistajia oli reilu puolet enemmän kuin hevosharrastajia. (Heiskanen, Juntunen, Komulainen & Smura 2022.)

Suurin osa vastaajista vastasi asuinpaikkakunnakseen Iisalmen, Kuopion tai Kuopion seutukunnan (kuva 4). Kuopion seutukunnista vastauksia tuli Maaningalta, Juankoskelta, Nilsiästä, Vehmersalmelta sekä Syväniemestä. ”Jokin muu”- kohdan valinneet olivat vastanneet paikkakunnikseen Karttulan, Hankasalmen, Kajaanin, Nurmeksen, Pyhäjärven sekä Runnin. (Heiskanen ym. 2022.)

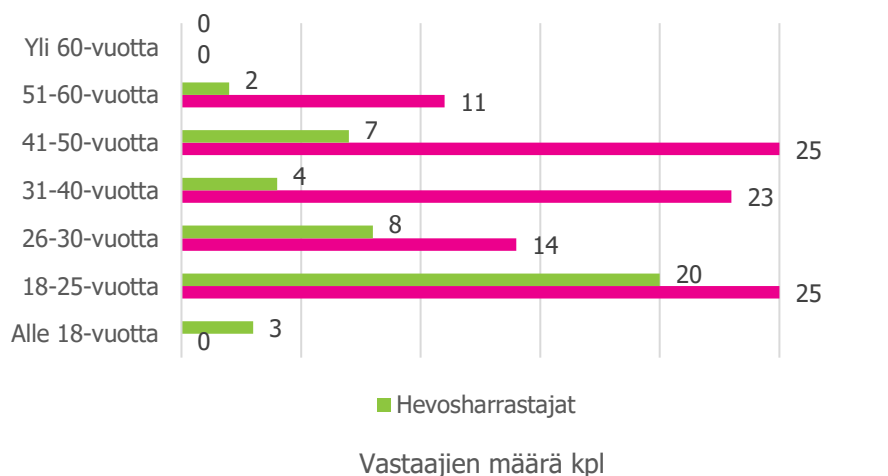
KUVA 4. Vastaajien määrä asuinpaikkakunnittain (kpl) (n=142) (Heiskanen ym. 2022)

Vastaajien määrää ikäryhmittäin selvitettiin kysymyksellä, jossa ikä oli haarukoitu valmiiksi. Vastaa- jista suurin osa vastasi olevan iältään 18–25-vuotta. Vähiten vastaajia oli alle 18-vuotiaissa ja 51–60- vuotiaissa. Yli 60-vuotiaita ei vastannut kyselyyn yhtään (kuva 5). (Heiskanen ym. 2022.)

KUVA 5. Vastaajien määrä ikäryhmittäin (kpl) (n=142) (Heiskanen ym. 2022)

Hevosenomistajien ja harrastajien välillä havaittiin selkeä ero vastaajien iässä (kuva 6). Täysi-ikäi- syydestä 25-vuotiaaksi asti hevosenomistajien ja harrastajien määrässä ei ole isoa eroa. Tuloksista voitiin nähdä, että 26-vuotiaissa ja siitä vanhemmissa vastaajissa hevosenomistajien määrä on sel- keästi suurempi kuin harrastajien määrä. Tämän perusteella voidaan päätellä, että 26-vuotiaat ja sitä vanhemmat kyselyn vastaajat ovat mahdollisesti siirtyneet ratsastuskoulusta tai muusta harras- tusmuodosta hevosenomistajiksi. Alle 18-vuotiaista ei vastasi kyselyyn vain kolme henkilöä ja he kaikki olivat harrastajia. Tästä voidaan päätellä, etteivät alle 18-vuotiaat ole aktiivisimpia hevosen ostajia. (Heiskanen ym. 2022.)

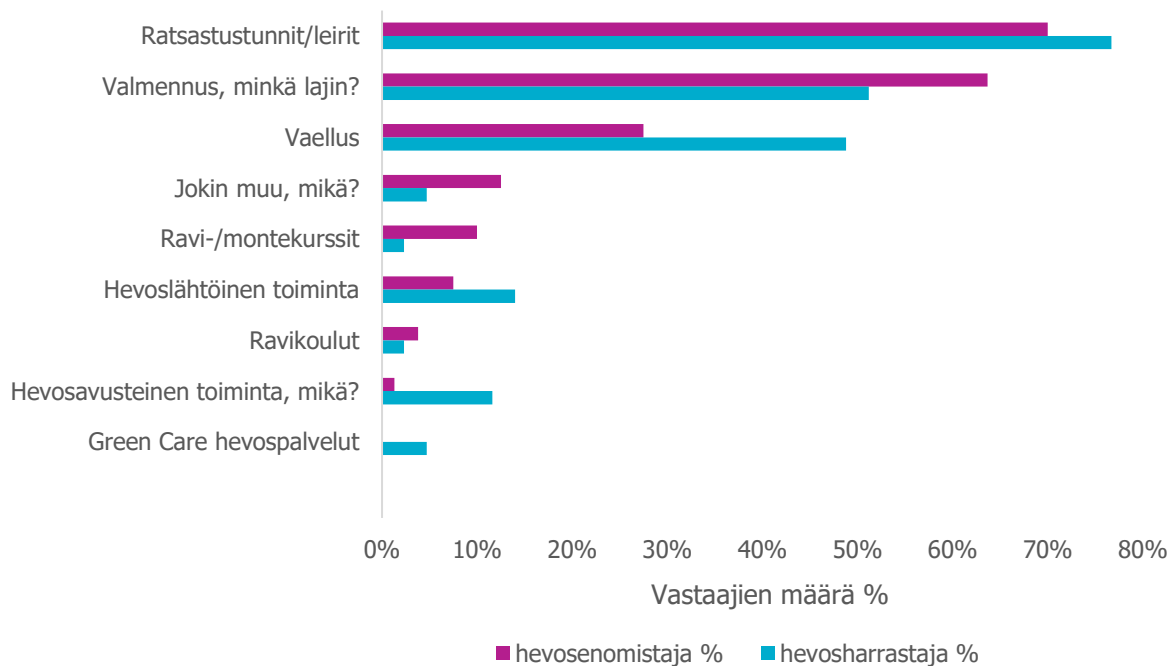

KUVA 6. Harrastajien ja hevosenomistajien välinen ero vastaajien iässä (kpl) (n=142) (Heiskanen ym. 2022)

Kyselyssä selvitettiin myös, toimiiko vastaaja hevosalan yrittäjänä, ja jos toimii, niin toimiiko hän päätoimisen vai sivutoimisenä yrittäjänä. Hevosharrastajista kukaan ei toiminut yrittäjänä. Hevosenomistajista yrittäjänä toimi 22 henkilöä, joista päätoimisia oli 7 ja sivutoimisia yrittäjiä 15 henkilöä. Tätä tietoa hyödynnettiin havainnollistamaan vastaajien taustoja, mutta sitä ei käytetä tulosten analysointiin. (Heiskanen ym. 2022.)

6.1.1 Hevosalan palveluiden käyttö

Palvelutarpeen selvitys aloitettiin kysymällä, mitä harrastajille suunnattuja hevosalan palveluita kyselyyn vastanneet hevosharrastajat ovat käyttäneet tai käyttävät. Hevosenomistajat pystyivät myös vastaamaan tähän kysymykseen, sillä osa hevosenomistajista hyödyntää harrastajille suunnattuja palveluita, kuten ratsastusleirejä ja erilaisia valmennuksia. Mitä palveluita vastaajat käyttävät tai ovat käyttäneet kysymykseen vastasi yhteensä 123 henkilöä. Eniten käytetty palvelu oli ratsastustunnit ja leirit (n=89) (kuva 7). Toiseksi eniten käytetty palvelu oli valmennukset (n=73). Kolmanneksi eniten käytetty palvelu olivat vaellukset (n=43). Loput palvelut olivat harvemmin käytettyjä. (Heiskanen ym. 2022.)

KUVA 7. Hevosharrastajien ja hevosenomistajien käyttämät harrastepalvelut (%) (n=123) (Heiskanen ym. 2022)

Kysymyksessä oli useampi kohta, johon vastaaja pystyi tarkentamaan vastaustaan vapaasti kirjoittaen. Valmennus-kohdan valinneista 67 vastaajaa tarkensi minkälaisia valmennuksia käyttää tai on käyttänyt. Kouluratsastusvalmennus ja esteratsastusvalmennus olivat eniten käytettyjä palveluita. Kouluratsastusvalmennuksissa kävi 45 vastaajaa, esteratsastusvalmennuksissa 28. Näiden jälkeen yleisimpiä lajeja olivat ravi- sekä kenttäratsastus tai maastoesteet. Lisäksi vastauksissa oli muutamien harvinaisempien lajien valmennuksia, kuten lännenratsastus ja islanninhevosilla harrastettava askellajiratsastus. "Jokin muu" kohdassa oli vastauksena maastakäsittely ja ravihevosten ajaminen

harrastuksena. Osa hevosenomistajista oli maininnut tähän kohtaa hevosille suunnattuja palveluita, kuten kengitys ja eläinlääkäripalvelut. (Heiskanen ym. 2022.)

Hevosenomistajat pääsivät vastaamaan harrastajille suunnatun kysymyksen lisäksi hevosenomistajille suunniteltuun kysymykseen käytetyistä ja käytössä olevista palveluista. Tämä kysymys oli auki vain hevosenomistajille ja muille hevosesta vastuussa oleville henkilöille. Hevosharrastajien ei tarvitse käyttää hevosille suunnattuja palveluita, minkä takia kysymys ei ollut näkyvissä heille. (Heiskanen ym. 2022.)

Käytetyt ja käytettävät palvelut kysymykseen vastasi yhteensä 98 hevosenomistajaa. Lähes kaikki hevosenomistajat käyttivät eläinlääkäripalveluja (n=94). Seuraavaksi eniten käytettyjä palveluita oli kengityspalvelut (n=86) ja rehu- ja hevostarvikeliikkeiden palvelut (n=85). Näiden jälkeen eniten käytettiin hieronta- ja fysioterapiapalveluita tai jotain muuta hevosen kehonhooltoon käytettävää palveluita (n=70). Hieronta- ja fysioterapiapalveluiden ”Jokin muu” lisäselvitys kohtaan oli vastattu esimerkiksi osteopatia, kranio-hoidot, sekä berner-hoito. Vastaaajista noin puolet käyttivät seuraavia palveluita: eläindiagnostisia- tai muita laboratorio palveluita, vuokratalli/pihattoaikoja sekä satulakauppiaan/varusteakauppiaan palveluita (kuva 5). (Heiskanen ym. 2022.)

Vähemmän käytettyjä palveluita olivat satula- ja valjasseppä palvelut (n=40). Valmennus- ja treeni- palveluita käytti 38 vastaajaa ja lisätietoja kohdassa eniten mainittuja palveluita oli ravi- sekä ratsupuolen valmennuspalvelut, sekä varsojen opetus. Lisäksi useampi vastaaja oli käyttänyt ratsuttajan palveluita, sekä ravipuolen ammattivalmentajan palveluita. Hevosenkilpailutus palveluita käytti lähes saman verran vastaajia, kuin valmennus- ja treenipalveluita. Kilpailutuspalveluita käytti tai oli käyttänyt 32 vastaajaa. Laidunpaikkojen vuokrausta hyödynsi 22 vastaajaa. Ruokinnan asiantuntijan palveluita osti 13 vastaajaa ja hevosen kuljetuspalvelut olivat lähes yhtä suosittuja. Kuljetuspalveluita käytti 12 vastaajaa. Vähiten käytettyjä palveluita olivat hevosen kuntoutuspalvelut (n=8). Vähiten vastauksia tuli ”Jokin muu” kohtaan. Tämän vaihtoehdon valitsi 3 vastaajaa, joista kaikki käyttivät siittolan tai oriaseman palveluita (kuva 8). (Heiskanen ym. 2022.)

KUVA 8. Hevosenomistajien käyttämät palvelut (%) (n=98) (Heiskanen ym. 2022)

Palveluiden käytössä havaittiin eroja hevosenomistajien ja harrastajien välillä. Palvelun käytön eroja voitiin vertailla harrastepalveluiden osalta, sillä kumpikin vastaaja ryhmä pystyi vastaamaan harrastajille suunniteltuihin kysymyksiin. Eroja palveluiden käytössä huomattiin olevan esimerkiksi ratsastusvaelluksien käytössä. Vaellus palveluita käyttäjistä enemmistö oli harrastajia. Hevosenomistajista palvelun käyttäjiä oli harrastajiin verrattuna noin puolet vähemmän. Green Care palveluja käyttivät vain harrastajat ja hevosavusteinen toiminta, sekä hevoslähtöinen toiminta olivat suosituimpia harrastajien, kuin hevosenomistajien parissa. Valmennukset, sekä ravi- ja monté-kursseja käytti puolestaan enemmän hevosenomistajat. Yleensä näitä palveluita varten tarvitsee oman hevosen tai muuten omassa käytössä olevan hevosen, mikä voi selittää eron. Ratsastustunnit ja leirit, sekä ravikoulun palvelut olivat lähes yhtä suosittuja kahden vastaaja ryhmän kesken. Ratsastustunnit ja leirit olivat hieman suosituimpia harrastajien, kuin omistajien kesken. Ravikoulujen palveluita käytti vain muutama vastaaja, joten pieni ero vastaaja ryhmien välillä johtunee vähäisestä vastaaja määrästä. (Heiskanen ym. 2022.)

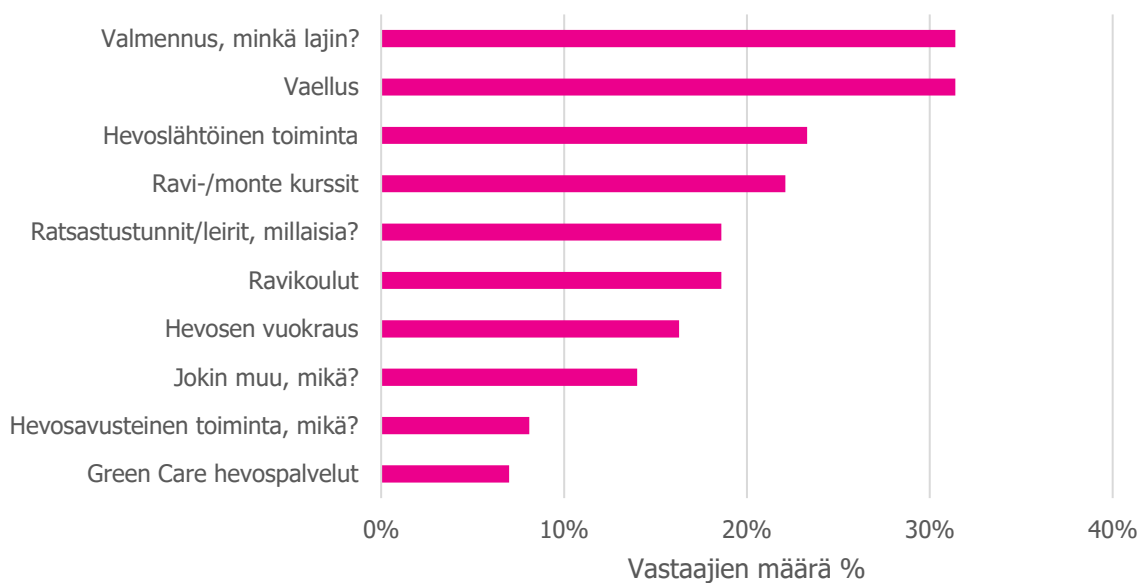
6.1.2 Pohjois-Savon alueelle kaivattavat palvelut

Kyselyssä selvitettiin mitä palveluita vastaajat kaipaavat lisää alueelle. Tähän kysymykseen vastasi yhteensä 86 hevosharrastajaa tai hevosenomistajaa, jotka käyttävät harrastepalveluita (kuva 9). Eniten alueelle kaivattiin lisää valmennus (n=27) ja vaellusratsastus palveluita (n=27). Valmennus kohtaan vastaajat pystyivät tarkentamaan minkä lajin palveluille olisi tarvetta. Eniten toivottiin lisää koulu-, sekä esteratsastusvalmennuksia, mutta lisäksi kaivattiin valmennuspalveluina esimerkiksi ohjasajoa, valjakkoajoa, sekä maastakäsittelyä. Yksittäiset vastaajat tahtoivat alueelle lisää lännenratsastus- ja islanninhevosvalmennuksia. (Heiskanen ym. 2022.)

Hevoslähtöinen toiminta sekä ravi- ja monté-kurssit saivat reilusti vastauksia. Lisää hevoslähtöistä toimintaa alueelle kaipasi 20 vastaajaa. Ravi- ja monté-kursseja kaipasi lisää 19 vastaajaa. Ratsastustunteja sekä leirejä kaipasi lisää 16 vastaajaa ja samoin ravikouluja kaipasi lisää 16 vastaajaa. Ratsastustunneissa ja leireissä oli avoimen tekstikentän mukaan kysyntää selkeästi eniten aikuisille suunnatuille palveluille. Alueelle kaivattiin lisää aikuisille suunnattuja laadukkaita palveluita, joille pääsisi mukaan matalalla kynnyksellä. Tarvetta oli myös hevosenomistajille suunnatuille leireille, joissa olisi yöpymismahdollisuus. Ratsastuskouluilta toivottiin lisää laadukkaita ja terveitä hevosia, jotka sopisivat kokonsa puolesta myös aikuisille ratsastajille. Hevosen vuokrauspalveluita toivoi lisää 14 vastaajaa. (Heiskanen ym. 2022.)

”Jokin muu” vaihtoehdon valitsi 12 vastaajaa. Näissä vastauksissa toivottiin monenlaisia palveluita. Alueelle kaivattiin lisää maastakäsittelyä tarjoavia yrityksiä, ohjasajoa sekä harvinaisempien lajien toimintaa esimerkiksi lännenratsastusta ja valjakkoajoa. Tehokkaille kursseille, esimerkiksi istuntakursseille oli myös kysyntää. Hevosenomistajille suunnatuista palveluita tarvetta olisi lisää eläintenkouluttajille, sekä nuorten hevosten koulutukselle. Lisäksi muutama henkilö kaipasi lisää pihattopaikkoja varsoille ja ratsastusreittejä. Yksi vastaaja kaipasi maneesia, joka ei olisi ratsastuskoulun käytössä. Vähiten lisää tarvetta koettiin olevan hevosavusteiselle toiminnalle ja Green Care palveluille.

Hevosavusteista toimintaa kaipasi lisää vain 7 vastaajaa ja Green Care toimintaa kaipasi lisää 6 vastaajaa. (Heiskanen ym. 2022.)

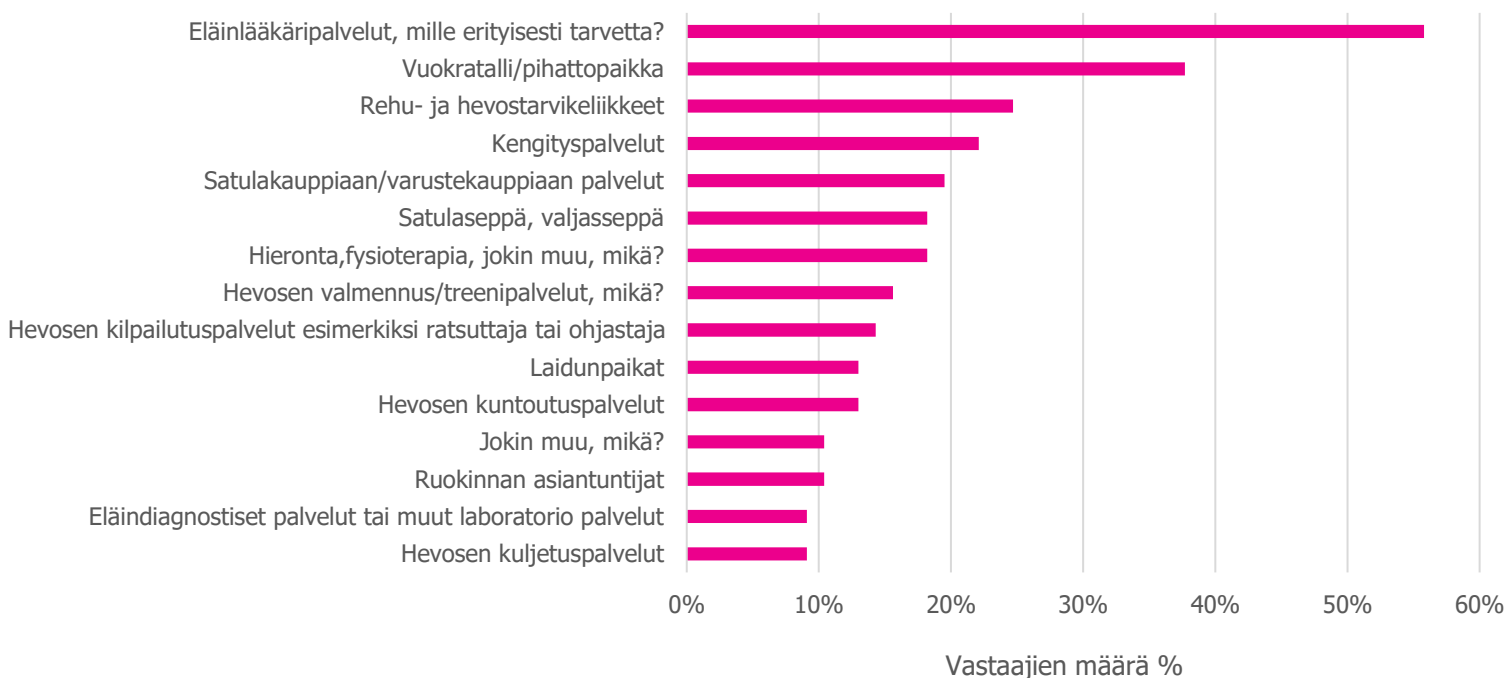
KUVA 9. Hevosharrastajien sekä harrastepalveluita käyttävien hevosenomistajien kaipaamat palvelut (%) (n=86) (Heiskanen ym. 2022)

Hevosenomistajille oli harrastepalveluiden lisäksi oma kysymys, jossa kysyttiin mitä palveluita vastaajat kaipaavat lisää alueelle hevosenomistajina (kuva 10). Tähän kysymykseen vastasi 77 vastaajaa. Eniten alueelle kaivattiin lisää eläinlääkäripalveluita. Vastaajista 43 kaipasi lisää eläinlääkäripalveluita. Erityisesti toivottiin hevosiin perehtynyttä ja osaavaa eläinlääkäriä, jolla olisi kannettavat röntgen- ja tähystyslaitteet. Myös toive toimivasta hevostalosta nousi esiin vastauksista selkeästi. Tarvetta olisi esimerkiksi leikkaushoitoja ja hammashoitoja tarjoavalla klinikalla. Lisäksi muutamat kaipaivat alueelle päivystyspalveluja tarjoavaa klinikkaa. (Heiskanen ym. 2022.)

Toiseksi eniten kaivattiin lisää vuokratalli- ja pihattopaikkoja hevosille. Vuokratallipaikkoja sekä pihattopaikkoja kaipasi lisää alueelle 29 vastaajaa. Rehu- ja hevostarvikeliikkeille olisi myös kysyntää, sillä näitä palveluita kaipasi lisää 19 vastaajaa. Kengityspalveluita kaipasi lisää alueelle 17 vastaajaa. Satulakauppiaan ja varustekauppiaan palveluita kaipasi lisää 15 vastaajaa ja lähes saman verran olisi kysyntää satulasepän ja valjassepän palveluille, näitä palveluita kaipasi lisää 14 vastaajaa. Hieronta- ja fysioterapiapalveluita toivoi lisää myös 14 vastaajaa. Erityisesti tarvetta olisi osteopaatin ja kiropraktikon palveluille. Hevosen valmennus- ja treenipalveluita toivoi lisää 12 vastaajaa. Treeni ja valmennuspaikkojen lisätiedoissa toivottiin uittopaikkoja, vesikuntoutusta ja uittokonetta. Hevosen kilpailutuspalveluita, esimerkiksi ohjastajia ja ratsuttajia kaipasi lisää alueelle 11 vastaajaa. Hevosen kuntoutuspaikkoja, sekä laidunpaikkoja kaipasi lisää kumpaakin 10 vastaajaa. (Heiskanen ym. 2022.)

Vähiten kaivattiin lisää ruokinnan asiantuntijoita (n=8), kuljetuspalveluita (n=7), eläindiagnostisia palveluita (n=7). Jokin muu kohdan valitsi 8 vastaajaa ja tähän vastauskohtaan tuli useampia erilaisia

vastauksia. Lisää toivottiin esimerkiksi tuuraaja palveluita lomien ajaksi, kotitallille tulevaa varuste-kauppiasta, loimien pesu- ja korjauspalvelua, pihatto varsoille, eläinten kouluttajaa avuksi lastausongelmiin sekä vaellus- ja maastoreittejä. (Heiskanen ym. 2022.)

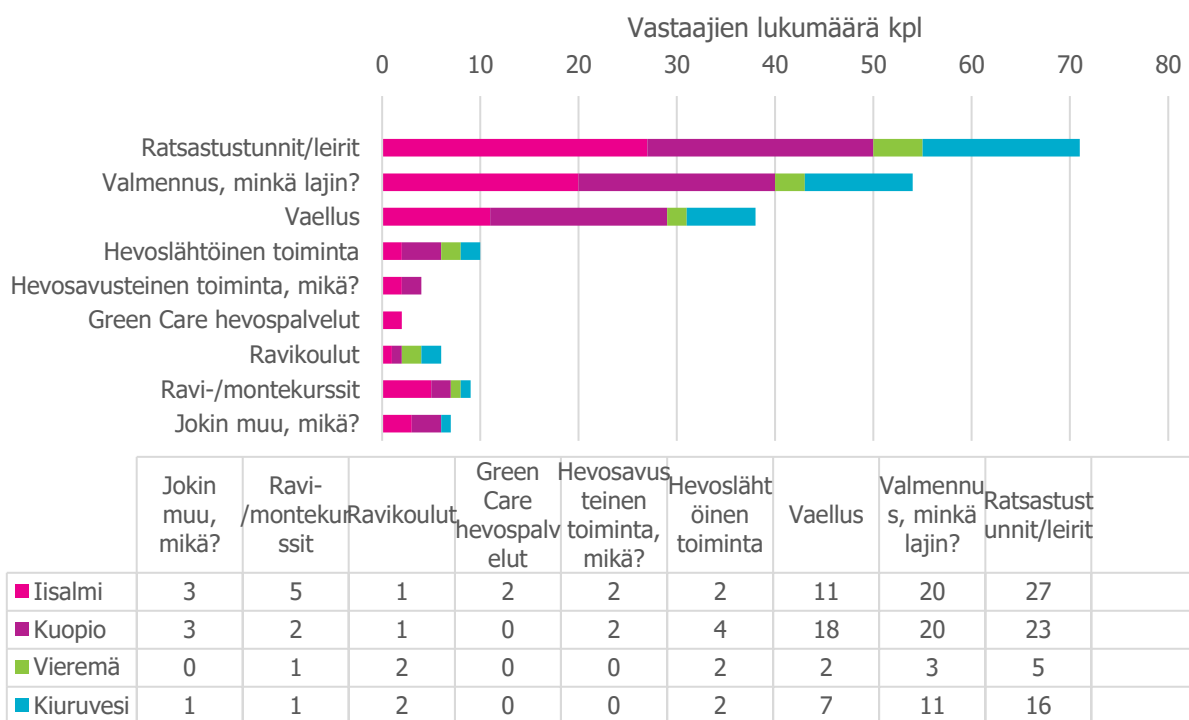

KUVA 10. Hevosenomistajien kaipaamat palvelut (%) (n=77) (Heiskanen ym. 2022)

6.1.3 Paikkakunnan vaikutus palveluiden käyttöön

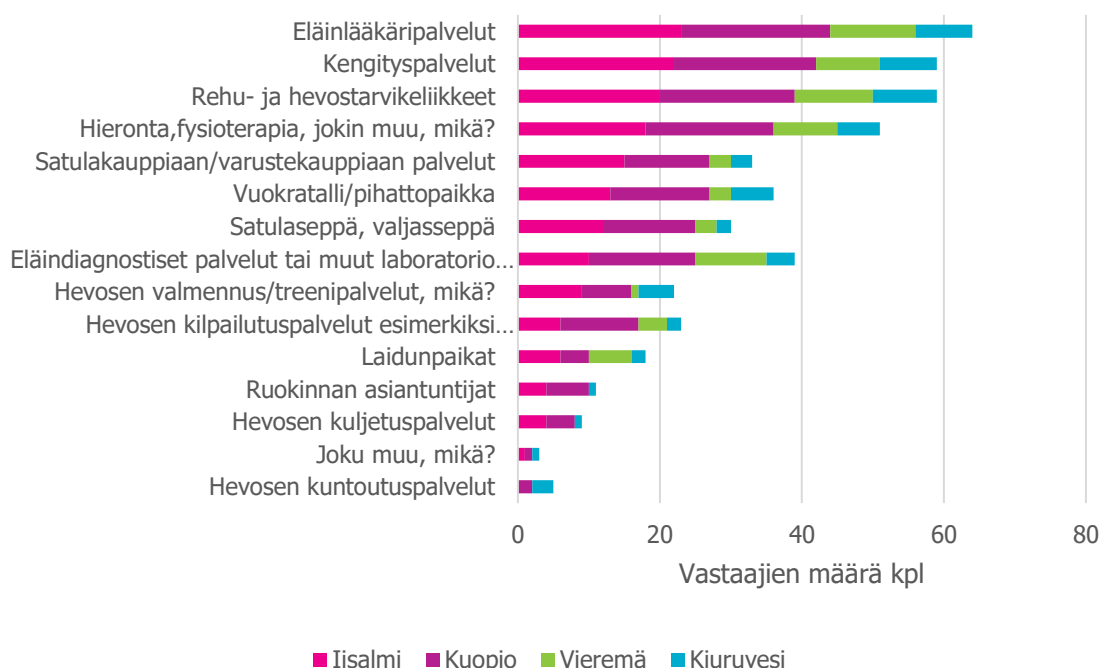
Paikkakunnan vaikutusta palveluiden käyttöön tutkittiin vertailemalla neljältä paikkakunnalta tulleita vastauksia, sekä tekemällä tilastollista testausta kaikkien kyselyssä valittavissa olleiden paikkakuntien ja käytettyjen palveluiden välillä. Excel-taulukon avulla vertailtaviksi paikkakunniksi valittiin Iisalmi, Kuopio, Vieremä ja Kiuruvesi, sillä näiltä paikkakunnilta tuli eniten vastauksia koko kyselyyn. Iisalmen valitsi asuinpaikkakunnaakseen 38 vastaajaa, Kuopion 37 vastaajaa, Vieremän 15 vastaajaa ja Kiuruveden 13 vastaajaa. Vertailtavat vastaukset saatiin kyselyn kysymyksestä, jossa kysyttiin mitä palveluita käytät tai olet käyttänyt hevosharrastajana tai hevosenomistajana. Hevosenomistajat pääsivät vastaamaan myös harrastajille suunnattuun kysymykseen, mutta hevosenomistajille suunnattuun kysymykseen vastasi vain hevosenomistajat (kuva 11). (Heiskanen ym. 2022.)

Eniten käytettyjä harrastepalveluita olivat ratsastustunnit ja leirit, valmennukset sekä vaellukset. Kuvasta 8 nähdään, että ratsastustunnit ja leirit on eniten käytössä Iisalmen ja Kuopion alueella. Tulokseen voi vaikuttaa se, että isommilla paikkakunnilla on enemmän palvelun tarjoajia ja näiltä paikkakunnilta tuli myös eniten vastaajia kyselyyn. Sama tulos toistuu valmennuksien ja vaelluksien käytön osalta. Muihin palveluihin tuli vähemmän vastauksia ja täten erot paikkakuntien välillä eivät olleet isoja. Hevosavusteinen toiminta ja Green Care hevospalvelut ovat harvinaisempia palveluita, joten niitä ei ollut käytössä kuin muutamalla vastaajalla isoimmissa kaupungeissa. (Heiskanen ym. 2022.)

KUVA 11. Hevosharrastajien käyttämät palvelut paikkakuntien välisessä vertailussa (kpl)

Hevosnomistajien vastauksista havaittiin joitakin eroja paikkakuntien välillä. Osassa kohdissa, kuten hevosenkuntoutuspalvelut, erot selittyvät vähäisellä vastaaja määrällä. Erot näyttävät suuremmilta, jos palvelun on valinnut vain muutama vastaaja. Satulaseppän, valjasseppän sekä satula/varustekaupiaan palvelut olivat suositumpia isommissa kaupungeissa, Iisalmessa ja Kuopiossa. Erot voivat selittyä palveluiden tarjoajien määrällä. Vuokratalli ja pihattopaikat, hevosen kilpailutuspalvelut, sekä valmennus ja treenipalvelut olivat myös enemmän käytössä isommissa kaupungeissa. Eläinlääkäripalvelut, kengityspalvelut, sekä hevosten hieronta ja fysioterapia palvelut olivat yhtä suosittuja kaikilla paikkakunnilla, kun otetaan huomioon se, että Iisalmesta ja Kuopiosta tuli selkeästi enemmän vastauksia kuin Kiuruvedeltä ja Vieremältä. Muiden palveluiden kohdalla eroihin vaikuttaa vastaajien määrä (kuva 12). (Heiskanen ym. 2022.)

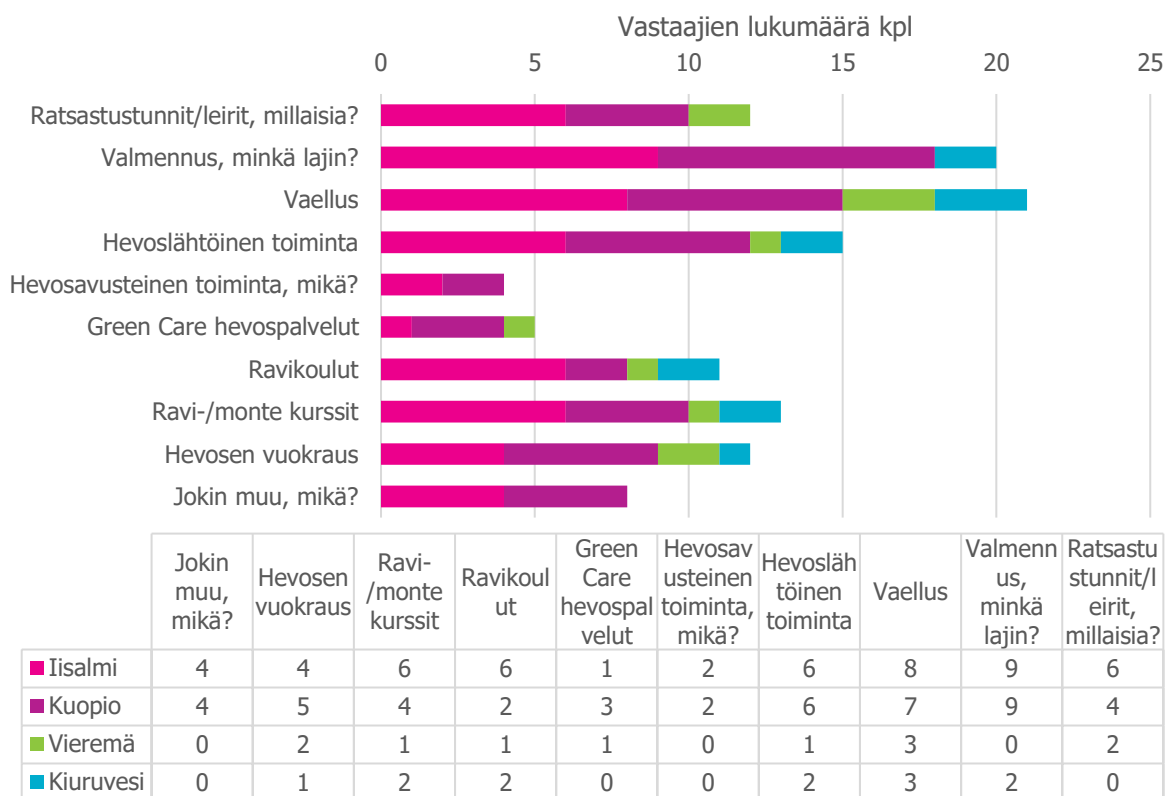

KUVA 12. Hevosenomistajien käyttämät palvelut paikkakuntien välisessä vertailussa (kpl)

6.1.4 Paikkakunnan vaikutus uusien palveluiden tarpeeseen

Paikkakunnan vaikutusta uusien palveluiden tarpeeseen on havainnollistettu vertaamalla neljän paikkakunnan välisiä eroja, sekä tekemällä tilastollista testausta kaikkien kyselyn vastaajien asuinpaikkakuntien ja kaivattujen palveluiden välillä. Tavoitteena oli selvittää, onko paikkakunnalla merkitystä uusien palveluiden tarpeeseen. Neljä vertailtavaa paikkakuntaa valittiin vastaaja määrän avulla. Näiltä paikkakunnilta oli eniten vastaajia. (Heiskanen ym. 2022.)

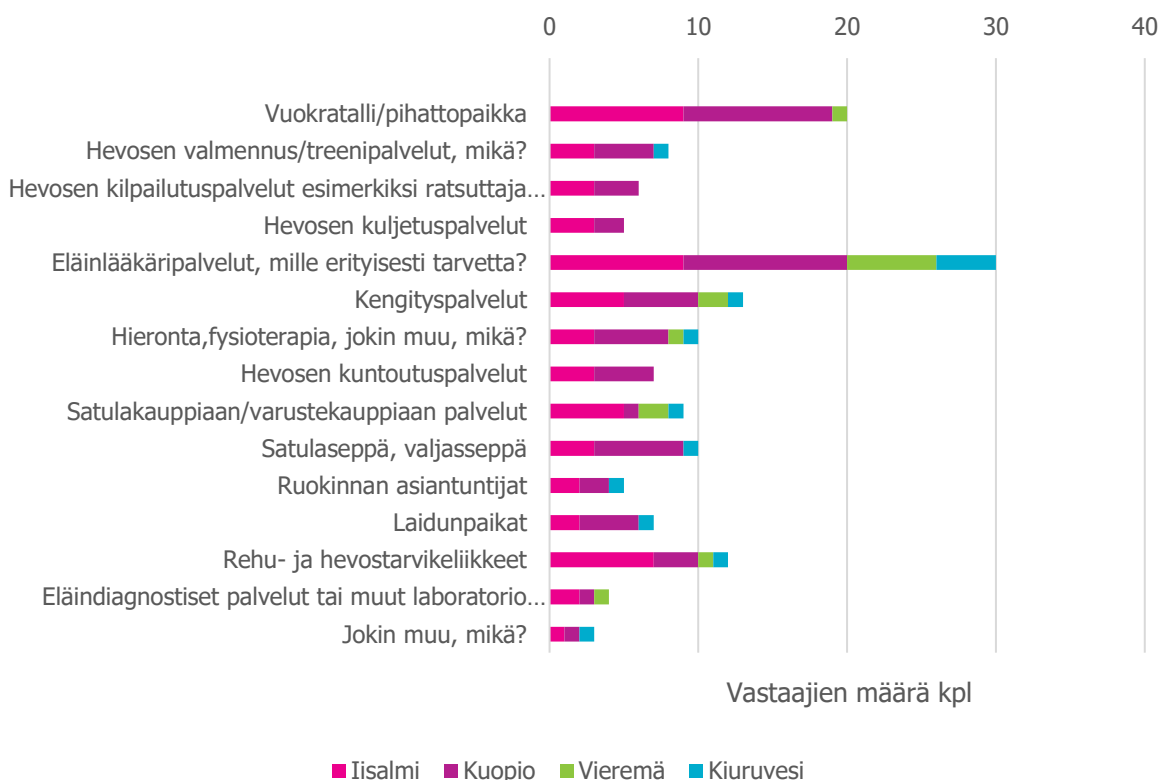
Neljän paikkakunnan välisessä vertailussa havaitaan Excel kuvion avulla eroja paikkakuntien välillä. Selkeimmät erot näkyvät hevosavusteisessa toiminnassa ja jokin muu kohdan vastauksissa. Näitä palveluita kaivattiin lisää vain Iisalmen ja Kuopion alueelle. Jokin muu kohdassa toivottiin esimerkiksi maastakäsittely kurssseja. Muidenkin palveluiden kohdalla nähtiin, että eniten uusi palveluita kaivattiin isoimmassa kaupungeissa, eli Kuopiossa ja Iisalmessa. Kiuruveden ja Vieremän vastaajat kaipasivat eniten lisää vaellus palveluita. Muita palveluita kaipasi lisää Kuruveden ja Vieremän alueille 1–2 vastaajaa palvelua kohti (kuva 13). (Heiskanen ym. 2022.)

KUVA 13. Hevosharrastajien kaipaamat palvelut paikkakuntien välisessä vertailussa (kpl)

Hevosenomistajien uusien palveluiden tarpeessa näkyi paikkakunnallisia eroja. Vuokratallipaikkoja sekä pihattopaikkoja kaivattiin lisää Iisalmeen ja Kuopioon. Kiuruvedellä ei ollut tarvetta uusille tallitai pihattopaikoille ja Vieremälläkin tarve on vähäistä. Hevosen valmennus/treenipalveluille kaivattiin eniten lisää Kuopion ja Iisalmen alueelle, Kiuruvedellä tarve oli vähäistä. Hevosen kilpailutuspalve-

luille, kuten ratsuttajille ja ohjastajille olisi tarvetta isommissa kaupungeissa Kuopiossa sekä Iisalmessa. Sama koskee kuljetuspalveluita, sekä hevosenkuntoutus palveluita (kuva 14). Eläinlääkäri- ja kengityspalveluita kaivattiin lisää jokaisella paikkakunnalla, samoin kuin hieronta ja fysioterapia palveluita. Satulasepän/valjassepän palveluille, ruokinnan asiantuntijoille, sekä laidunpaikoille oli kysyntää kaikilla muilla paikkakunnilla, paitsi Vieremällä. Muissa palveluissa toivottaisiin esimerkiksi hevosten koulutuspalveluita. Avoimissa lisätietokohdissa nousi esille tarve toimivalle hevosklinikalle ja 24 h päivystykselle, sekä liikuteltaville tutkimuslaitteille. Lisäksi toivottiin hevosten uitto mahdollisuutta sekä vesiterapiaa kuntoutuspalveluna. Vastauksissa toivottiin myös maastoratsastus ja vaellusreittejä sekä kiropraktikon ja osteopaatin palveluita. Paikakuntien välisiä eroja selitti palveluiden tarjonta, sekä vastaajien vähäinen määrä. (Heiskanen ym. 2022.)

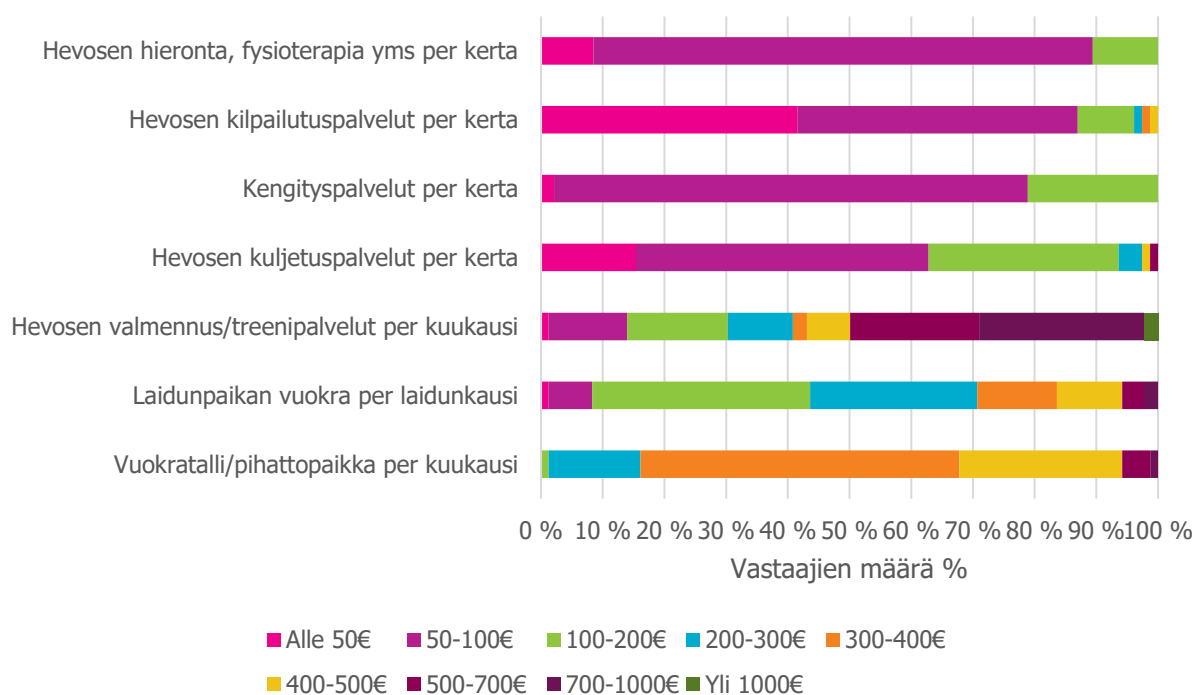

KUVA 14. Hevosenomistajien kaipaamat palvelut paikkakuntien välisessä vertailussa (kpl)

6.1.5 Hevosenomistajien maksuhalukkuus

Kyselyyn vastanneiden henkilöiden maksuhalukkuus pyrittiin kartoittamaan kysymyksellä, jossa kysyttiin paljonko olet valmis maksamaan palveluista hevosenomistajana. Hevosenomistajat pääsivät lisäksi vastaamaan kysymykseen, paljonko olet valmis maksamaan palveluista hevosharrastajana. Harrastajat pääsivät vastaamaan vai harrastajille suunnattuun kysymykseen. Hevosenomistajien maksuvalmiutta kartoittavaan kysymykseen vastasi 98 vastaajaa. Heistä 83 vastasi myös harrastajille suunnattuun kysymykseen. Hevosharrastajille suunnattuun kysymykseen vastasi 43 harrastajaa. (Heiskanen ym. 2022.)

Maksuhalukkuutta selvitettiin monivalinta- kysymyksillä, joissa oli palveluvaihtoehtoina samat palvelut kuin palveluiden käyttö ja kysyntä kohdissa. Kysymykset muotoiltiin asteikkomatriiseiksi, joissa jokaisen palvelun kohdalla oli useampi hintahaarukka vaihtoehto. Vastauksien perusteella luotiin Excel-taulukko, josta pystytään näkemään kunkin palvelun kohdalla, kuinka paljon prosentuaalisesti valintoja tuli kuhunkin hintaluokkaan (kuva 15). (Heiskanen ym. 2022.)

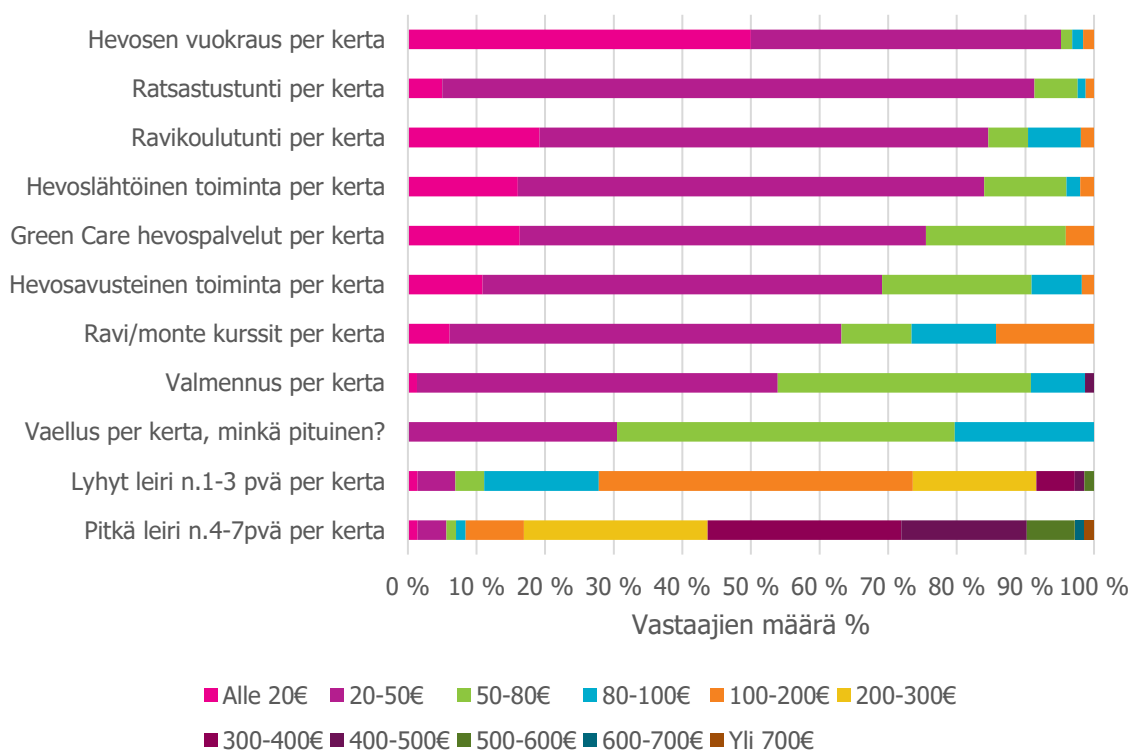

KUVA 15. Summa, jonka hevosenomistajat ovat valmiita maksamaan hevosen tarvitsemista palveluista (%) (n=98) (Heiskanen ym. 2022)

Hevosenomistajille suunnatun kysymyksen vastauksista nähdään, että hevosen hieronta ja fysioterapia palveluista vastaajista enemmistö oli valmis maksamaan 50–100 € per kerta. Hevosen kilpailutuspalveluista suurin osa oli valmis maksamaan 50–100 € per kerta, mutta alle 50 € vaihtoehto sai myös lähes yhtä paljon kannatusta. Kengityspalveluista eniten valintoja tuli 50–100 € kohtaan, samoin kuin hevosen kuljetuspalveluihin. Valmennus- ja treenipalveluiden kohdalla 700–1000 € on valittu eniten, mutta tämän palvelun kohdalla jokainen hintaluokka on saanut kannatusta. Valmennus- ja treenipalveluiden kohdalla vastaajat eivät ole välttämättä ymmärtäneet kysymystä samalla tavalla. Osa on voinut valita hintahaarukan esimerkiksi yksittäisen valmennuskerran mukaan. Osa vastaajista

on voinut pitää hevosta esimerkiksi ulkopuolisen tallilla trenattavana ja maksaa tällöin 700–1000 € kuukaudessa hevosenhoidosta sekä valmennuksesta. Laidunpaikka per laidunkausi kohdassa on myös lähes kaikki hintaluokat käytössä, mutta selkeästi eniten vastauksia on 100–200 € hintaluokassa, sekä 200–300 € hintaluokassa. Vuokratalli ja pihattopaikoista suurin osa hevosenomistajista oli valmiita maksamaan 300–400 € kuukaudessa. (Heiskanen ym. 2022.)

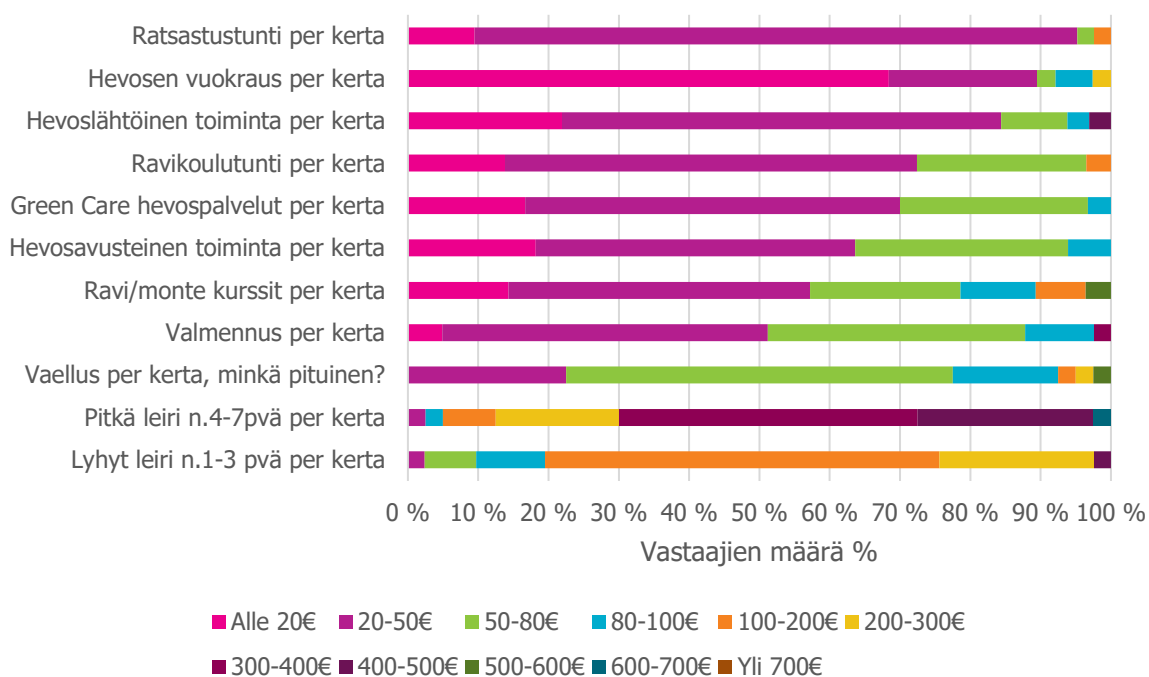
Hevosenomistajat pääsivät vastaamaan myös hevosharrastajille suunnattuun kysymykseen, paljonko palveluista ollaan valmiita maksamaan. Hevosen vuokrauksesta hevosenomistajat olivat valmiita maksamaan hyvin tasaisesti joko alle 20 € tai 20–50 €. Ratsastustunneista hevosenomistajat olivat valmiita maksamaan 20–50 € per kerta. Samaan hintaluokkaan asettui myös ravikoulun tunnit, hevoslähtöinen toiminta, Green Care hevospalvelut, hevosavusteinen toiminta, sekä ravi- ja monté -kurssit. Valmennuksista enemmistö oli valmis maksamaan 20–50 €, mutta myös 50–80 € hintaluokassa oli reilusti vastauksia. Vaelluksista oltiin valmiita maksamaan 50–80 € ja suosituin vaelluksen kesto-aika oli 2-3 tuntia. Leirien kohdalla oli iso merkitys sillä, kuinka pitkä kestoinen tapahtuma on. Lyhyistä leireistä suurin osa oli valmis maksamaan 100–200 € ja pitkeistä 200–300 € sekä 300–400 € kohdat saivat eniten kannatusta (kuva 16). (Heiskanen ym. 2022.)

KUVA 16. Hevosenomistajien maksuhalukkuus harrastepalveluista (%) (n=83) (Heiskanen ym. 2022)

6.1.6 Harrastajien maksuhalukkuus

Harrastajilta kysyttiin, paljonko he olisivat valmiita maksamaan erilaisista hevosalan palveluista harrastajana. Vastaukset pyydettiin monivalintana asteikko matriisiin avulla, jossa hinta oli haarukoitu valmiiksi (kuva 17). Harrastajista suurin osa oli valmiita maksamaan ratsastustunneista, hevoslähtöisestä toiminnasta, ravikoulun tunneista, Green Care hevospalveluista, hevosavusteisesta toiminnasta, ravi- ja monté-kursseista sekä valmennuksista 20–50 € per kerta. Hevososen vuokrauksesta sopivaksi hinnaksi koettiin alle 20 € ja vaelluksista enemmistö harrastajista oli valmiita maksamaan 50–80 €. Vaelluksien pituudet vaihtelivat suuresti yhdestä tunnista, useampaan päivään. Suurin osa vastaajista vastasi vaelluksen pituudeksi kaksi tai kolme tuntia. Pitkistä leireistä eniten kannatusta sai 300–400 € hintaluokka. Lyhyistä leireistä eniten kannatusta sai 100–200 € hintaluokka. (Heiskanen ym. 2022.)

KUVA 17. Hevosharrastajien maksuhalukkuus harrastepalveluista (%) (n=43) (Heiskanen ym. 2022)

6.1.7 Palveluiden perässä kuljettava matka

Kyselyssä selvitettiin millaisia matkoja vastaajat ovat valmiita matkustamaan palveluiden perässä. Erikoislääkäripalvelut jätettiin ensimmäisestä kysymyksestä pois, sillä niiden perässä ollaan monesti valmiita kulkemaan reilusti pidempiä matkoja. Hevosenomistajilta kysyttiin erikseen minkä matkan päästä he haluaisivat löytää kaikki hevosien tarvitsemat palvelut, mukaan lukien erikoislääkärin palvelut. (Heiskanen ym. 2022.)

Nykytilanteessa hevosenomistajat (n=86) olivat valmiita kulkemaan palveluiden (pois lukien erikoislääkäripalvelut) perässä keskimäärin 120,3 kilometriä. Pisin vastattu matka oli 399 kilometriä ja lyhyin 10 kilometriä. Toinen kysymys palveluiden perässä kuljettavasta matkasta muotoiltiin muotoon mikä olisi sopiva matka, jonka palvelut (pois lukien erikoislääkäripalvelut) tulisi löytyä. Tavoitteena oli kartoittaa, koetaanko nykyiset etäisyydet sopiviksi, vai pitäisikö palveluita löytyä lähempää. Hevosenomistajat (n=88) vastasivat sopivaksi matkaksi keskimäärin 89,6 kilometriä. Pisin sopivaksi koettu matka oli 301 kilometriä ja lyhyin 1 kilometri. Vastauksista voidaan todeta, että hevosenomistajat haluaisivat löytää palvelut nykyistä lähempää. (Heiskanen ym. 2022.)

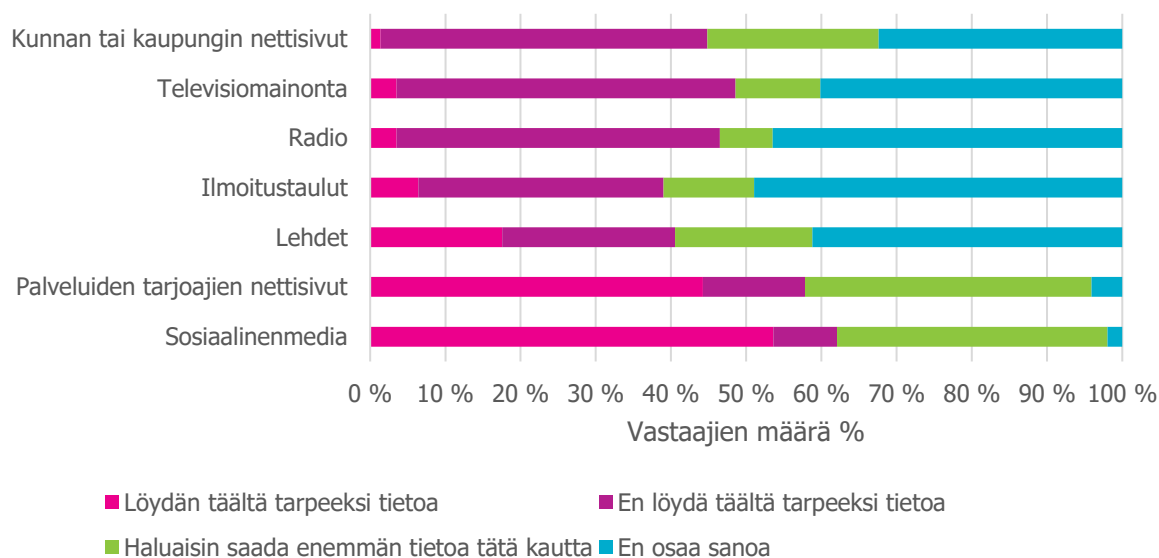
Hevosenomistajilta kysyttiin toisella kysymyksellä, mikä olisi matka, jonka päästä he haluaisivat löytää kaikki hevosien tarvitsemat palvelut, sisältäen eläinlääkäripalvelut. Kysymykseen vastasi lähes kaikki hevosenomistajat (n=96). Keskimäärin sopivaksi matkaksi kaikille hevosien tarvitsemille palveluille koettiin 151,9 kilometriä. Pisin vastattu matka oli 306 kilometriä ja lyhyin 24 kilometriä. Vastauksista voidaan päätellä, että kaikkien hevosien tarvitsemien palveluiden sisältäen erikoiseläinlääkäripalveluiden takia vastaajat olivat keskimäärin valmiita kulkemaan nykyistä pidempi matkoja. Keskiarvoon kuitenkin vaikutti selkeästi se, että vastaajat olivat lyhyimmillään valmiita matkaamaan pidemmälle, kuin nykytilanteessa. Pisin vastattu matka jäi alle nykytilanteen. (Heiskanen ym. 2022.)

Nykytilanteessa hevosharrastajat (n=41) olivat valmiita kulkemaan palveluiden (pois lukien erikoiseläinlääkäripalvelut) perässä keskimäärin 64,3 kilometriä. Pisin vastattu matka oli 250 kilometriä ja lyhyin 15 kilometriä. Hevosharrastajien (n=39) mielestä sopiva matka palveluihin (pois lukien erikoiseläinlääkärien palvelut) olisivat keskimäärin 41,8 kilometriä. Pisin sopivaksi koettu matka oli 101 kilometriä ja lyhyin 5 kilometriä. Vastauksista voidaan todeta, että hevosharrastajat haluaisivat löytää palveluita nykyistä lyhyemmän matkan päästä. (Heiskanen ym. 2022.)

6.1.8 Tiedon löytäminen hevosalan palveluista

Kyselyssä pyrittiin selvittämään, mitä kautta vastaaja saavat tietoa hevosalan palveluista ja mitä kautta tietoa palveluista haluttaisiin saada. Kysymykseen tiedon löytymisestä hevosalan palveluista vastasi 140 vastaajaa. Tiedon löytyminen hevosalan palveluista kysymyksen tulokset koottiin Excel taulukkoon (kuva 18). Eniten tietoa palveluista vastaajat kokivat saavansa sosiaalisen median ja palvelun tarjoajien nettisivujen kautta. Vähiten tietoa palveluista koettiin saavan radiosta, televisiosta ja kunnan tai kaupungin nettisivujen kautta. (Heiskanen ym. 2022.)

Tunnetuimmat tiedotuskanavat olivat sosiaalinen media, sekä palveluiden tarjoajien nettisivut. Muissa tiedotuskanavissa oli paljon en osaa sanoa vastuksia, joten tästä voitiin päätellä, etteivät nämä tiedotuskanavat olleet kaikille vastaajille yhtä tuttuja. Tietoa haluttiin vastuksien mukaan saada nykyistäkin enemmän sosiaalisen median, sekä palveluiden tarjoajien nettisivujen kautta. Lisää tietoa hevosalan palveluista haluttiin saada myös kuntien ja kaupunkien nettisivujen sekä lehtien kautta. (Heiskanen ym. 2022.)

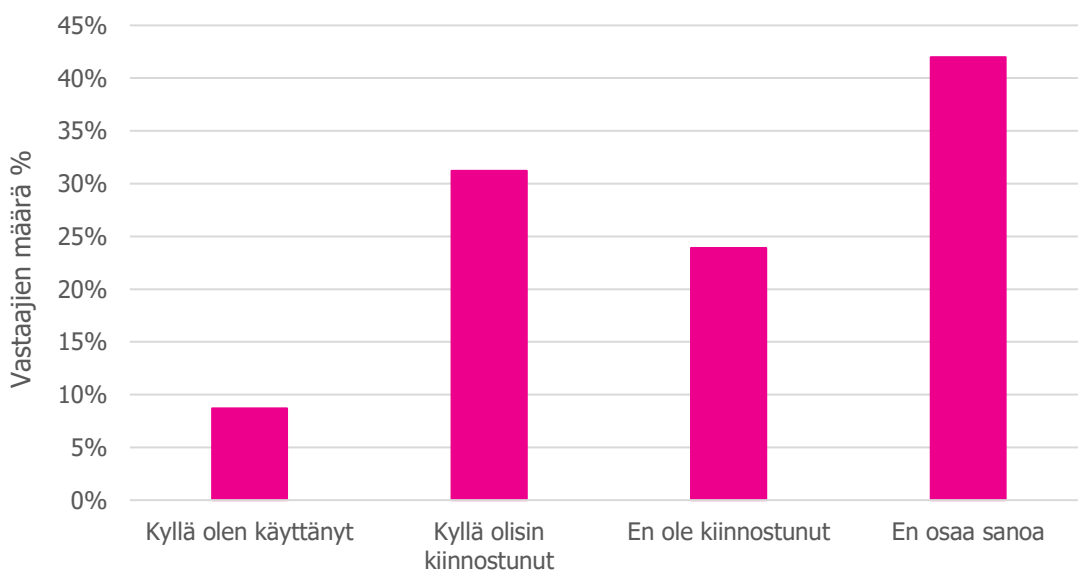
KUVA 18. Tiedon löytäminen hevosalan palveluista (%) (n=140) (Heiskanen ym. 2022)

6.1.9 Hevosalan matkailupalveluiden käyttö ja kysyntä

Kyselyssä oli yksi kysymys, jonka avulla selvitettiin kyselyn vastaajien kiinnostusta hevosalan matkailupalveluita kohtaan. Tulokset koottiin Excel taulukkoon (kuva 19). Kysymykseen vastasi 138 vastaajaa. Tavoitteena oli selvittää millaisia matkailupalveluita vastaajat ovat käyttäneet ja millaisista he olisivat kiinnostuneita. (Heiskanen ym. 2022.)

Vastaajista 8,7 % (n=12) oli käyttänyt hevosalan matkailupalveluita ja 31,2 % (n= 43) olisi kiinnostunut. Ei kiinnostuneita oli 23,9 % (n=33) vastaajista ja 42 %(n=58) vastaajista ei osannut sanoa ovatko he kiinnostuneita hevosalan matkailupalveluista. Hevosalan matkailupalvelut olivat mahdollisesti hieman tuntemattomia vastaajille. Aikaisempaa kokemusta matkailupalveluista oli esimerkiksi majoituspalveluiden ja ratsastusvaelluksien kautta. (Heiskanen ym. 2022.)

Kiinnostusta olisi esimerkiksi majoituspalveluille ja ratsastusvaelluksille. Vaelluksista kiinnostaviksi vastaajat kokivat yön yli kestävät vaellukset, sekä vaellukset omalla hevosella. Elämysmatkailulle ja aikuisille suunnatuille palveluille löytyi myös kiinnostusta. Yksittäisiä vastauksia tuli myös kiinnostuksesta hotellin yhteydessä oleville ratsastus- ja rekiajelu mahdollisuuksille. Yksittäisiä vastauksia tuli myös koskien majoituspalveluita, sekä omalle hevosella toteutettaviin valmennuksiin. (Heiskanen ym. 2022.)

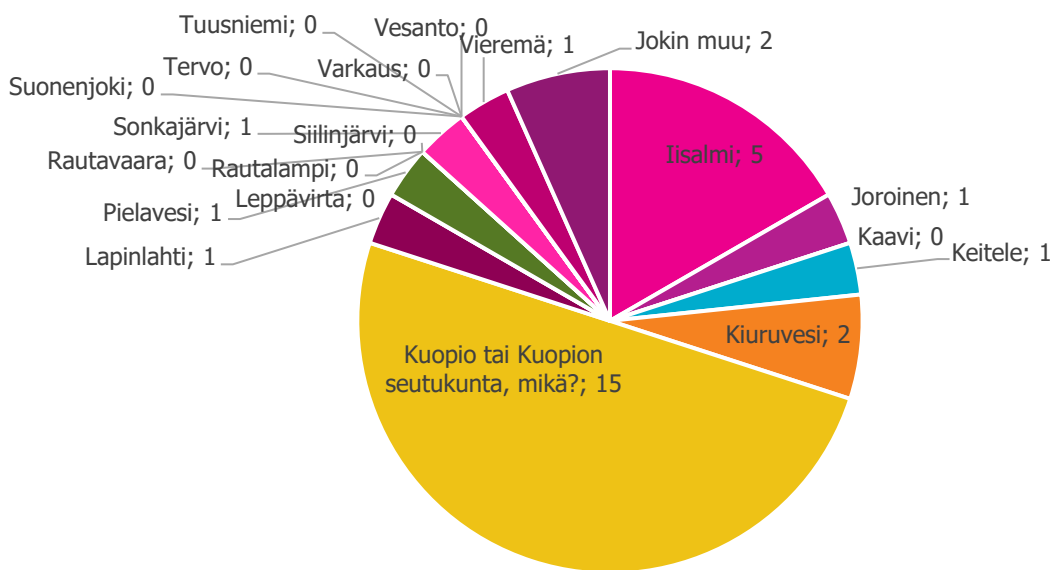

KUVA 19. Vastaajien kiinnostus matkailupalveluita kohtaan (%) (n=138) (Heiskanen ym. 2022)

6.2 Yrittäjille suunnatun kyselyn tulokset

Hevosalan yrittäjille suunnattuun kyselyyn vastasi 30 vastaajaa. Vastaajista 53 % (n=16) toimi päätoimisena yrittäjänä ja 47 % (n=14) ilmoitti toimivansa sivutoimisena yrittäjänä. Paikkakunnan ilmoittaminen oli ainoa pakollinen kysymys kaikille vastaajille. Tuloksista koottiin kuvio, joka kuvaa vastaajien paikkakuntia yrittäjien kyselyssä (kuva 20). Vastaajista puolet (n=15) ilmoitti asuinpaikkakunnakseen Kuopion tai Kuopion seutukunnan. Toiseksi eniten vastauksia tuli Iisalimesta (n= 5). Muilta paikkakunnilta tuli 0–2 vastausta paikkakunnittain. "Jokin muu"- kohdassa oli mainittu paikkakunnaksi Nurmes ja Maaninka.

KUVA 20. Vastaajien paikkakunnat yrittäjien kysely (kpl) (n=30)

Vastaajista 28 henkilöä vastasi kysymykseen, mikä on yrityksen päätuote/ palvelu. Yrityksien päätuotteeksi tai palveluksi ilmoitettiin monipuolisesti erilaisia palveluita. Vastauksissa mainitut palvelut koottiin Taulukkoon 1. Taulukon tiivistämiseksi jokainen palvelutyyppi kirjattiin vain kerran, vaikka palvelua olisi tarjonnut useampi vastaaja.

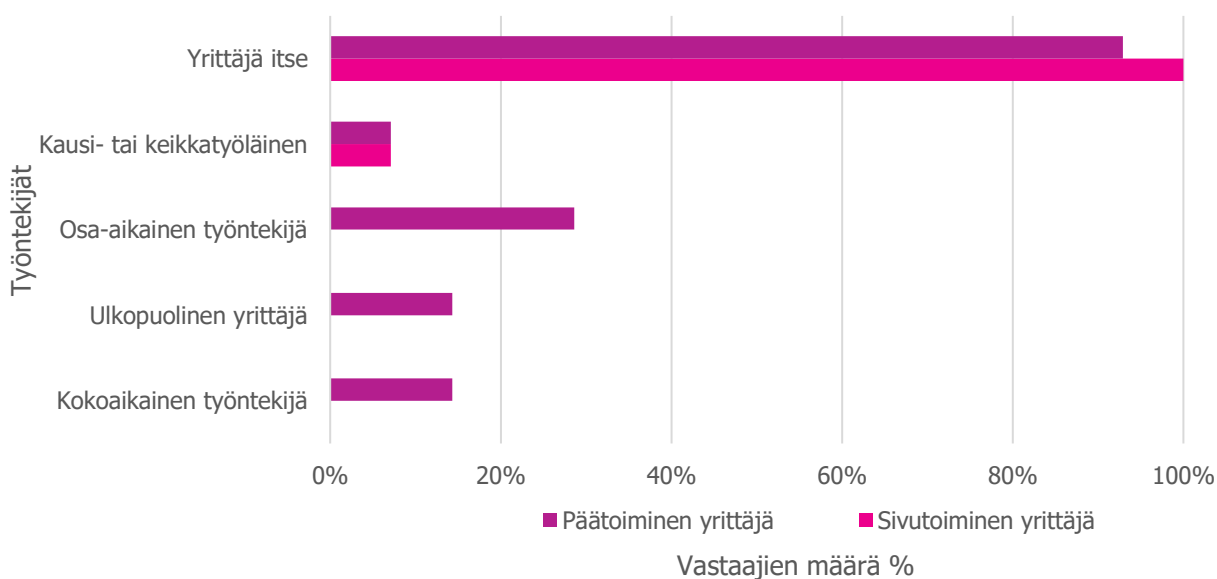
TAULUKKO 1. Yrityksen päätuote tai palvelu (n=28)

Sivutoiminen yrittäjä (n=14)	Päätoiminen yrittäjä (n=14)
Sosiaalipedagoginen hevostoi- minta	Hevosten kouluttaminen
Hevosten koulutus	Lomituspalvelut
Valmennus palvelut	Ratsastustunnit, leirit
Tallityöt, tallituuraus	Kasvinviljely
Hevosten hieronta	Hevosten koulutus
Ratsutuspalvelut	Kengityspalvelut
Valjas-/satulaseppä, varusteiden sovitus	Hyvinvointipalvelut hyvinvoivan hevosen kanssa
Tallipaikkojen vuokraus	Valmennus
Kengitys	Ammattiravitalleille sekä yksityisille hevosenhoitoapua, tallitöitä, ravireissuilla avustaminen
Hevosten ajaminen ja monté	Kengitys
Hevosavusteiset palvelut	Ratsastusvalmennus
Hevoskasvatus	Täysihoitotalli
Ratsastustunnit	Eläinavusteinen kuntoutus
	Hevosavusteinen toiminta
	Hevosten ajo ja ratsutus
	Hevosten hieronta

6.2.1 Yrityksen yrittäjä ja työntekijät

Kyselyn vastaajista 15 vastasi kysymykseen, montako työntekijää yrityksellä on? Yritykset työllistivät keskimäärin 1,4 henkilöä. Enimmillään yritykset työllistivät 3 henkilöä ja pienimmillään yhden henkilön. Seuraavassa kysymyksessä vastaajat pääsivät tarkentamaan, millaisia työntekijöitä yrityksessä on. Tähän kysymykseen vastasi 28 vastaajaa. Vastaajat pystyivät valitsemaan useamman vaihtoehdon monivalintakysymyksestä. Lähes kaikki eli 93 % (n=27) vastaajista vastasi, että yritys työllistää itse yrityksen yrittäjän. Osa-aikaisia työntekijöitä oli 14 % (n=4) vastaajista. Kokoaikaisia työntekijöitä oli 7 % vastaajista (n=2). Kausi- ja keikkatyöläisiä oli myös käytössä 7 % vastaajista (n=2) ja ulkopuolisen yrittäjän palveluita hyödynsi 7 % vastaajista (n=2).

Yritys työllisti itse yrittäjä lähes yhtä usein pää- ja sivutoimisilla yrittäjillä. Sivutoimisista yrittäjistä 100 % (n=14) työllisti itsensä ja päätoimisista yrittäjistä 93 % (n=13) työllisti itsensä. Kausi- tai keikkatyöläisiä oli käytössä yhdellä sivutoimisella yrittäjällä, sekä yhdellä päätoimisella yrittäjällä. Kokoaikaisia työntekijöitä (n=2), osa-aikaisia työntekijöitä (n= 4), sekä ulkopuolisia yrittäjiä (n=2) työllisti vain päätoimiset yrittäjät. Kyselyyn vastaajien yrityksen työllistivät siis suurimmaksi osaksi vain itse yrittäjän (kuva 21).

KUVA 21. Yrityksen työntekijät (%) (n=28)

Yrityksen taustaa selvitettiin lisäksi kysymällä yrittäjän koulutustaustaa. Tähän kysymykseen vastasi 29 henkilöä. Vastaajista 68 % (n=18) ilmoitti taustakseen hevosalan koulutuksen tai tutkinnon. Vastaajat pystyivät halutessaan tarkentamaan omaa koulutustaustaa. Vastaajat olivat opiskelleet esimerkiksi hevosalouden perustutkinnon, ratsastuksenohjaajaksi, ratsastuksenopettajaksi tai valmentajaksi, hevostenhoitajaksi tai harrasteohjaajaksi. Lisäksi taustalla oli esimerkiksi kengittäjän, hierojan, valjassepän, ravivalmentajan, maaseutuyrittäjän sekä ratsuttajan tutkintoja sekä koulutuksia. Useammalla vastaajalla oli taustalla enemmän kuin yksi tutkinto tai koulutus. Hevosalan koulutustaustaa ei ollut 24 % (n=7) vastaajista. Näistä vastaajista kaksi ilmoitti joko opiskelevansa hevosalaa, tai käyneensä muun koulutuksen lisäksi hevosalan täydennyskoulutuksen. Vastaajista 14 %

(n=4) ei halunnut kertoa omaa koulutustaastaansa. Sivu- ja päätoimisten yrittäjien koulutustausta ei eronnut merkittävästi toisistaan.

6.2.2 Yrityksen tarjoamat palvelut

Yrittäjiltä kysyttiin tarjoavatko he palveluita hevosten omistajille, hevosalan harrastajille vai kummallekin asiakasryhmälle. Hevosenomistajille suunnattuja palveluita ovat esimerkiksi täysihoitotallit. Harrastajille suunnattuja palveluita ovat esimerkiksi ratsastuskoulujen tarjoamat palvelut. Kysymykseen vastasi yhteensä 30 vastaajaa. Kyselyyn vastanneista yrittäjistä enemmistö eli 57 % (n=17) tarjosi palveluita sekä hevosenomistajille, että harrastajille. Vain hevosenomistajille tarjosi palveluita 33 % (n=10) vastaajista ja vain harrastajille suunnattuja palveluita tarjosi 10 % (n=3) vastaajista.

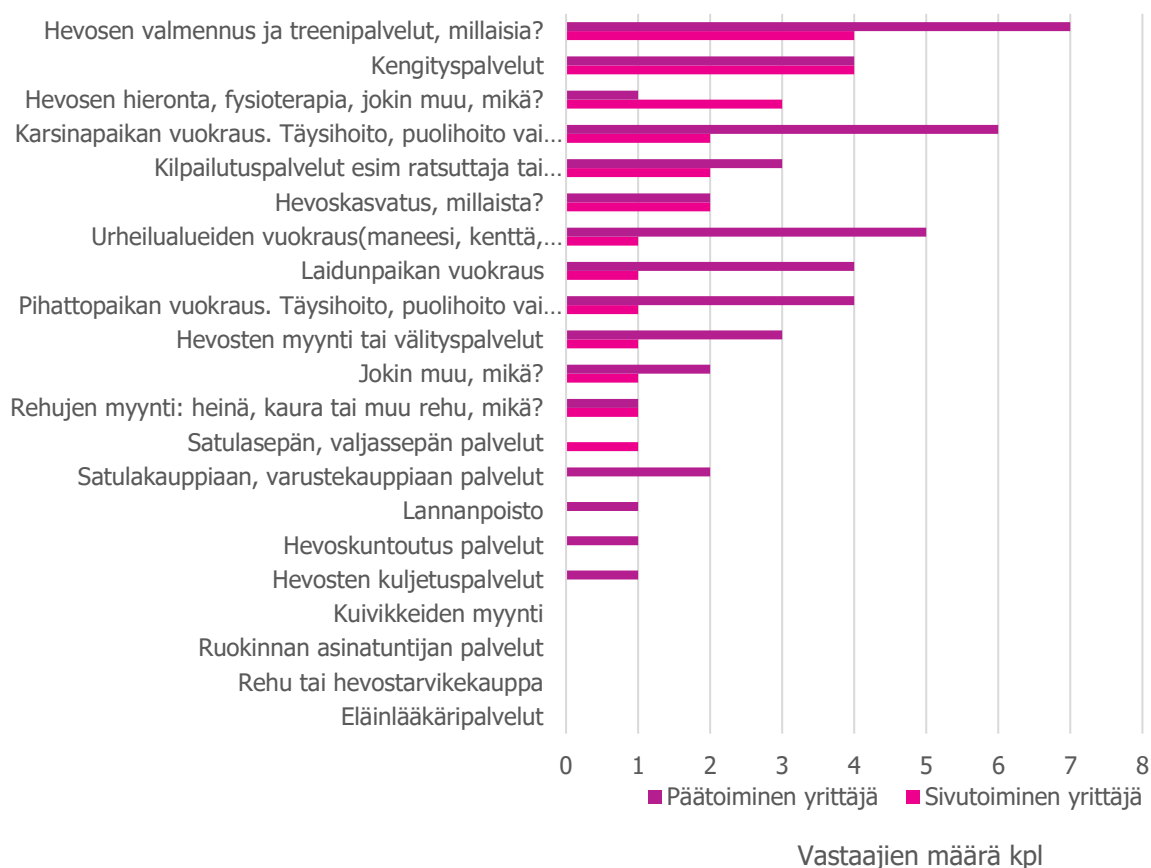
Hevosenomistajille suunnattuja palveluita koskevaan kysymykseen vastasi 27 yrittäjää. Hevosenomistajille suunnattuja palveluita eniten tarjottu palvelu oli hevosten treeni ja valmennuspalvelut. Näitä palveluita tarjosi 41 % (n=11) yrittäjistä. Valmennus ja treenipalveluina tarjottiin esimerkiksi ravivalmennusta ja hevosten ratsusta tai ravihevosten hiittausta. Lisäksi osa tarjosi ratsastusvalmennusta tai hevosten koulutusta. Toiseksi eniten tarjottu palvelu oli kengityspalvelut, joita tarjosi 30 % yrittäjistä (n=8). Karsinapaikan vuokrausta tarjosi yhtä moni yrittäjä (n=8). Karsinapaikkojen vuokrauksessa palveluna oli kaikilla lisäselvityksen antaneilla yrittäjillä täysihoitopalvelu. Osalla oli tarjolla myös hevosten karsinapaikkoja puolihoitolla.

Joissakin vastausvaihtoehdoissa kysyttiin tarkennusta tarjottavaan palveluun. Urheilualueiden vuokrausta tarjosi 22 % (n=6) vastaajaa. Eniten vuokrattiin ratsastuskenttää, mutta muutama ilmoitti vuokraavansa myös maneesia. Yksi vastaajista ilmoitti vuokraavansa maastoratsastus reittejä. Pihattopaikan vuokrausta tarjosi 19 % yrittäjistä (n=5). Pihattopaikkojen vuokraajista kaksi tarkensi palvelun sisältöä. Kumpikin vastaajista tarjosi pihattopaikkoja täysihoito palvelulla. Hevosien hieronta, fysioterapia tai jotain muuta vastaavaa palvelua tarjosi 15 % yrittäjistä (n=4). Kaikki vastaajat tarjosivat hevosen hierontaa tai fysioterapiaa. Hevoskasvatusta tarjosi 15 % (n=4). Vastaajat ilmoittivat kasvattavansa suomenhevosia, lämminverisiä ravihevosia tai yleisesti ratsuja. Rehujen myyjät (n=2) myivät heinää. "Jokin muu"-kohdan valinneet yrittäjät tarjosivat hevosten koulutusta tai tallitöiden tekoa palveluna. Hevosenomistajille tarjottavat palvelut kysymyksen vastaukset on koottu kuvaan 22.

KUVA 22. Hevosenomistajille tarjottavat palvelut (kpl) (n=27)

Päätoimisten yrittäjien ja sivutoimisten yrittäjien välillä nähtiin eroja palveluiden tarjonnassa (kuva 23). Hevosenomistajille suunnattujen palveluiden tarjoajat olivat yleisemmin päätoimisia yrittäjiä. Kuitenkin poikkeuksiakin oli. Satulasepän palveluita ja valjassepän palveluita tarjosi vain sivutoiminen yrittäjä. Hevosten hierontaa, fysioterapiaa sekä vastaavia palveluita tarjosi useampi sivutoiminen yrittäjä (n=3), kuin päätoiminen yrittäjä (n=1). Kengityspalveluita, hevosten kasvatusta sekä rehujen myyntiä tarjosi yhtä monta päätoimista kuin sivutoimista yrittäjä.

KUVA 23. Pää- ja sivutoimisten yrittäjien välinen ero hevosenomistajille tarjottavissa palveluissa (kpl) (n=27)

Hevosharrastajille suunnattuja palveluita koskevaan kysymykseen vastasi 18 yrittäjää. Hevosharrastajille suunnatusta palveluista eniten tarjottu palvelu oli ratsastustunnit. Ratsastustunteja tarjosi 44 % (n=8) yrittäjistä. Ratsastustunti palveluita oli erilaisia, osa yrittäjistä vastasi tarjoavansa yksityis-, pari- tai pienryhmätunteja. Osa painotti opetusta joko koulu ja esteratsastukseen, tai esimerkiksi istunnan opetukseen. Toiseksi eniten tarjontaa oli valmennus palveluissa, sekä jokin muu kohdassa. Kumpaakin palvelua tarjosi 39 % (n=7) yrittäjistä. Valmennuspalveluita tarjottiin koulu-, este- ja kenttäratsastuksessa. "Jokin muu"-kohdassa tuli esille useita erilaisia palveluita. Yrittäjät tarjosivat esimerkiksi harrastetoimintaa ja maastakäsittelyä, sekä hevostenkoulutusta käsitteleviä kursseja. Osa jokin muu kohdan vastauksista käsitteli hevosenomistajille suunnattuja palveluita.

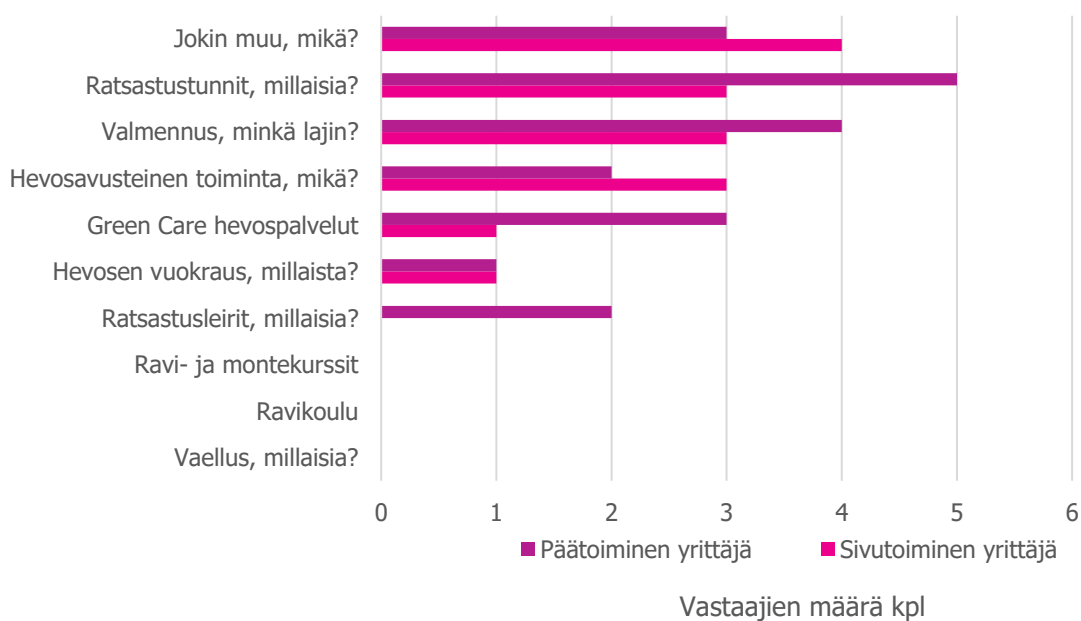
Muita tarjottuja palveluita olivat hevosavusteinen toiminta ja Green Care hevospalvelut. Hevosavusteista toimintaa tarjosi 28 % yrittäjistä (n=5). Hevosavusteisesta toiminnasta palveluina olivat esimerkiksi Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja kuntoutusta, sekä muu hevosten kanssa olemisen ja

ajan viettäminen. Ratsastusleirejä tai hevosuokrausta tarjosi kumpaakin 11 % yrittäjistä (n=2). Hevosharrastajille tarjottavat palvelut kysymyksen vastaukset on koottu kuvaan 24.

KUVA 24. Hevosharrastajille tarjottavat palvelut (kpl) (n=18)

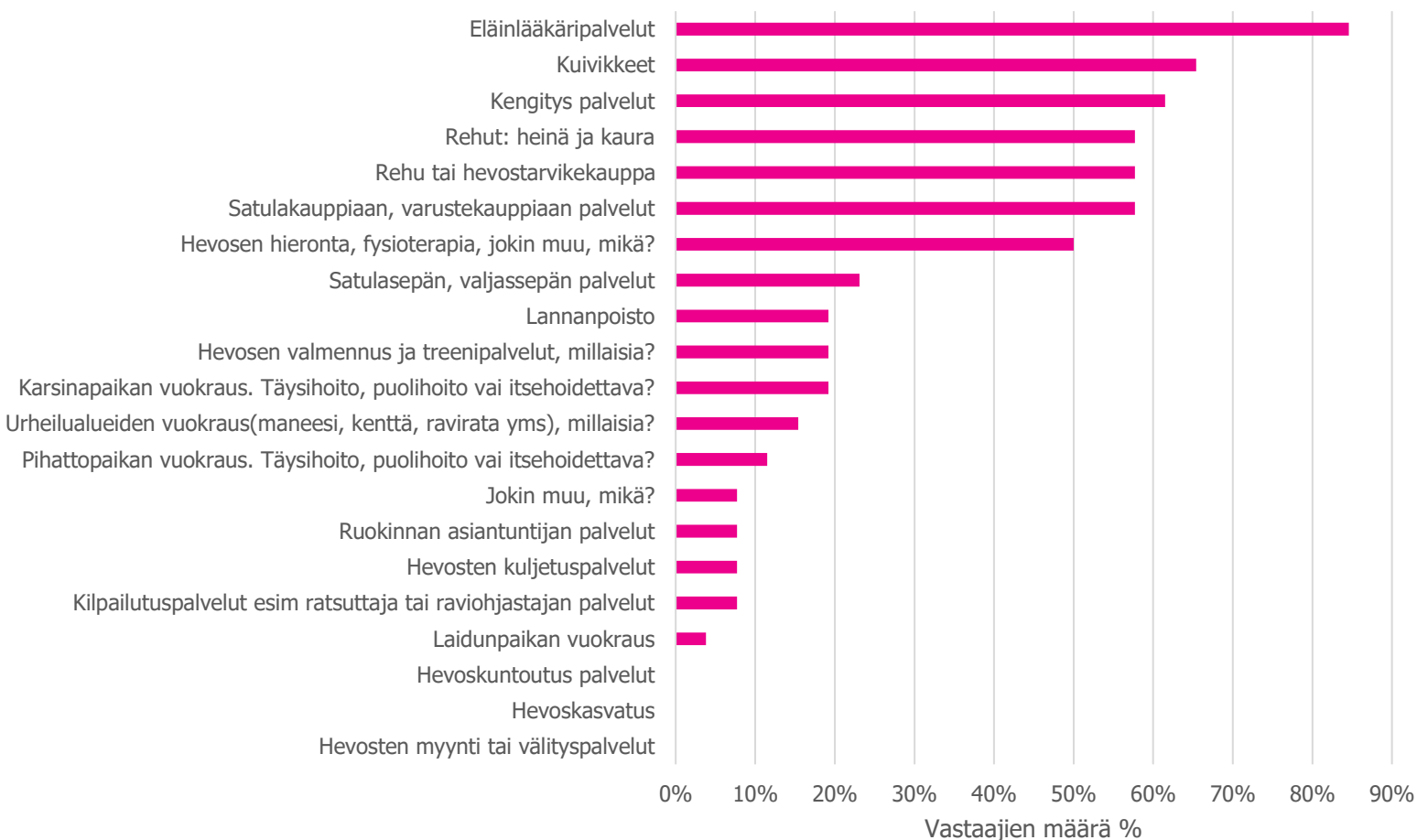
Päätoimisten ja sivutoimisten yrittäjien välillä nähtiin eroja hevosharrastajille tarjottavissa palveluissa (kuva 25). Ratsastusleirejä tarjosi vai päätoimiset yrittäjät. Hevosuokrausta tarjosi yhtä monta pää- sekä sivutoimista yrittäjää. Ratsastustunteja, valmennuksia ja Green Care hevospalveluita tarjosi useampi päätoiminen yrittäjä, kuin sivutoiminen yrittäjä. Hevosavusteista toimintaa sekä jokin muu kohdan palveluita esimerkiksi harrastetoimintaa ja maastakäsittelyä tarjosi useampi sivutoiminen yrittäjä, kuin päätoiminen yrittäjä.

KUVA 25. Pää- ja sivutoimisten yrittäjien ero hevosharrastajille tarjottavat palvelut (kpl) (n=18)

6.2.3 Yrityksen ulkopuolelta ostamat palvelut

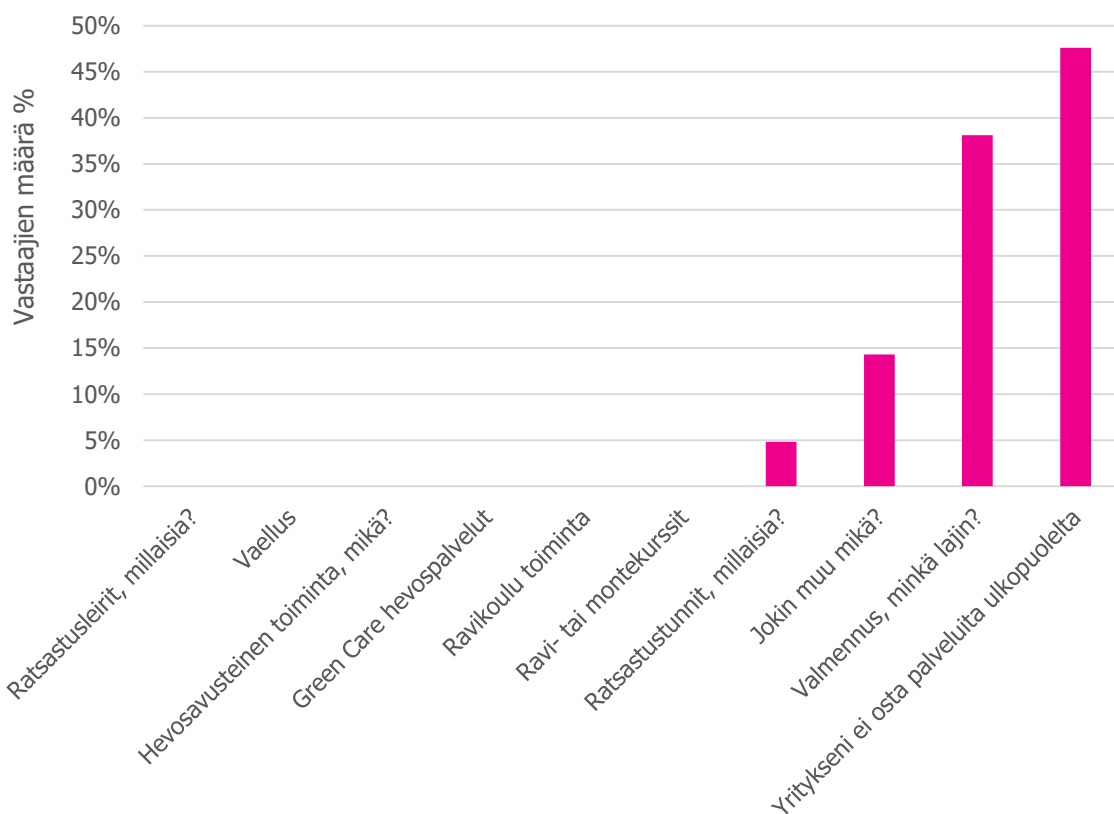
Yrittäjiltä kysyttiin mitä palveluita he ostavat ulkopuolelta (kuva 26). Kysymys jaettiin hevosenomistajan palveluihin ja harrastajien palveluihin, samalla tavalla, kuin palveluiden tarjonta kysymyksessä. Hevosenomistajalle suunnattuja palveluita käsittelevään kysymykseen vastasi 26 yrittäjää. Vastajista suurin osa (n=22) osti eläinlääkäripalveluita. Seuraavaksi eniten ostettiin kuivikkeita (n=17) ja kengityspalveluita (n=16). Näiden palveluiden lisäksi useat yrittäjät hankkivat ulkopuolelta rehuista heinää ja kauraa (n=15), sekä rehu- tai hevostarvikekauppojen palveluita (n=15), satulakauppiaan tai varustekauppiaan palveluita (n=15), sekä hevosten hieronta ja fysioterapia palveluita. Hevosen hieronta, fysioterapia tai jokin muu (n=13), kohtaa oli mainittu osteopatia. Muita palveluita osti alle 25 % vastaajista. Osaan palveluista vastaajat pystyivät kirjoittamaan lisätietoja. Hevosen valmennus ja treenipalveluiden (n=5) kohdalla yrittäjät ostivat ulkopuolelta esimerkiksi yleisesti valmennuspalveluita sekä ajo-opetusta. Karsinapaikan vuokraukseen (n=5) kaksi vastaajaa oli maininnut lisätietoihin ostavansa ulkopuolelta karsinapaikkoja puolihoitopalvelulla. Urheilualueita vuokranneista yrittäjistä (n=4), kaksi antoi lisätietoja palvelusta. Toinen yrittäjä vuokrasi ulkopuolelta vain ratsastuskenttää ja toinen maneesia, sekä ratsastuskenttää. ”Jokin muu”-kohdassa oli kaksi vastausta. Toinen yrittäjä osti kengitysvälineitä ja toinen heinän paalaus palvelua.

KUVA 26. Yrittäjien ulkopuolelta ostamat palvelut (%) (n=26)

Yrittäjät ostivat ulkopuolelta vähäisiä määriä harrastajille suunnattuja palveluita. Kuvasta 27 nähdään, että yrittäjät ostivat harrastajille suunnattuja palveluita vain valmennuspalveluita (n=8) ja ratsastustunti palveluita (n=1). Valmennuspalveluista ulkopuolelta ostettiin eniten kouluratsastusvalmennusta. Lisäksi ostettiin valmennusta este- ja kenttäratsastukseen, sekä ravipuolen valmennusta. ”Jokin muu”- kohdassa (n=3) oli vastauksena raviohjastajan palvelut, hevosalan koulutus ja kengitysvälineet. Kymmenen yrittäjää vastasi, etteivät he osta palveluita ulkopuolelta.

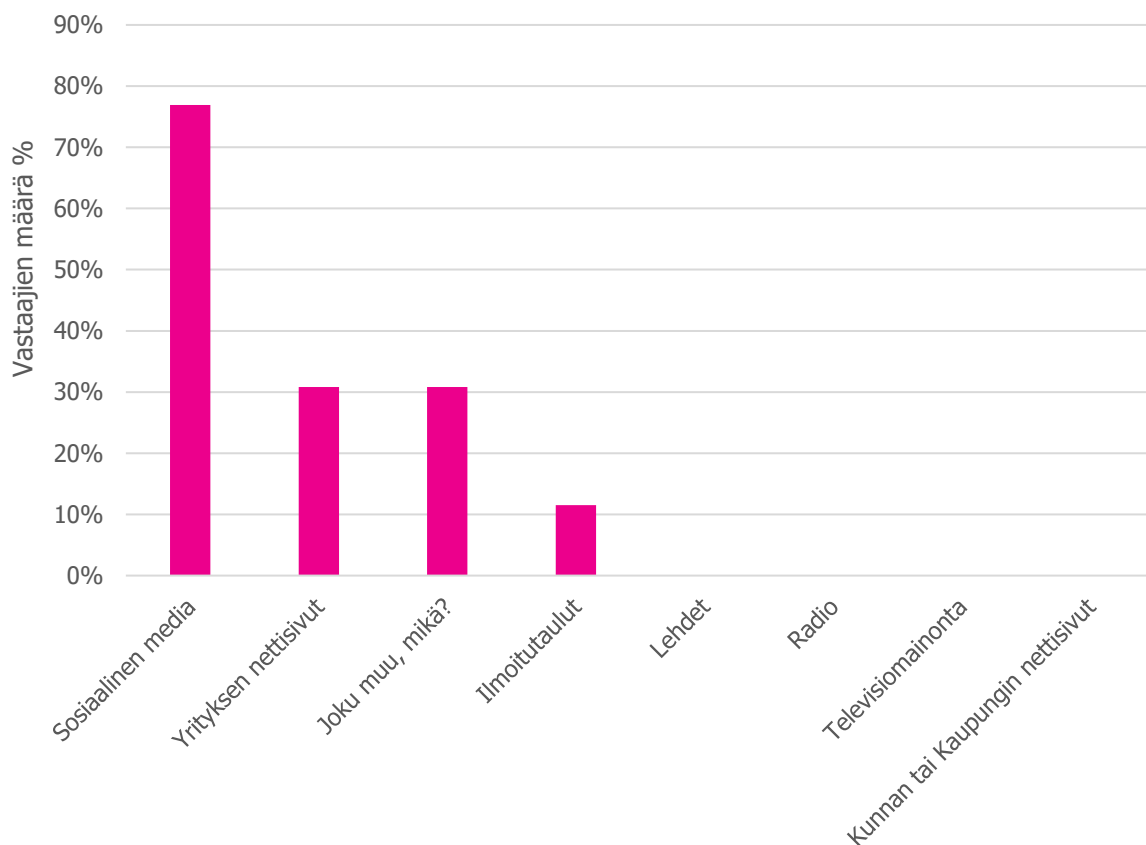
KUVA 27. Yrittäjien ulkopuolelta ostamat harrastajille suunnatut palvelut (%) (n=21)

6.2.4 Yrittäjien alueelle kaipaamat palvelut

Uusien palveluiden tarvetta kartoitettiin kysymyksellä, jossa kysyttiin ”mitä palveluita kaipaisit lisää alueelle?”. Tähän kysymykseen vastasi yhteensä 14 yrittäjää. Vastaus annettiin kirjoittamalla tekstiruutuun. Vastaukset poikkesivat toisistaan, eikä niiden perusteella voida määrittää pelkästään yhtä eniten kaivattua palvelua. Muutamissa vastauksissa toistui saman tyyliä palveluita. Alueelle kaivattiin lisää esimerkiksi hevosten kuntoutus- ja eläinlääkäripalveluita sekä kengittäjiä. Kaupanalalla tarvetta oli uusille hevostarvikekaupoille, kengitystarvikkeisiin erikoistuneelle kaupalle sekä esimerkiksi tapahtumissa toimivalle hevostarvikekirpputorille. Myös satulasepän ja satulasovittajan palveluille olisi kysyntää. Toiveissa esiintyi myös tallipaikkoja, laidunpaikkoja, lajinmukaista käyttäytymistä tukevaa pihattoa, sekä vuokrattava maneesi Maaningalle. Muutama toivoi lisää hevoslähtöistä toimintaa tai elämyspalveluita hevosten parissa.

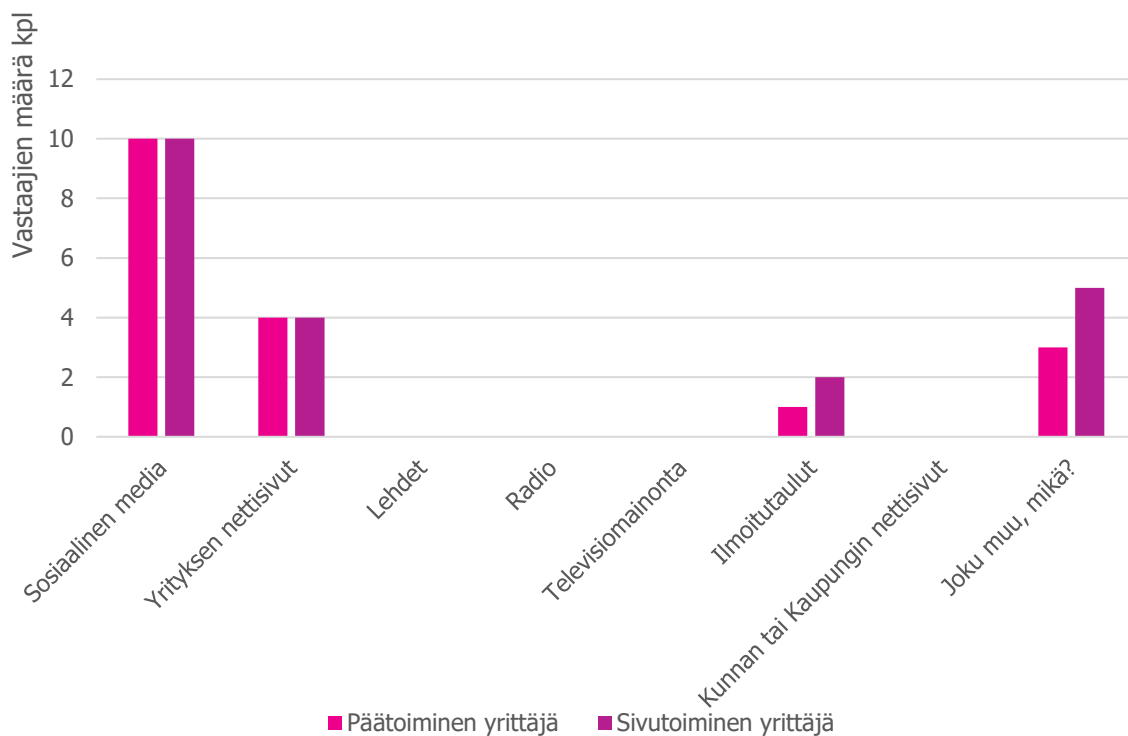
6.2.5 Yrityksen palveluiden markkinointi

Palveluiden markkinointia selvitettiin kysymällä mitä kautta yrittäjät markkinoivat palveluitaan. Kysymykseen vastasi 26 henkilöä. Palveluiden markkinoinnissa selkeästi suosituin tiedotusväline oli sosiaalinen media (n=20), toiseksi suosituimpia markkinointitapoja olivat yrityksen nettisivut (n=8), sekä jokin muu tapa (n=8) (kuva 28). ”Jokin muu”- kohdassa vastaajat kertoivat hyödyntävänsä puskaradiota markkinoinnissa tai ettei markkinoi palveluita mitenkään. Palveluiden markkinoinnille ei joko koettu olevan tarvetta, tai markkinointiin ei ollut aikaa. Vähäinen määrä (n=3) vastaajia ilmoitti hyödyntävänsä ilmoitustauluja yrityksen tarjoamien palveluiden markkinoinnissa.

KUVA 28. Palveluiden markkinointi (%) (n=26)

Markkinoinnissa ei ollut suuria eroja sivutoimisten ja päätoimisten yrittäjien välillä. Sosiaalista mediaa, sekä yrityksen nettisivuja hyödynsi yhtä moni yrittäjä. Ilmoitustaulua hyödynsi markkinoinnissa kaksi sivutoimista yrittäjää ja yksi päätoiminen yrittäjä. Jokin muu kohdan oli valinnut 5 sivutoimista yrittäjää ja kolme päätoimista yrittäjää. Pää- ja sivutoimisten yrittäjien markkinoinnin eroja havainnollistaa (kuva 29), jossa jokainen markkinointi tapa on ilmoitettu vastaajien kappale määrän mukaan.

KUVA 29. Markkinoinnin erot pää- ja sivutoiminen yrittäjä (kpl) (n=26)

6.2.6 Yrityksen asiakkaiden määrä ja toiminnan laajuus

Yrityksen toiminnan laajuutta pyrittiin hahmottamaan useammalla erilaisella kysymyksellä. Yrittäjiltä kysyttiin, montako vuokrattavaa karsinapaikkaa heillä on? Tähän kysymykseen vastasi 13 yrittäjää. Karsinapaikkoja oli keskimäärin 8,7 kappaletta, pienimillään 0 kappaletta ja enimmillään 34 kappaletta. Pihattopaikkojen määrää koskevaan kysymykseen vastasi myös 13 yrittäjää. Pihattopaikkoja oli keskimäärin 5,7 kappaletta, pienimillään 0 kappaletta ja enimmillään 47 kappaletta. Lisäksi kysyttiin, montako vuokrattavaa laidunpaikkaa yrittäjällä on? Tähän kysymykseen vastasi 8 yrittäjää. Vuokrattavia laidunpaikkoja oli keskimäärin 5,9 kappaletta. Pienimillään laidunpaikkoja oli 0 kappaletta ja enimmillään 14 kappaletta.

Hevoskasvattajilta kysyttiin montako jalostuskäytössä olevaa tammaa tai oria yrityksellä on ja montako varsaa syntyy vuodessa? Kysymykseen vastasi kolme yrittäjää. Kellään vastaajista ei ollut jalostuskäytössä olevia oreja. Tammoja oli keskimäärin 1,7 kappaletta, pienimillään yksi ja enimmillään kaksi kappaletta. Varsoja syntyi vuodessa yleensä 1–2 kappaletta.

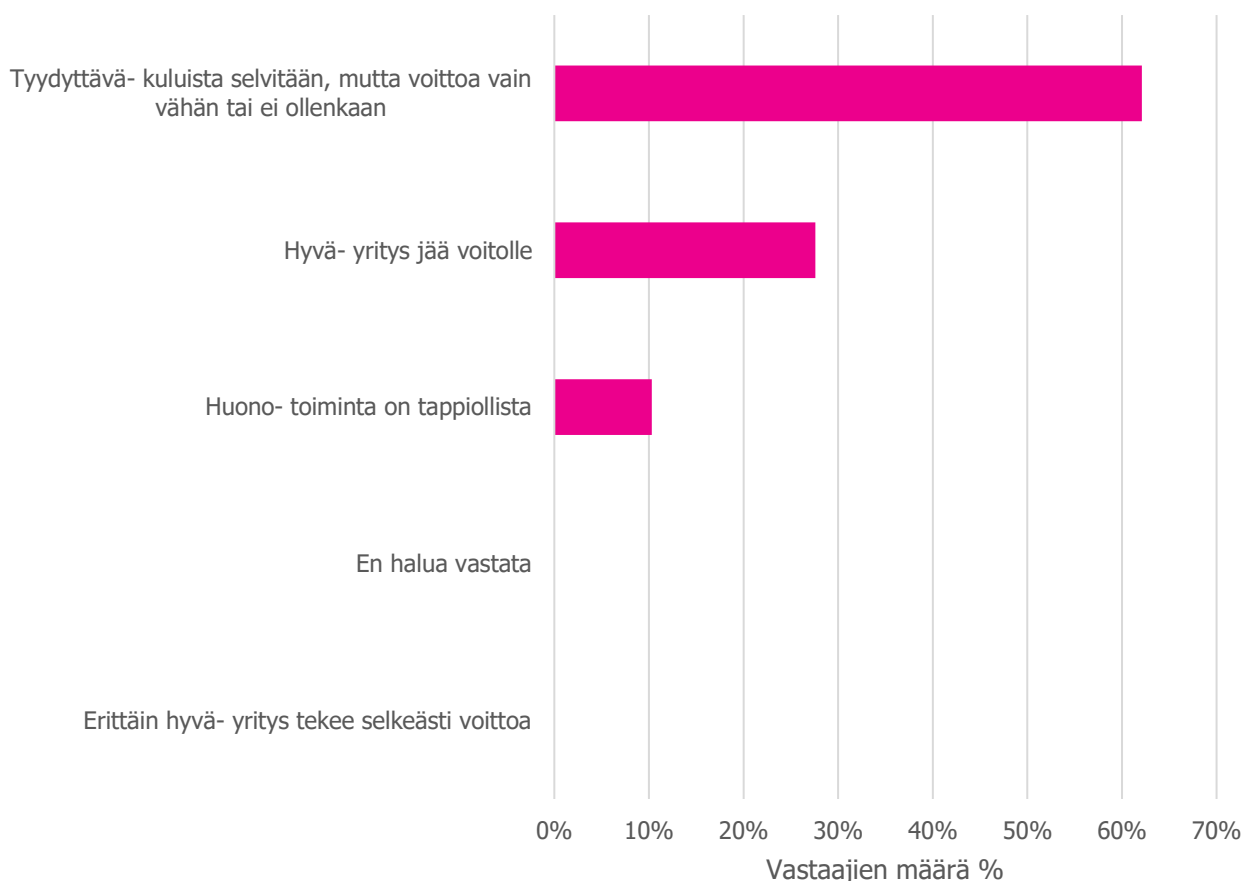
Vastaajilta kysyttiin myös, montako asiakaskäytössä olevaa hevosta yrityksellä on, tällä tarkoitettiin esimerkiksi ratsastuskoulun hevosta? Kysymykseen vastasi 11 yrittäjää. Keskimäärin yrityksillä oli asiakaskäytössä olevia hevosia 5 kappaletta. Pienimillään talleilla oli 0 kappaletta asiakaskäytössä olevia hevosia ja enimmillään hevosia oli 18 kappaletta.

Vuosittaista asiakkaiden määrää kartoittavaan kysymykseen vastasi 15 yrittäjää. Kysymykseen vastattiin kirjoittamalla tekstiruutuun. Vastaajien anonyymin takaamiseksi tuloksia ei julkaista tarkasti, sillä yrittäjä voidaan tunnistaa vastauksesta. Sivutoimisilla yrittäjillä asiakkaita oli enimmillään noin

100 vuodessa. Suurimmalla osalla sivutoimisista yrittäjistä asiakkaita oli vuodessa noin 10 kappaletta. Palveluina sivutoimisilla yrittäjillä oli esimerkiksi hevosten valmennuspalvelut tai tallityöntekijän palveluita. Päätoimisilla yrittäjillä asiakasmäärä oli enimmillään noin 1200 asiakasta vuoteen, mutta vastauksissa oli myös yrityksiä, joilla on alle 100 tai alle 50 asiakasta vuodessa. Päätoimiset yrittäjät tarjosivat esimerkiksi kengitys ja valmennuspalveluita, sekä tallityöntekijän palveluita. Asiakasmäärät eivät ole vertailtavissa, sillä osalla on asiakkaana hevosalan yritys ja osalla yksittäiset ihmiset tai hevoset.

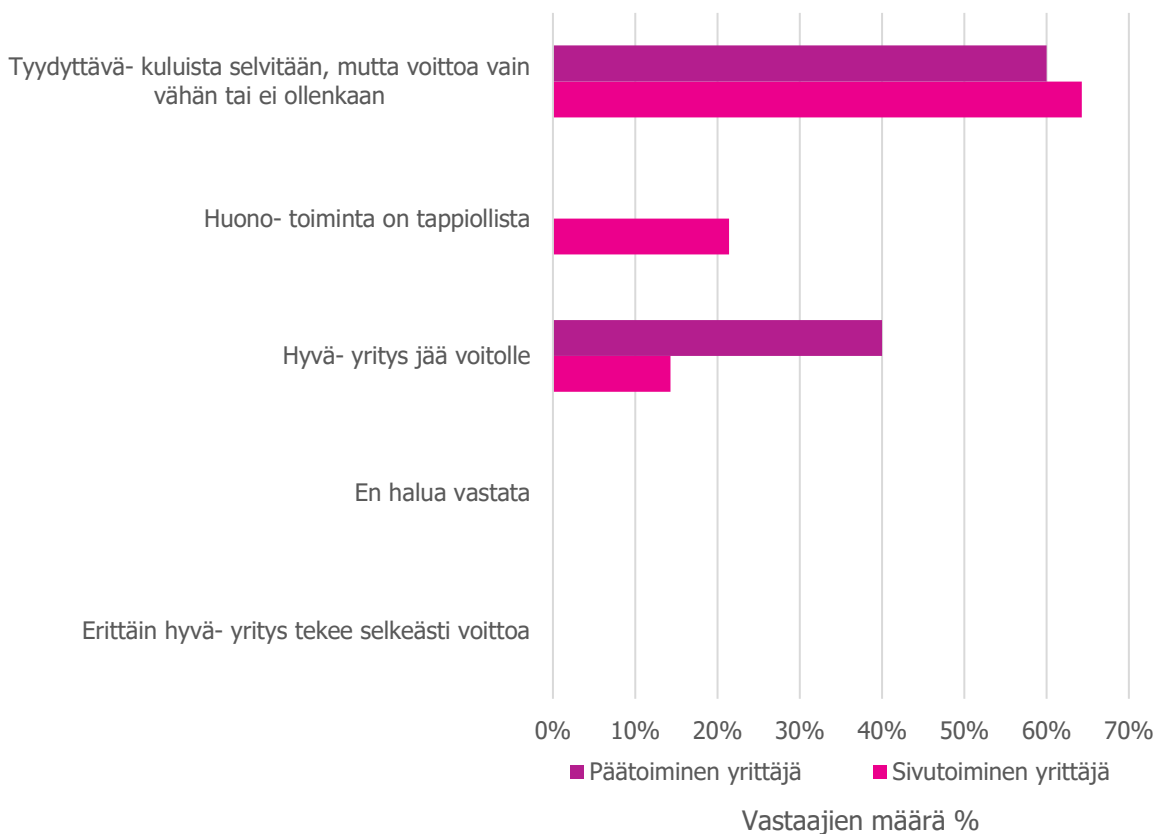
6.2.7 Yrityksen kannattavuus ja liikevaihto

Yritysten nykytilan hahmottamiseksi kyselyssä kysyttiin millaiseksi yrittäjät kokevat yrityksensä nykyisen kannattavuuden. Kannattavuutta käsittelevään kysymykseen vastasi 29 yrittäjää. Kuvasta 30 nähdään, että suurin osa (n=18) vastauksista asettuu kohtaan tyydyttävä. Seuraavaksi eniten vastauksia oli hyvä kohdassa (n=8) ja viimeisin vastauksia saanut kohta oli huono (n=3). Kukaan vastaajista ei kokenut yrityksen kannattavuutta erittäin hyväksi.

KUVA 30. Yritysten kannattavuus. (%) (n=29)

Päätoimisten yrittäjien ja sivutoimisten yrittäjien välillä oli havaittavissa eroja kannattavuudessa. Noin 60 % sekä sivu-, että päätoimista yrittäjistä koki kannattavuuden tyydyttäväksi. Selkeimmät erot tuli huonon kannattavuuden kohdalla. Sivutoimista yrittäjistä reilu 20 % koko kannattavuuden huonoksi. Hyvä kannattavuus kohdassa oli sekä sivu-, että päätoimisia yrittäjiä, mutta suurin osa vastaajista toimi päätoimisena yrittäjänä (kuva 31).

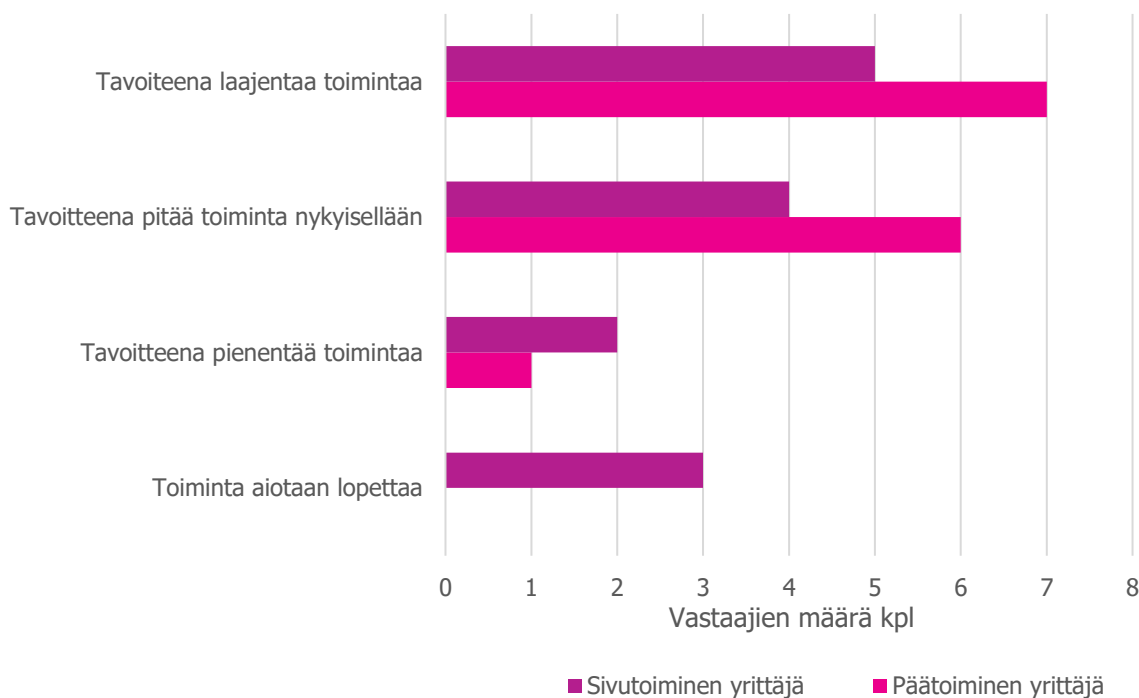
KUVA 31. Yrityksen kannattavuus päätoimiset ja sivutoimiset yrittäjät (%) (n=29)

Kyselyssä kysyttiin yrittäjiltä arviota, paljonko heidän yrityksensä liikevaihto on suurin piirtein vuodessa. Kysymyksen arkuuden takia kysymys ei ollut pakollinen ja kysymyksen pystyi myös ohittamaan. Kysymykseen vastasi yhteensä 18 yrittäjää. Kyselyyn vastanneiden yrittäjien yritysten vuosittainen liikevaihto oli keskimäärin 41 000 €. Pienimmillään liikevaihdoksi ilmoitettiin 0 € ja suurimmillaan hieman päälle 100 000 € vuodessa. Päätoimiset yrittäjät ilmoittivat vuosittaiseksi liikevaihdoksi keskimäärin 72 000 €. Enimmillään liikevaihto oli 120 000 € ja pienimmillään 0 € vuodessa. Sivutoimiset yrittäjät ilmoittivat liikevaihdoksi keskimäärin 9 800 €. Suurimmillaan sivutoimisten yrittäjien liikevaihto oli 23 500 € ja pienimmillään 1 500 €.

6.2.8 Yrityksen tulevaisuus

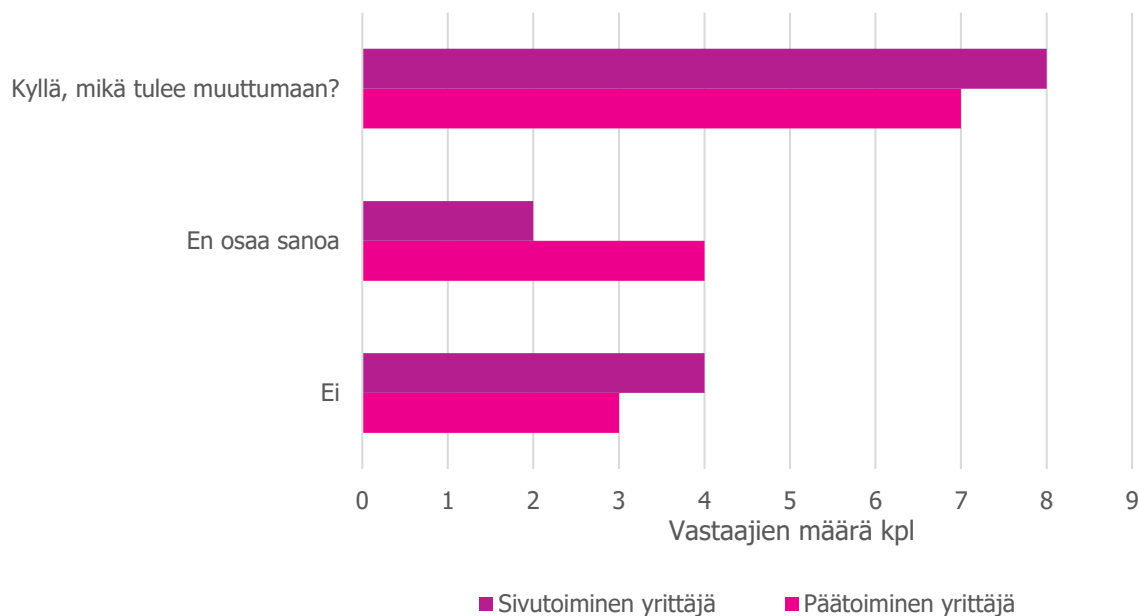
Yritysten tulevaisuutta pyrittiin hahmottamaan kysymällä, onko yrityksen toiminnan laajuuteen tai palveluiden tarjontaan tulossa muutoksia seuraavan kymmenen vuoden aikana. Näihin kysymyksiin vastasi yhteensä 28 vastaajaa, 14 päätoimista yrittäjää ja 14 sivutoimista yrittäjää. Päätoimisista yrittäjistä 50 % vastaajista (n=7) aikoi laajentaa toimintaa. Toiminnan nykyisellään säilyttäminen oli tavoitteena 42,9 % päätoimisista yrittäjistä (n=6). Toiminnan pienentäminen oli tavoitteena yhdellä vastaajalla. Kukaan päätoimista yrittäjistä ei suunnitellut toiminnan lopettamista.

Sivutoimisista yrittäjistä 35,7 % (n=5) aikoi laajentaa toimintaa. Kaksi vastaajaa suunnitteli pienentävänsä toimintaa. Toiminnan nykyisellään säilyttämistä tavoitteli 28,6 % (n=4) sivutoimisista yrittäjää. Sivutoimisista yrittäjistä 21,4 % (n=3) aikoi lopettaa toimintansa. Kuvasta 32 nähdään, millaisia eroja sivu- ja päätoimisten yrittäjien välillä on, toiminnan laajuuden muuttamisen suunnittelussa seuraavan 10 vuoden aikana.

KUVA 32. Suunnitelmat toiminnan laajuuden muuttamiseen seuraavan 10 vuoden aikana (kpl) (n=28)

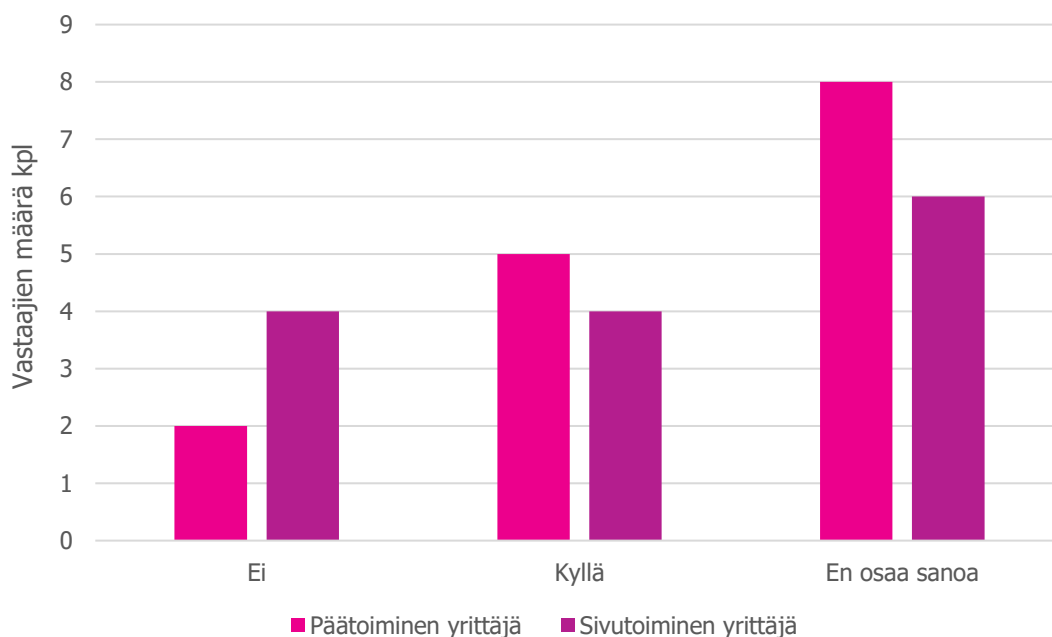
Seuraavaksi yrittäjiltä kysyttiin, onko heillä tarkoitus muuttaa palveluiden tarjontaa seuraavan kymmenen vuoden aikana. Kysymykseen vastasi 28 yrittäjää. Päätoimisista yrittäjistä (n=14) 50 % (n=7) suunnitteli palveluiden tarjonnan muuttamista. Palveluiden tarjonnan aikoi pitää ennallaan 21 % (n=3) yrittäjää. Vastaajista 29 % (n=4) ei osannut sanoa tuleeko palveluiden tarjonta muuttumaan seuraavan 10 vuoden aikana. Sivutoimisista yrittäjistä (n=14) 57 % (n=8) suunnitteli palveluiden tarjonnan muuttuvan seuraavan 10 vuoden aikana. Nykyisellään palveluiden tarjonnan aikoi pitää 29 % (n=4). Yrittäjistä 14 % (n=2) ei osannut sanoa onko palveluiden tarjontaan tulossa muutosta. Sivu- ja päätoimisten yrittäjien vastauksista toiminnan muuttamisen suunnitelmista seuraavan 10 vuoden aikana koottiin Excel kuvio (kuva 33).

KUVA 33. Onko palveluiden tarjontaan tulossa muutoksia seuraavan 10 vuoden aikana. (kpl) (n=28)

Yrittäjiä ketkä vastasivat suunnittelevansa palveluiden tarjonnan muuttamista, pyydettiin kirjoittamaan tekstiruutuun, mikä tulee muuttumaan palveluissa. Lisätietoja palveluiden muutoksesta antoi 13 yrittäjää. Vastauksissa oli mukana sekä sivu-, että päätoimiset yrittäjät. Muutama yrittäjä suunnitteli jättävänsä osan palveluista pois tai painottavansa toiminnan nykyistä enemmän yhteen palveluun. Omien tallitilojen hankkiminen tai nykyisen toiminnan keskittäminen omistuksessa jo oleviin tiloihin oli tavoitteena kolmella vastaajalla. Neljä yrittäjää suunnitteli lisäävänsä toimintaan uusia palveluita. Suunnitelluissa palveluissa oli mukana esimerkiksi hevosen hieronta ja hevosen kuntoutuspalveluita, kengitys, sekä ratsastusterapia ja hevosavusteiset kuntoutuspalvelut. Kolme yrittäjää oli maininnut palvelun muutokseksi toiminnan loppumisen, palkansaajaksi siirtymisen tai toisen alan töihin siirtymisen.

Toiminnan ja tarjottavien palveluiden muutoksien lisäksi yrittäjiltä kysyttiin, onko suunnitelmissa tehdä investointeja seuraavan kymmenen vuoden aikana, ja jos on, niin millaisia investointeja on tarkoitus tehdä? Vastaukset koottiin Excel kuvioon, josta nähdään, onko sivu- ja päätoimisilla yrittäjillä erilaisia suunnitelmia investointien suhteen. Kaikkiaan kysymykseen vastasi yhteensä 29 yrittäjää (kuva 34). Päätoimisista yrittäjistä 33 % (n=5) vastasi suunnittelevansa tehdä investointeja. Sivutoimisista yrittäjistä 28 % (n=4) vastasi kysymykseen suunnittelevansa investointien tekoa. Päätoimisista yrittäjistä 13 % (n=2) ei aikonut investoida seuraavan kymmenen vuoden aikana. Sivutoimisista investointien tekoa ei suunnitellut 29 % (n=4). Eniten vastauksia tuli kummallakin ryhmällä en osaa sanoa kohtaan. Päätoimisista yrittäjistä 54 % (n=8) ei osannut sanoa aikooko investoida ja sivutoimisilla yrittäjillä sama luku oli 43 % (n=6).

KUVA 34. Onko suunnitelmana tehdä investointeja seuraavan 10 vuoden aikana. (kpl) (n=29)

Yrittäjät ketkä vastasivat suunnitelleensa investoivan tulevaisuudessa, pääsivät vastaamaan kysymykseen, jossa tarkennettiin, millaisia investointeja on tarkoitus tehdä. Kysymykseen vastasi 9 yrittäjää. Koneisiin ja laitteisiin aikoi investoida 78 % (n=7) yrittäjistä. Uudisrakentamiseen aikoi investoida 56 % (n=5) ja korjausrakentamiseen 33 % (n=3). Jokin muu kohtaan vastasi kaksi yrittäjää. Heistä toinen suunnitteli ostavansa lisää hevosia ja poneja. Toinen yrittäjä suunnitteli investoivansa valmiisiin tallitiloihin.

6.3 Avoin vastauskohta kyselyn lopussa

Kummankin kyselyn lopussa vastaajilla oli mahdollisuus antaa vapaasti palautetta Pohjois-Savon alueen hevosalan palveluista. Yrittäjille annettiin mahdollisuus antaa palautetta myös alueen yritysten tilasta. Yrittäjistä kaksi vastasi vapaa sana kohtaan. Harrastajista ja hevosenomistajista kysymykseen vastasi 37 vastaajaa.

Hevosenomistajat ja hevosharrastajat toivoivat Pohjois-Savon alueelle lisää eläinlääkäripalveluita. Toimivan hevosklinikan ja osaavien eläinlääkärien tarve nouse esille useassa vastauksessa. Toiveissa nousi esille myös tarve kiertävälle klinikka-autolle, jossa olisi mukana röntgen- ja tähytyslaitteet. Klinikka-autolle olisi tarvetta sillä osa hevosista on vaikea kuljettaa klinikalle ja liikkuvien eläinlääkäripalveluiden avulla palvelu saataisiin tuotua lähemmäksi asiakkaita. Kaksi vastaajaa toivoi alueelle lisää satulaseppiä. Vastaajat kokivat, ettei alueella ole tarpeeksi palvelun tarjoajia ja palveluntarjoajaa on vaikea löytää. Vapaa sana osiossa nousi selkeästi esille myös tarve matalan kynnyksen hevospalveluille. Vastaajat tarkoittivat matalan kynnyksen palveluilla esimerkiksi hevosten harjaamista ja hoitamista, ilman ratsastusta ja aikuisille suunnattuja palveluita. (Heiskanen ym. 2022.)

Tarvetta olisi vastaajien mukaan myös erilajien leireille, työhevosajon opetukselle ja monipuoliselle ravipuolen toiminnalle, uusille tallipaikoille ja pihatoille. Pihatoista tarvetta olisi erityisesti varsoille

suunnatuille pihatoille. Vastauksien perusteella myös hevosille suunnatut kuntoutuspalveluille olisi kysyntää Pohjois-Savon alueella. (Heiskanen ym. 2022.)

Yrittäjien kyselyssä vapaa sana kohtaan vastasi kaksi vastaajaa. Vastaukset olivat saman tyyppisiä, kuin hevosenomistajien ja harrastajien kyselyn vastaukset. Toinen yrittäjästä toivoi alueelle lisää tallipaikkoja sekä laidunpaikkojen vuokrausta. Samalla yrittäjä nosti esille ongelman, ettei kaikkia palvelun tarjoajia tahdo tavoittaa helposti ja monesti tieto palveluista kulkee vain puskaradion kautta. Toinen vastaaja nosti esille tarpeen lisätä hevosten hyvinvointiin panostavaa toimintaa. Vastaaja toivoivat, että asiakkaille tuotaisiin asia paremmin esille.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä kyselytutkimuksia hyödyntäen Pohjois-Savon alueelle hevosalan palveluiden tarvekartoitus, sekä yritysten nykytilan kartoitus. Palveluiden tarvekartoituksessa selvitettiin esimerkiksi, kuinka hyvin palveluiden tarjonta vastaa kysyntää. Yritysten nykytilan kartoituksessa puolestaan selvitettiin esimerkiksi yritysten kannattavuutta. Opinnäytetyön tuloksista toivotaan olevan apua Pohjois-Savon alueen hevosalan kehittämiseen. Opinnäytetyö tuotti tärkeää tietoa, sillä vastaavaa tutkimusta ei ole aiemmin tehty Pohjois-Savon alueella. Yritysten nykytilan selvitys tarjoaa tietoa erityisesti opinnäytetyön toimeksiantajalle. Yrittäjät voivat hyödyntää kyselyn tuloksia kilpailutilanteen hahmottamisessa. Lisäksi yrittäjät saavat tuloksista tärkeää tietoa siitä, mille palveluille alueella on kysyntää. Harrastajat ja hevosenomistajat pääsivät kyselyyn vastaamalla vaikuttamaan alueen palvelutarjonnan kehittämiseen. Lisäksi harrastajat sekä omistajat voivat hyödyntää opinnäytetyön tuloksia pohtiessa mitä palveluita alueella on tarjolla.

Palveluiden kysynnän ja tarjonnan kartoitus onnistui, sillä hevosenomistajille ja hevosalan harrastajille suunnattuun kyselyyn vastasi 142 vastaajaa. Vastaajista 98 oli hevosenomistajia ja 44 harrastajia. Pohjois-Savon alueen hevosalan yritysten nykytilan kartoitusta ei voida pitää validiteetiltaan yhtä luotettavana, sillä yrittäjille suunnattuun kyselyyn vastasi vain 30 vastaajaa. Pohjois-Savon alueella oli vuonna 2022 ELY-keskuksen tietojen mukaan 99 tukea saavaa maatilaa, joiden päätuotantosuuntana oli hevostalous (Ikäheimo 2023). Tästä voidaan päätellä, että kyselyyn vastasi vain pieni osa alueen yrittäjistä. Kyselyllä onnistuttiin tavoittamaan sekä päätoimisia, että sivutoimisia hevosalan yrittäjiä.

7.1 Palveluiden nykytila

Hevosenomistajille ja hevosharrastajille suunnatun kyselyn tulosten perusteella voidaan todeta, että Pohjois-Savon hevosalan palveluiden tarjonta vastaa melko hyvin kysyntään, mutta alueelle kaivattaisiin lisää joitakin palveluita. Eläinlääkäripalvelut olivat eniten käytetty palvelu hevosenomistajilla ja näitä palveluita myös kaivattiin selkeästi eniten lisää alueelle. Hevosenomistajista 43 kaipasi lisää eläinlääkäripalveluita. Erityisesti kysyntää oli hevosiin perehtyneille eläinlääkäreille, joilla on käytössä kannettava röntgen- sekä tähystyslaite. Tarvetta oli myös toimivalle klinikalle, joka tarjoaisi leikkaus- ja hammashoitoa, sekä päivystyspalvelua. Kyselyn toteuttamisen jälkeen tarpeeseen on ainakin osittain vastattu, sillä Kiuruvedelle Hingunniemeen aukesi maaliskuussa 2023 uusi hevostaloklinikka. Toiseksi eniten uusia palveluita kaivattiin vuokratallien ja pihattojen osalta (n=29). Erityisesti varsoille suunnatuille pihatoille oli kysyntää. Vuokratalli tai pihatto paikkoja käytti nykyisellään noin puolet kyselyyn vastanneista hevosenomistajista. Muita palveluita kaipasi lisää alle 20 vastaajaa per palvelu. Kyselyyn vastanneista hevosenomistajista 21 ei vastannut ollenkaan kysymykseen, koskien palveluiden tarvetta. Tuloksista nähdään, että hevosenomistajille suunnattujen palveluiden osalta palveluiden kysyntä ja tarjonta vastaa toisiaan hyvin nykytilanteessa ja selkeää lisätarvetta oli vain eläinlääkäripalveluille. (Heiskanen ym. 2022.)

Hevosharrastajien käyttämistä palveluista eniten käytettyjä palveluita olivat ratsastustunnit ja leirit (n=89). Hevosenomistajat pystyivät myös vastaamaan hevosharrastajien kysymyksiin, mikä selittää ison vastaaja määrän. Seuraavaksi eniten käytetty palvelu oli valmennukset (n=73). Eniten vastaajat

käyttivät kouluratsastus- sekä esteratsastusvalmennuksia, mutta suosittuja olivat myös kenttäratsastuksen valmennukset sekä ravipuolen valmennus. Muutama vastasi käyvänsä lännenratsastusvalmennuksissa tai islanninhevosten askellajivalmennuksissa. Valmennukset olivat harrastuspalveluiden osalta eniten kaivattuja palveluita vaelluksien lisäksi. Valmennuspalveluita toivoi lisää alueelle 27 vastaajaa. Kysyntää oli eniten kouluratsastusvalmennuksille. Muutamat vastaajat halusivat alueelle lisää valjakkoajo-, ohjasajo- sekä esteratsastusvalmennuksia. Kolmanneksi eniten käytetty palvelu oli vaellukset, joita käytti myös 43 vastaajaa. Vaellus palveluita kaipasi alueelle lisää 27 vastaajista. Ratsastustunteja ja leirejä kaipasi lisää 16 vastaajaa. Erityisesti lisää kaivattiin aikuisille suunnattuja leirejä ja ratsastustunteja. Tarvetta oli sekä valmennustason opetukselle, että aikuisille suunnatulle matalankynnyksen tunneille ja leireille. (Heiskanen ym. 2022.)

Hevosharrastajien käyttämistä palveluista muita palveluita ratsastustuntien ja leirien, valmennuksien ja vaelluksien jälkeen käytti alle 15 vastaajaa. Näistä palveluista eniten alueelle kaivattiin lisää hevoslähtöistä toimintaa, ravi- ja monté-kursseja sekä ravikoulutoimintaa. Hevoslähtöistä toimintaa kaipasi lisää 20 vastaajaa, ravi- ja monté-kursseja 19 vastaajaa ja ravikouluja 16 vastaajaa. Muita vähemmän käytettyjä palveluita kaipasi alueelle lisää alle 20 % vastaajista. Vastauksien perusteella voidaan päätellä, että palveluiden tarjonta ja kysyntä kohtaavat nykyisellään jo hyvin ja muihin palveluihin verrattuna eniten lisää kaivattiin valmennuksia ja vaelluksia. Näitä palveluita kaipasi lisää 31 % vastaajista. (Heiskanen ym. 2022.)

Palveluiden käytössä havaittiin eroja hevosenomistajien ja harrastajien välillä. Palvelun käytön eroja voitiin vertailla harrastepalveluiden osalta, sillä kumpikin vastaaja ryhmä pystyi vastaamaan harrastajille suunniteltuihin kysymyksiin. Eroja palveluiden käytössä huomattiin olevan esimerkiksi ratsastusvaelluksien käytössä. Vaellus palveluita käyttävistä enemmistö oli harrastajia. Hevosenomistajista vaellus palvelun käyttäjiä oli harrastajiin verrattuna noin puolet vähemmän. Green Care palveluja käyttivät vain harrastajat. Hevosavusteinen toiminta, sekä hevoslähtöinen toiminta olivat suosituimpia harrastajien, kuin hevosenomistajien parissa. Valmennukset, sekä ravi- ja monté-kursseja käytti puolestaan enemmän hevosenomistajat. Yleensä näitä palveluita varten tarvitsee oman hevosen tai muuten omassa käytössä olevan hevosen, mikä voi selittää eron. Ratsastustunnit ja leirit, sekä ravikoulun palvelut olivat lähes yhtä suosittuja kahden vastaaja ryhmän kesken. Ratsastustunnit ja leirit olivat hieman suosituimpia harrastajien, kuin omistajien kesken. Ravikoulujen palveluita käytti vain muutama vastaaja, joten pieni ero vastaaja ryhmien välillä johtunee vähäisestä vastaaja määrästä. (Heiskanen ym. 2022.)

Otettaessa huomioon koko Pohjois-Savon alueen vastaukset, ei paikkakunnalla havaittu olevan tilastollisesti merkittävää vaikutusta palveluiden käyttöön tai kysyntään. Iisalmen, Kuopion, Kiuruveden ja Vieremän välillä voidaan todeta olevan eroa palveluiden käytössä ja uusien palveluiden tarpeessa. Harrastepalveluiden osalta ratsastustunnit ja leirit, valmennukset sekä vaellukset olivat suosituimpia käytettyjä palveluita isoimmissa kaupungeissa eli Kuopiossa ja Iisalmessa. Tähän voi vaikuttaa se, että isommissa kaupungeissa on enemmän palveluntarjoajia, mutta tulokseen vaikuttaa myös se, että Kuopiosta (n=37) ja Iisalmesta(n=38) tuli kyselyyn enemmän vastaajia, kuin Kiuruvedeltä (n=13) ja Vieremältä (n=15). Hevosavusteinen toiminta ja Green Care hevospalvelut ovat harvinaisempia palveluita, joten niitä ei ollut käytössä kuin muutamalla vastaajalla Kuopiossa ja Iisalmessa.

Muihin palveluihin tuli vähemmän vastauksia ja täten erot paikkakuntien välillä eivät olleet merkittäviä. (Heiskanen ym. 2022.)

Hevosenomistajien vastauksista havaittiin eroja neljän paikkakunnan vastauksien välillä. Satulasepän, valjassepän sekä satula/varusteakauppiaan palvelut olivat suosituimpia isommissa kaupungeissa, Iisalmessa ja Kuopiossa. Myös vuokratalli ja pihattoapaikat, hevosen kilpailutuspalvelut, sekä valmennus ja treenipalvelut olivat myös enemmän käytössä isommissa kaupungeissa eli Iisalmessa ja Kuopiossa. Eläinlääkäripalvelut, kengityspalvelut, sekä hevosten hieronta ja fysioterapia palvelut olivat yhtä suosittuja kaikilla paikkakunnilla, kun otetaan huomioon, että Iisalmesta ja Kuopiosta tuli selkeästi enemmän vastauksia kuin Kiuruvedeltä ja Vieremältä. (Heiskanen ym. 2022.)

Uusia palveluita kaivattiin lisää eniten Kuopion ja Iisalmen alueelle. Hevosavusteista toimintaa ja jokin muu kohdan palveluita kaivattiin lisää vain Kuopioon ja Iisalmeen. Jokin muu kohdassa toivottiin lisää esimerkiksi maastakäsittely kursseja. Kiuruveden ja Vieremän vastaajat kaipasivat eniten lisää vaellus palveluita. Muita harrastajille suunnattuja palveluita kaipasi lisää Kiuruveden ja Vieremän alueille vain 1–2 vastaajaa palvelua kohti. Vuokratallipaikkoja sekä pihattoapaikkoja kaivattiin lisää Iisalmeen ja Kuopioon. Kiuruvedellä ei ollut tarvetta uusille talli- tai pihattoapaikoille ja Vieremälläkin uusien palveluiden tarve oli vähäistä. Hevosen valmennus/treenipalveluille kaivattiin eniten lisää Kuopion ja Iisalmen alueelle, Kiuruvedellä tarve oli vähäistä. Hevosen kilpailutuspalveluille, kuten ratsuttajille ja ohjastajille oli tarvetta isommissa kaupungeissa Kuopiossa sekä Iisalmessa. Sama koskee kuljetuspalveluita, sekä hevosenkuntoutus palveluita. Eläinlääkäri- ja kengityspalveluita kaivattiin lisää jokaisella paikkakunnalla, samoin kuin hieronta ja fysioterapia palveluita. Satulasepän/valjassepän palveluille, ruokinnan asiantuntijoille, sekä laidunpaikoille oli kysyntää kaikilla muilla paikkakunnilla, paitsi Vieremällä. (Heiskanen ym. 2022.)

Hevosenomistajat olivat valmiita maksamaan hevosen hieronnasta ja fysioterapiasta, kengityspalveluista, sekä kuljetuspalveluista 50–100 € per kerta. Kilpailutuspalveluita enemmistö vastaajista oli valmiita maksamaan 50–100 € per kerta, mutta myös alle 50 € hintaluokka sai lähes saman verran kannatusta. Laidunpaikasta oltiin valmiita maksamaan joko 100–200 € tai 200–300 € per laidunkausi. Vuokratalli paikasta tai pihattoapaikasta suurin osa oli valmiita maksamaan 300–400 € kuukaudessa. Eniten vastaajat olivat valmiita maksamaan valmennus- ja treenipalveluista, joista oltiin valmiita maksamaan 700–1000 € kuukaudessa. Hevosen vuokrauksesta hevosenomistajat olivat valmiita maksamaan hyvin tasaisesti joko alle 20 € tai 20–50 € kerralta. Ratsastustunneista hevosenomistajat olivat valmiita maksamaan 20–50 € per kerta. Samaan hintaluokkaan asettui myös ravikoulun tunnit, hevoslähtöinen toiminta, Green Care hevospalvelut, hevosavusteinen toiminta, sekä ravi- ja monté-kurssit. Valmennuksista enemmistö oli valmis maksamaan 20–50 € per kerta, mutta myös 50–80 € hintaluokassa oli reilusti vastauksia. Vaelluksista oltiin valmiita maksamaan 50–80 €. Vaelluksien ja leirien kohdalla oli iso merkitys sillä, kuinka pitkä kestoinen tapahtuma on. Lyhyistä 1–3 päivän leireistä suurin osa oli valmis maksamaan 100–200 €. Pitkistä 4–7 päivän leireistä oltiin valmiita maksamaan 200–300 € tai 300–400 €. (Heiskanen ym. 2022.)

Harrastajat olivat valmiita maksamaan ratsastustunneista, hevoslähtöisestä toiminnasta, ravikoulun tunneista, Green Care hevospalveluista, hevosavusteisesta toiminnasta, ravi- ja monté-kursseista sekä valmennuksista 20–50 € per kerta. Hevosen vuokrauksesta oltiin valmiita maksamaan alle 20 €

per kerta ja vaelluksista enemmistö harrastajista oli valmiita maksamaan 50–80 € per kerta. Vaelluksien pituudet vaihtelivat suuresti yhdestä tunnista, useampaan päivään. Suurin osa vastaajista vastasi vaelluksen pituudeksi kaksi tai kolme tuntia. Pitkistä 4–7 päivän leireistä oltiin valmiit maksamaan 300–400 €. Lyhyistä 1–3 päivän leireistä oltiin valmiita maksamaan 100–200 €. (Heiskanen ym. 2022.)

Hevosenomistajat, sekä hevosharrastajat halusivat löytää palvelut nykyistä lyhyemmän matkan päästä. Hevosharrastajat halusivat löytää palvelut maksimissaan 100 kilometrin säteellä asuinpaikastaan, kun taas hevosenomistajat olivat valmiita matkaamaan palveluiden perässä pisimmillään, jopa 300 kilometriä. Kysymyksiin oli mahdollisuus tarkentaa kirjoittamalla, kuinka pitkän matkan vastaaja on valmis kulkemaan minkäkin palvelun perässä. Vastauksista (n=20) havaittiin, että sopivaksi koettu matka vaihteli sen mukaan, onko kyseessä jatkuvasti vai harvemmin käytettävä palvelu. Harvemmin käytettävät palveluiden, kuten eläinlääkäripalveluiden, valmennuspalveluiden, vaelluksien ja leirien sekä kilpailuiden, takia vastaajat olivat valmiita matkustamaan pidempiäkin matkoja. Jatkuvasti käytettävät palvelut, kuten hevosen hoitopalveluita, tallipaikka sekä esimerkiksi ratsastustunnit haluttiin löytää alle 100 kilometrin päästä, mieluiten 20–40 kilometrin säteellä omasta asuinpaikasta. (Heiskanen ym. 2022.)

Hevosalan palveluista saatiin eniten tietoa sosiaalisen median sekä palveluiden tarjoajien nettisivujen kautta. Samojen tiedotusvälineiden kautta toivottiin myös saavan nykyistä enemmän tietoa tarjolla olevista hevosalan palveluista. Kysymykseen vastasi 140 vastaajaa. Matkailupalveluita koskevaan kysymykseen vastasi 138 vastaajaa. Hevosalan matkailupalvelut olivat selkeästi tuntemattomia vastaajille. Vastaajista 42 % ei osannut vastata, ovatko he kiinnostuneita matkailupalveluista. Matkailupalveluista oli kiinnostunut 31 % vastaajista, ja 8,7 % oli käyttänyt ennen hevosalan matkailupalveluita. Vastaajista 24 % ei ollut kiinnostunut matkailupalveluista. Kysyntää oli majoituspalveluille, ratsastusvaelluksille sekä elämysmatkailulle ja aikuisille suunnatuille palveluille. (Heiskanen ym. 2022.)

7.2 Yritysten nykytila

Yrittäjistä 28 vastaajaa vastasi kysymykseen, mikä on yrityksen päätuote tai palvelu. Yrityksien päätuotteeksi tai palveluksi ilmoitettiin monipuolisesti erilaisia palveluita. Opetus ja koulutuspuolelta pääpalveluina oli esimerkiksi ratsu-, että ravipuolen opetus ja valmennuspalveluita, varsan, sekä aikuisten hevosten koulutuspalvelut, hevosten ratsutuspalveluita, sekä hevosen ajamista. Kyselyyn vastasi myös muutamia ketkä tarjoavat sosiaalipedagogista hevostoimintaa, hevosavusteita toimintaa tai eläinavusteista kuntoutusta. Näiden palveluiden lisäksi vastauksissa esiintyi esimerkiksi hevosien kanssa tarjottavat hyvinvointipalvelut. Muita palveluita olivat tallipaikat ja hevosten täysihoito- ja hoitopalvelut, hevosten hierontapalvelut, valjas- ja satulasepän palvelut, varusteiden sovituspalvelut sekä kengityspalvelut. Näiden lisäksi kyselyyn vastasi muutamia hevoskasvattajia, maanviljelijä, sekä esimerkiksi tallituurauksia, lomituksia ja muunlaisia apupalveluita tarjoavia yrittäjiä.

Yrittäjille suunnattuun kyselyyn vastanneet yrittäjät työllistivät keskimäärin 1,4 henkilöä (n=15). Sivutoimiset yrittäjät työllistivät kaikki itse yrittäjän (n=14). Yrittäjän lisäksi he työllistivät vain kausitai keikkatyöläisiä (n=2). Päätoimisista yrittäjistä lähes kaikki (n=13) työllisti itse yrittäjän. Yrittäjän

lisäksi päätoimiset yrittäjät työllistivät useimmiten osa-aikaisen työntekijän (n=4). Lisäksi käytössä oli kausi- tai keikkatyöläisiä (n=2), kokoaikaisia työntekijöitä (n=2) tai ulkopuolisia yrittäjiä (n=2).

Koulutustaustaa selvittävään kysymykseen vastasi lähes kaikki yrittäjät (n=29). Suurimalla osalla vastaajista (n=18) oli taustalla hevosalan koulutus tai tutkinto. Vastaajat olivat opiskelleet esimerkiksi hevostalouden perustukinnon, ratsastuksenohjaajaksi, ratsastuksenopettajaksi tai valmentajaksi, hevostenhoitajaksi tai harrasteohjaajaksi. Lisäksi taustalla oli esimerkiksi kengittäjän, hierojan, valjassepän, ravivalmentajan, maaseutuyrittäjän sekä ratsuttajan tutkintoja sekä koulutuksia. Useammalla vastaajalla oli taustalla enemmän kuin yksi tutkinto tai koulutus. Hevosalan koulutusta ei ollut 7 yrittäjällä, mutta heistä kaksi ilmoitti opiskelevansa hevosalalla tai käyneensä hevosalan täydennyskoulutuksen. Vain 4 vastaajaa ei halunnut kertoa koulutustaustaansa. Pää- ja sivutoimisten yrittäjien koulutustausta ei eronnut merkittävästi toisistaan.

Yrittäjistä lähes kaikki (n=27) tarjosivat palveluita hevosenomistajille. Hevosenomistajille suunnattua palveluista eniten tarjottu palvelu oli hevosten treeni- ja valmennuspalvelut (n=11). Yrittäjät tarjosivat esimerkiksi ravi- sekä ratsupuolen valmennusta ja hevosten ratsusta tai ravihevosten hiit-tausta. Lisäksi osa tarjosi hevosten koulutusta. Toiseksi eniten tarjottu palvelu oli kengityspalvelut (n=8). Karsinapaikan vuokrausta tarjosi yhtä moni yrittäjä (n=8). Karsinapaikkoja tarjottiin enimmäkseen täysihoidona, mutta muutama tekstikenttään tarkennuksen antanut vastaaja tarjosi täysihoitopaikkojen lisäksi puolihoitopaikkoja. Urheilualueita vuokraavat yrittäjät (n=6) vuokrasivat yleensä ratsastuskenttää tai maneesia. Pihattopaikkoja vuokraavista vastaajista (n=5) kaksi kertoi tarjoavansa pihattopaikkoja täysihoitopalvelulla. Muita palveluita tarjosi alle 5 yrittäjää. Kukaan vastaajista ei tarjonnut palveluina kuvikkeiden myyntiä, ruokinnan asiantuntijan palveluita, rehu- tai hevostarvikekaupan palveluita tai eläinlääkäripalveluita.

Yrittäjistä 18 vastasi tarjoavansa palveluita harrastajille. Ratsastustunnit olivat eniten tarjottu palvelu (n=8). Toiseksi eniten tarjontaa oli valmennus palveluissa (n=7) ja ”Jokin muu” -kohdassa (n=7). Valmennuspalveluita tarjottiin koulu-, este- ja kenttäratsastuksessa. ”Jokin muu”-kohdassa vastaajat tarjosivat esimerkiksi harrastetoimintaa ja maastakäsittelyä, sekä hevostenkoulutusta käsitteleviä kurseja. Hevosavusteista toimintaa tarjosi viisi yrittäjää ja Green Care palveluita neljä yrittäjää. Hevosavusteisesta toiminnasta palveluina olivat esimerkiksi Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja kuntoutusta, sekä muu hevosten kanssa olemisen ja ajan viettäminen. Ratsastusleirejä tai hevosen vuokrausta tarjosi kumpaakin kaksi yrittäjää. Kukaan yrittäjistä ei tarjonnut vaelluspalveluita, ravi-koulun palveluita tai ravi- ja monté-kurseja.

Yrittäjiltä kysyttiin mitä palveluita he ostavat ulkopuolelta. Hevosenomistajille suunnattuja palveluita osti 26 yrittäjää. Vastaajista suurin osa (n=22) osti eläinlääkärin palveluita. Seuraavaksi eniten ostettiin kuvikkeita (n=17) sekä kengityspalveluita (n=16). Noin puolet vastaajista (n=13) ostivat ulkopuolelta hevosten hieronta palveluita, fysioterapia palveluita sekä samankaltaisen muita palveluita. Muita hevosenomistajille suunnattuja palveluita osti ulkopuolelta alle 25 % vastaajista. Harrastajille suunnatuista palveluista yrittäjät ostivat valmennus palveluja (n=8) ja ratsastustunteja (n=1). Kolme yrittäjää oli vastannut jokin muu kohtaan. He ostivat ulkopuolelta raviohjastajan palveluita, hevosen koulutusta ja kengitysvälineitä. Yrittäjistä noin kolmasosa (n=10) vastasi ettei osta mitään palveluita ulkopuolelta.

Yrittäjät (n=14) kaipaivat alueelle lisää esimerkiksi hevosten kuntoutus- ja eläinlääkäripalveluita sekä kengittäjiä. Kaupanalalla tarvetta oli uusille hevostarvikekaupoille, kengitystarvikkeisiin erikoistuneelle kaupalle sekä esimerkiksi tapahtumissa toimivalle hevostarvikekirpputorille. Myös satulasepän ja satulasovittajan palveluille olisi kysyntää. Toiveissa esiintyi myös tallipaikkoja, laidunpaikkoja, lajinmukaista käyttäytymistä tukevaa pihattoa, sekä vuokrattava maneesi Maaningalle. Muutama toivoi lisää hevoslähtöistä toimintaa tai elämyspalveluita hevosten parissa.

Kyselyyn vastanneista yrittäjistä lähes kaikki (n=26) vastasivat palveluiden markkinointia koskevaan kysymykseen. Sosiaalinen media oli eniten käytetty tiedotus ja markkinointiväline. Sosiaalista mediaa käytti lähes 80 % yrittäjistä. Seuraavaksi eniten hyödynnettiin yritysten nettisivuja tai jotain muuta vaihtoehtoa. Näitä käytti kumpaakin 30 % vastaajista. Jokin muu kohdassa vastauksina oli esimerkiksi puskaradio tai se ettei palveluita markkinoida. Ilmoitustauluja hyödynsi reilu 10 % vastaajista. Lehtiä, radiota, televisiomainoksia tai kunnan ja kaupungin nettisivuja ei hyödyntänyt kukaan palveluiden markkinoinnissa.

Yrittäjistä 15 vastasi vuosittaista asiakasmäärää käsittelevään kysymykseen. Vastaukset erosivat toisistaan, eikä tuloksia voitu käsitellä kovin tarkasta vastaajien anonyymiyden säilymiseksi. Sivutoimisilla yrittäjillä oli suurimmalla osalla noin 10 asiakasta vuodessa. Enimmillään asiakkaita oli noin 100 vuodessa. Päätoimisilla yrittäjillä asiakkaiden määrät vaihtelivat todella suuresti eri palveluiden välillä. Enimmillään asiakkaita oli noin 1200 vuodessa, mutta mukana oli myös yrityksiä, joilla oli alle 50 asiakasta vuodessa. Asiakasmääriä ei voi vertailla, sillä tarjottavat palvelut eroavat suuresti toisistaan. Osalla oli asiakkaana esimerkiksi yksittäisiä hevosalan yrityksiä ja toisilla hevosomistajia, jolloin asiakasmäärä on täysin eri, vaikka työtä olisi saman verran.

Yrityksen toiminnan laajuutta selvitettiin useammalla eri kysymyksellä. Yrittäjistä 13 vastasi tarjoavansa karsinapaikkoja. Karsinapaikkoja oli keskimäärin 9 kappaletta. Pihattopaikkoja tarjosi myös 13 yrittäjää ja niitä oli keskimäärin 6 kappaletta yritystä kohden. Laidunpaikkoja vuokrasi 8 yrittäjää ja paikkoja oli vuokralla keskimäärin 6 kappaletta. Hevoskasvattajista kolme vastasi toiminnanlaajuus kysymyksiin. Kellään vastaajista ei ollut jalostuskäytössä olevia oreja. Jalostuskäytössä olevia tammoja oli kasvattajilla keskimäärin 2 kappaletta ja varsoja syntyi vuodessa 1–2 kappaletta. Tulos vastaa Pohjois-Savon hevosjalostusliitolta saatuja tietoja alueiden hevoskasvattajista. Asiakaskäytössä olevien hevosten määrää selvittävään kysymykseen vastasi 11 yrittäjää. Yrityksillä oli asiakaskäytössä olevia hevosia esimerkiksi ratsastuskoulun hevosia keskimäärin 5 kappaletta.

Lähes kaikki yrittäjät vastasivat toiminnan kannattavuutta käsittelevään kysymykseen (n=29). Suurin osa vastaajista (n=18) koki yrityksen kannattavuuden tyydyttäväksi, eli kuluista selvitään, mutta voittoa jää vähän tai ei ollenkaan. Yrittäjistä vajaa 30 % (n=8) koki kannattavuuden hyväksi, eli yritys jäi voitolle. Huonoksi, eli tappiolliseksi toiminnan koki kolme yrittäjää. Päätoimisista sekä sivutoimisista yrittäjistä suurin osa vastasi kannattavuuden olevan tyydyttävää. Hyväksi kannattavuuden koki useampi päätoiminen yrittäjä, kuin sivutoiminen yrittäjä. Kannattavuuden huonoksi kokevat yrittäjät olivat kaikki sivutoimisia yrittäjiä.

Kyselyssä kysyttiin yrittäjiltä arviota, paljonko heidän yrityksensä liikevaihto on suurin piirtein vuodessa. Kysymykseen vastasi yhteensä 18 yrittäjää, joista puolet olivat päätoimisia yrittäjiä ja puolet

sivutoimisia yrittäjiä. Yritysten vuosittainen liikevaihto oli keskimäärin 41 000 €. Liikevaihdot vaihtelivat suuresti 0–100 000 € välillä. Päätoimiset yrittäjät ilmoittivat vuosittaiseksi liikevaihdoksi keskimäärin 72 000 €. Vastaukset olivat 0–120 000 €. Sivutoimiset yrittäjät ilmoittivat liikevaihdoksi keskimäärin 9 800 €. Vastaukset olivat 1 500 €–23 500 €.

Yrityksen toiminnan laajuuden ja palveluiden tarjonnan muutosta käsittelevään kysymykseen vastasi lähes kaikki vastaajat (n=28), puolet vastaajista oli sivutoimisia yrittäjiä ja puolet päätoimisia yrittäjiä. Päätoimisista yrittäjistä 50 % (n=7) aikovat laajentaa toimintaa seuraavan kymmenen vuoden aikana. Sivutoimista yrittäjistä vain 35,7 % (n=5) vastasi suunnittelevansa laajentaa toimintaa seuraavan kymmenen vuoden aikana. Toiminnan nykyisellään pitämistä suunnitteli hieman useampi päätoiminen yrittäjä (n=6), kuin sivutoiminen yrittäjä (n=4). Yksi päätoiminen yrittäjä ja kaksi sivutoimista yrittäjää suunnitteli toiminnan pienentämistä. Päätoimisista yrittäjistä kukaan ei suunnitellut toiminnan lopettamista seuraavan kymmenen vuoden aikana. Sivutoimisista yrittäjistä reilu 20 % (n=3) suunnitteli toiminnan lopettamista.

Yrittäjistä 28 vastasi kysymykseen onko palveluiden tarjontaa tarkoitus muuttaa seuraavan kymmenen vuoden aikana. Tässäkin kysymyksessä sivu- ja päätoimisten yrittäjien määrä jakautui tasan. Päätoimisista yrittäjistä puolet (n=7) suunnittelivat palveluiden muuttamista. Enallaan palveluiden tarjonnan aikoi pitää kolme yrittäjää. Päätoimisista yrittäjistä neljä ei osannut sanoa tuleeko palveluiden tarjonnassa tapahtumaan muutoksia seuraavan kymmenen vuoden aikana. Sivutoimista yrittäjistä reilu puolet (n=8) suunnitteli palveluiden tarjonnan muuttamista. Palveluiden tarjonnan aikoi pitää ennallaan neljä yrittäjää ja kaksi yrittäjää ei osannut sanoa tuleeko palveluiden tarjonta muuttumaan. Lisätietoja palveluiden muutoksesta antoi 13 yrittäjää. Yrittäjät suunnittelivat esimerkiksi jättävänsä osan palveluista pois tai painottavansa toiminnan nykyistä enemmän yhteen palveluun. Mutta suunniteltuja muutoksia oli omien tallitilojen hankkiminen tai nykyisen toiminnan keskittäminen omistuksessa jo oleviin tiloihin, uusien palveluiden lisääminen palveluiden tarjontaan. Muutama yrittäjä mainitsi palvelun muutokseksi toiminnan loppumisen, palkansaajaksi siirtymisen tai toisen alan töihin siirtymisen.

Seuraavan kymmenvuoden aikana päätoimisista yrittäjistä reilu 30 % (n=5) suunnitteli tekevänsä investointeja. Sivutoimisista yrittäjistä 28 % (n=4) suunnitteli investoivansa. Päätoimisista yrittäjistä 13 % (n=2) ei aikonut investoida seuraavan kymmenen vuoden aikana. Sivutoimista investointien tekoa ei suunnitellut 29 % (n=4). Eniten vastauksia tuli kummallakin ryhmällä en osaa sanoa kohtaan. Päätoimisista yrittäjistä 54 % (n=8) ei osannut sanoa aikooko investoida ja sivutoimisilla yrittäjillä sama luku oli 43 % (n=6). Yrittäjät ketkä vastasivat suunnitelleensa investoivan tulevaisuudessa, pääsivät vastaamaan kysymykseen, jossa tarkennettiin, millaisia investointeja on tarkoitus tehdä. Kysymykseen vastasi 9 yrittäjää. Suurin osa yrittäjistä (n=7) aikoi investoida koneisiin ja laitteisiin. Uudisrakentamiseen aikoi investoida noin puolet yrittäjistä (n=5) ja korjausrakentamiseen noin 30 % (n=3). Jokin muu kohtaan vastasi kaksi yrittäjää. Heistä toinen suunnitteli ostavansa lisää hevosia ja poneja. Toinen yrittäjä suunnitteli investoivansa valmiisiin tallitiloihin.

8 PÄÄTÄNTÖ

Opinnäytetyön kyselytutkimuksien tulokset vastaavat mielestäni hyvin Pohjois-Savon alueen hevosalan nykytilaa. Täysin vastaava tutkimusta ei ole ennen tehty Pohjois-Savon alueella ja valtakunnalliset yritysten tilaa kartoittavat tutkimukset on tehty noin 10 vuotta sitten, joten opinnäytetyön tuloksia ei ole järkevä verrata edellisiin tutkimuksiin. Kymmenen vuotta sitten toiminnan kustannukset olivat nykyistä selkeästi alhaisemmat. Perustelen päätelmän edellisten tutkimuksien vertailukelvottomuudesta omalla hevosalan kokemuksella. Minulla on noin kahdenkymmenen vuoden kokemus hevosalasta ja olen päässyt seuraamaan hevosalan kehitystä harrastajan, hevosenomistajan, sekä hevosalan ammattilaisen näkökulmasta.

Hevosalan palveluiden kysynnän ja tarjonnan selvitys onnistui mielestäni hyvin ja kyselyyn vastasi tarpeeksi vastaajia. Yritysten nykytilan selvitystä ei voi pitää täysin yleistettävänä, kyselyn vähäisen vastaaja määrän takia, mutta tulokset vastaavat mielestäni hyvin yleistä hevosalan tilaa. Kyselyyn vastasi monipuolisesti erilaisia palveluntarjoajia sekä sivu-, että päätoimista yrittäjiä. Yrittäjiä ei ole olemassa koottua listaa, mikä voi osaltaan olla syy siihen, ettei yritysten nykytilaa ole ennen tutkittu Pohjois-Savon alueella. Jos yrittäjiä olisi löytynyt koottu listaus, joka olisi sisältänyt yhteystiedot olisi vastauksia voinut kerätä myös sähköpostitse tai puhelimitse.

Tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että Pohjois-Savon alueen hevosalan palveluiden tarjonta vastaa melko hyvin palveluiden kysyntään, mutta joillekin palveluille olisi vielä lisätarvetta. Hevosenomistajat kaipasivat alueelle lisää eläinlääkäripalveluita sekä vuokratalli- ja pihattopaikkoja. Harrastajat kaipasivat alueelle lisää eniten valmennuksia, erityisesti kouluvalmennusta. Lisäksi alueelle kaivattiin ratsastusvaelluksia tarjoavia yrityksiä. Tuloksista nähtiin, että palveluita haluttiin löytää nykyistä lyhyemmän matkan päästä omasta asuinpaikasta katsottuna. Maksuvalmius kysymyksen tuloksista voidaan todeta, että kuluttajat ovat osittain valmiita maksamaan palveluita nykyisen hintatason mukaisia hintoja, mutta joidenkin palveluiden hinnat jäivät alhaiseksi verrattuna alueen hintatasoon. Ratsastustunneista vastaajat olivat valmiita maksamaan 20–50 € tunnilta, mikä vastaa alueen hintatasoa. Vuokratalli- ja pihattopaikoista hevosenomistajat olivat valmiita maksamaan 300–400 € kuu-kaudessa, mikä jää alle yleisen hintatason. Itse koen, että hevosenomistajien maksuhalukkuutta laskee osaltaan varmasti yleinen hintojen nousu. Hevosenpidon kallistuessa palveluita toivottaisiin löytyvän halvemmalla. Tämä aiheuttaa haasteita yrittäjille, sillä heillä voi olla tarvetta nostaa hintoja, jotta kannattavuus pysyisi samana kustannuksien kasvaessa.

Pohjois-Savon alueen hevosalan yritykset työllistivät keskimäärin 1,4 työntekijää ja niillä oli keskimäärin 9 karsinapaikkaa, 6 pihattopaikkaa, 8 laidunpaikkaa. Yrityksillä oli keskimäärin 5 asiakaskäytössä olevaa hevosta. Toiminnan laajuus vastaa työntekijöiden määrää, sillä yleisesti on laskettu, että 6–8 hevosta pystyy työllistämään yhden henkilön (Pussinen & Thuneberg 2014, 4). Reilu 60 % (n=18) yrittäjistä koki yrityksen kannattavuuden tyydyttäväksi. Hyväksi kannattavuuden koki vajaa 30 % (n=8) ja huonoksi noin 10 % (n=3) yrittäjistä. Vaikka enemmistö vastaajista koki kannattavuuden vain tyydyttäväksi, yrittäjistä 12 suunnitteli toiminnan laajentamista ja vain 3 aikoi lopettaa toiminnan tulevaisuudessa. Olen itse alalla toimiessa huomannut, että hevosala on monelle yrittäjälle harrastus, työ sekä elämäntapa. Uskon itse, että hevosalla riittää uskoa tulevaan ja tämä tuli

esiin myös kyselyn tuloksista. Osa yrittäjistä suunnitteli toiminnan muuttamista tai nykyisen toiminnan kehittämistä, vain muutama suunnitteli alan vaihtamista.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut opettavaista. Webropol-kyselytyökalun sekä Excelin käyttötaidot ovat kehittyneet opinnäytetyö prosessin aikana selkeästi. Ensimmäinen kysely suoritettiin kurssitehtävänä ja se oli itselleni ensimmäinen kyselytutkimus, jonka toteuttamisessa olen ollut mukana. Kyselyn suunnittelussa tapahtui joitakin virheitä, joita pyrin välttämään opinnäytetyön toisen kyselyn suunnittelussa. Ensimmäisessä kyselyssä selvitettiin tutkimuksen kannalta osittain turhiakin tietoja, kuten vastaajien ikää ja toimivatko vastaajat yrittäjänä. Lisäksi kyselylomakkeessa oli joitakin kirjoitusvirheitä. Yrittäjille suunnitellun kyselyn suunnittelussa pyrin ottamaan huomioon sen, että vastaajat ovat kiireisiä, joten kyselyn piti olla erittäin helposti vastattava ja vain oleellisimpia tietoja kartoitettava. Opinnäytetyö olisi onnistunut myös vain toisen kyselytutkimuksen avulla, mutta halusin, että työstä on mahdollisimman paljon hyötyä niin toimeksiantajalle, kuin hevosalan yrittäjille. Tämän takia päätin sisällyttää työhön yrittäjien kyselyn lisäksi hevosenomistajille ja harrastajille suunnatun kyselyn tulokset.

Ammatillinen osaamiseni on kehittynyt opinnäytetyö prosessin aikana ja olen saanut hyvän kuvan Pohjois-Savo hevosalan nykytilasta. Olen päässyt opettelemaan, kuinka laajan kyselyn tulokset saadaan koottua tekstiksi. Olen tyytyväinen siihen, että pystyn nyt antamaan vinkkejä hevosalan yrittäjille toiminnan kehittämiseen ja jakamaan kyselyiden kautta saatua tietoa eteenpäin. Tämä opinnäytetyön tulokset päätyvät oikeaan ja merkitykselliseen käyttöön myös Ylä-Savon Veturin kautta. Oma tavoitteeni opinnäytetyölle oli, että työstä olisi todellista hyötyä Pohjois-Savon hevosalan kehittämiseen ja uskon, että tämä tavoite saavutettiin. Opinnäytetyön lisäksi tein PowerPoint esityksen, joka tiivistää kyselyiden tulokset. PowerPoint luovutetaan toimeksiantajan käyttöön, mutta se on opinnäytetyöprosessin ulkopuolinen tuotos.

Jatkotutkimustarpeena näen Pohjois-Savon, sekä koko Suomen alueen hevosalan nykytilan kartoittamisen. Laajemman kartoituksen avulla voitaisiin pyrkiä hahmottamaan, kuinka kustannuksien nousu on vaikuttanut hevosalaan ja millaisille palveluille olisi juuri nyt kysyntää. Edelliset kartoitukset ovat jo vanhoja, sillä maailma on muuttunut paljon viimeisen muutaman vuoden aikana. Uskon, että yrittäjät hyötyisivät tarkemmista tutkimuksista, joissa voitaisiin esitellä esimerkiksi kannattavuuslaskelmia esimerkki tilojen kautta. Harrastajien ja hevosenomistajien kohdalla voisi olla tarvetta kartoittaa vielä laajemmin ja isommalla vastaaja määrällä palveluiden kysyntää. Samalla voisi selvittää syitä, mitkä asia vaikuttavat kuluttajien maksuhalukkuuteen ja onko siinä tapahtunut muutoksia viime vuosina.

LÄHTEET

- Ala-Korpi, Hannu 2022. Toiminnanjohtaja. Pohjois-Savon hevosjalostusliitto. Haastattelu 14.11.2022.
- Autio, Elena & Heiskanen, Minna-Liisa 2013. Hevosten pihattohoito. Joensuu: Suomen hevostietokeskus ry.
- European Equine Welfare Association ry julkaisuaika tuntematon. Kampanja. Verkkojulkaisu. <https://hevosvallankumous.fi/hevosvakivallankumous-kampanja/>. Viitattu 28.12.2022.
- Fields, Marion 2012. Järjestöarvioinnin ilmansuuntia -opas. Verkkojulkaisu. <https://www.ok-sivis.fi/media/ilmansuuntia-materiaali/jarjestoarvioinnin-ilmansuuntia-sivis.pdf>. Viitattu 27.12.2022.
- Green Care Finland julkaisuaika tuntematon a. Eläinavusteiset menetelmät. Verkkojulkaisu. <https://www.gcfinland.fi/green-care-/menetelmat/elainavusteiset-menetelmat/>. Viitattu 20.11.2022.
- Green Care Finland julkaisuaika tuntematon b. Mitä on Green Care?. Verkkojulkaisu. <https://www.gcfinland.fi/green-care-/>. Viitattu 20.11.2022.
- Heikkilä, Tarja 2014. Kvantitatiivinen tutkimus. Pdf-tiedosto. julkaisuaika tuntematon. <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>. Viitattu 15.11.2022.
- Heiskanen, Oona, Juntunen, Iita, Komulainen, Sanni & Smura, Marika 2022. Hevosalan palvelun tarpeen kartoitus. Tutkimusraportti. Tutkimusmenetelmät. Savonia-ammattikorkeakoulu. Iisalmi: Oona Heiskasen kokoelmat.
- Hevosopisto julkaisuaika tuntematon. Ratsastusterapiakoulutus. Verkkojulkaisu. <https://www.hevosopisto.fi/koulutus/ammattillinen-taydennyskoulutus/ratsastusterapia/>. Viitattu 20.12.2022.
- Hevosurheilu 2022. Forssan kuninkuusravit Euroopan vierailuin ravitapahtuma. Verkkojulkaisu <https://www.hevosurheilu.fi/ravit/uutiset/forssan-kuninkuusravit-euroopan-vierailuin-ravitapahtuma>. Viitattu 27.12.2022.
- Hippolis, Suomen Hippos ry, Suomen Ratsastajainliitto ry & Luke 2019. Hevostalous lukuina 2019. Verkkojulkaisu. <http://www.hippolis.fi/site/wp-content/uploads/Hevostalous-lukuina-2019-LOPULLINEN.pdf>. Viitattu 30.11.2022
- Hippolis, Suomen Hippos ry, Suomen Ratsastajainliitto ry & Luke 2020. Hevostalous lukuina 2020. Verkkojulkaisu. <http://www.hippolis.fi/site/wp-content/uploads/Hevostalous-lukuina-2020.pdf>. Viitattu 28.10.2022.
- Hippolis, Suomen Hippos ry, Suomen Ratsastajainliitto ry & Luke 2021. Hevosala lukuina 2021. Verkkojulkaisu. <http://www.hippolis.fi/site/wp-content/uploads/Hevostalous-lukuina-2021-LOPULLINEN.pdf>. Viitattu 28.10.2022.
- Hollmen, Maarit & Laitinen, Anne 2012. Mahdollisuuksien hevonen- Hevosalan kehittämisohjelma. Verkkojulkaisu. Hippolis-hevosalan osaamiskeskus ry. http://www.hippolis.fi/site/wp-content/uploads/Mahdollisuuksien-hevonen_2012-kehittamisohjelma.pdf. Viitattu 14.11.2022.
- Ikäheimo, Juha 2023. Maaseutuasiantuntija. Pohjois-Savon ELY-keskus. Haastattelu 31.1.2023.

Iloluontoinen julkaisuaika tuntematon. Luontovoima (Green Care). Verkkojulkaisu. <https://www.iloluontonen.fi/luontovoima/>. Viitattu. 20.11.2022.

Jyväskylän yliopisto 2015. Empiirinen tutkimus. Verkkojulkaisu. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/empiirinen-tutkimus>. Viitattu 27.12.2022.

Laitinen, Anne & Mäki-Tuuri, Sanna 2014 a. Hevosala vaikuttaa sinunkin kunnassasi. Teoksessa Anna Laitinen & Sanna Mäki-Tuuri (toim.) Hevoset ja kunta – rajapintoja. Ypjäjä: Hippolis – Hevosalan osaamiskeskus ry, Hevoset ja yhteiskunta – rajapintoja -hanke, 9.

Laitinen, Anne & Mäki-Tuuri, Sanna 2014 b. Hevoset Suomessa. Teoksessa Anna Laitinen & Sanna Mäki-Tuuri (toim.) Hevoset ja kunta – rajapintoja. Ypjäjä: Hippolis – Hevosalan osaamiskeskus ry, Hevoset ja yhteiskunta – rajapintoja -hanke, 11–12.

Lohva, Niina 2022. Vastaava maataloussihteeri. Luoteis-Savon maaseutupalvelut. Haastattelu 12.1.2022.

Luostarinen, Leena 2022. Palvelusihteeri. Sydän-Savon maaseutupalvelut. Haastattelu 19.12.2022.

Ollikainen, Heta 2022. vs. Maaseutuasiamies. Ylä-Savon maaseutupalvelut. Haastattelu 19.12.2022.

Partanen, Minna 2023. Toiminnanjohtaja. Ylä-Savon Veturi ry. Haastattelu 23.1.2023.

Pussinen, Sirpa & Thuneberg, Terhi 2014. Hevosala vaikuttaa, työllistää ja liikuttaa. Teoksessa Anna Laitinen & Sanna Mäki-Tuuri (toim.) Hevoset ja kunta – rajapintoja. Ypjäjä: Hippolis – Hevosalan osaamiskeskus ry, Hevoset ja yhteiskunta – rajapintoja -hanke, 4, 19–21.

Pussinen, Sirpa 2013. Hevosyrittäjyyden tulevaisuuskatsaus- valtakunnallisen Hevosyrittäjä huippukuntoon hankkeen (2010–2014) raportti. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Pussinen, Sirpa, Korhonen, Jukka, Pölönen, Ilpo, Varkia, Rauni 2007. Kasvava hevosala. Hevosalan kehitysnäkymiä Suomessa. Vantaa: Laurea-ammattikorkeakoulu.

Ruokavirasto 2022. Alkuperäisrotueläinten kasvattaminen -ympäristösopimuksen sopimusehdot 2023. Verkkojulkaisu. <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/elaintuet/alkuperaisrotuelainten-kasvattamissopimus/sopimusehdot-alkuperaisrotuelainten-kasvattaminen/sopimusehdot-alkuperaisrotuelainten-kasvattaminen-2023/>. Viitattu 25.3.2023.

Saastamoinen, Markku 2013. Yhteenveto tulevaisuuden menestystekijöistä. Teoksessa Pussinen, Sirpa (toim.) Hevosyrittäjyyden tulevaisuuskatsaus – valtakunnallisen Hevosyrittäjä huippukuntoon hankkeen (2010–2014) raportti. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.

Saastamoinen, Markku 2014. Hevoset maaseudulla. Teoksessa Anna Laitinen & Sanna Mäki-Tuuri (toim.) Hevoset ja kunta – rajapintoja. Ypjäjä: Hippolis – Hevosalan osaamiskeskus ry, Hevoset ja yhteiskunta – rajapintoja -hanke, 14.

Saastamoinen, Markku 2022. Hevosala työllistää tuhansia suomalaisia – Islannista ja Ranskasta mallia kasvulle? Verkkajulkaisu. <https://www.biotalous.fi/hevosala-tyollistaa-tuhansia-suomalaisia-islannista-ja-ranskasta-mallia-kasvulle/>. Viitattu 27.12.2022.

Saukkonen, Pasi 2006. Tutkimusmenetelmät ja tutkimusaineisto. Verkkajulkaisu. <https://www.mv.helsinki.fi/home/jmykkane/tutkielma/Tutkimusmenetelmat.html>. Viitattu 28.12.2022.

Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry julkaisuaika tuntematon a. SPHT-palvelua tuottavia ohjaajia Pohjois-Savo. Verkkajulkaisu. <https://www.hevostoiminta.net/spht-r-palvelua-tuottavia-ohjaajia/pohjois-savo/>. Viitattu 20.12.2022.

Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry julkaisuaika tuntematon b. Mitä on Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Verkkajulkaisu. <https://www.hevostoiminta.net/>. Viitattu 28.12.2022.

Sponsor Insight Oy 2022. Helsinki International Horse Show kävijätutkimus 2022. Verkkajulkaisu. <https://helsinkihorseshow.fi/wp-content/uploads/2022/12/Kavijatutkimuskooste.pdf>. Viitattu 27.12.2022.

Suomen Hippos ry 2022 a. Astutusluvuissa laskua vuonna 2022 – yhteistyö avainasemassa tulevaisuuden kannalta. Verkkajulkaisu 10.10.2022. <https://www.hippos.fi/hevoskasvatus/astutusluvuissa-laskua-vuonna-2022-yhteistyo-avainasemassa-tulevaisuuden-kannalta/>. Viitattu 3.4.2023.

Suomen Hippos ry Julkaisuaika tuntematon b. Ravikoulut. Verkkajulkaisu. <https://www.hippos.fi/koulutus/ravikoulut/>. Viitattu 10.11.2022.

Suomen Hippos ry julkaisuaika tuntematon c. Suomen Hippos ry. Verkkajulkaisu. <https://www.hippos.fi/suomen-hippos-ry/>. Viitattu 30.11.2022.

Suomen Hippos ry julkaisuaika tuntematon d. Suomen Raviradat. Verkkajulkaisu. <https://www.hippos.fi/raviurheilu/raviurheilu-lajina/suomen-raviradat/>. Viitattu 30.11.2022.

Suomen kengityssepät ry julkaisuaika tuntematon. Jäsenet. Verkkajulkaisu. <https://www.suomenkengityssepat.fi/jasenet/>. Viitattu 20.12.2022.

Suomen Ratsastajainliitto julkaisuaika tuntematon a. Tallihaku. Verkkajulkaisu <https://www.ratsastus.fi/tallihaku/>. Viitattu 30.11.2022.

Suomen Ratsastajainliitto julkaisuaika tuntematon b. Monté. Verkkajulkaisu. <https://www.ratsastus.fi/lajit/muut-lajit/monte/>. Viitattu 30.11.2022.

Suomen ratsastusterapeutit ry julkaisuaika tuntematon a Ratsastusterapia koulutus. Verkkajulkaisu. <https://suomenratsastusterapeutit.fi/rtkoulutus/>. Viitattu 20.11.2022.

Suomen ratsastusterapeutit ry julkaisuaika tuntematon b. Terapeutit. Verkkajulkaisu. <https://suomenratsastusterapeutit.fi/terapeutit/>. Viitattu 27.12.2022.

Suomen Vaellustallien liitto ry julkaisuaika tuntematon a. Jäsentallit. Verkkajulkaisu. <https://www.vaellustallit.fi/jasentallit/>. Viitattu 20.12.2022.

Suomen Vaellustallien liitto ry julkaisuaika tuntematon b. Paljon tilaa elämykselle. Verkkajulkaisu. <https://www.vaellustallit.fi/suomenvaellustallienliittory/vaellusratsastus-lajina/>. Viitattu 10.11.2022.

Timonen, Jukka 2016. Hevonen terapei jo pelkällä olemuksellaan. Verkkajulkaisu. <https://suomenhevosliitto.fi/2016/12/23/hevonen-terapei-jo-pelkalla-olemuksellaan/>. Viitattu 27.12.2022.

Vehkala, Kimmo 2019. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Vermo areena julkaisuaika tuntematon. Monté-kurssit. Verkkajulkaisu. <https://www.vermo.fi/ravikoulu/kurssit/montekurssit.html>. Viitattu 30.11.2022.

Vuori, Jaana julkaisuaika tuntematon. Tutkimus etiikka ihmistieteissä. Verkkajulkaisu. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvalitutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/> Viitattu 28.12.2022.

Ylä-Savon Veturi ry julkaisuaika tuntematon. Mitä on Leader?. Verkkajulkaisu. <https://ylasavonveturi.fi/mita-on-leader/>. Viitattu 27.12.2022.

LIITE 1. HARRASTAJILLE JA HEVOSENOMISTAJILLE SUUNNATTU KYSELYLOMAKE

Hevosalan palvelutarpeen kartoitus

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Haluatko olla mukana kehittämässä hevosalan palvelutarjontaa?

Tämä kysely on suunnattu hevosalan harrastajille sekä hevosnomistajille. Kyselyn avulla selvitetään Pohjois-Savon hevosalan palveluiden tarvetta. Kyselyn tilaajana toimii Kehittämisyhdistys Ylä-Savon Veturi ry, joka tulee hyödyntämään kyselystä saatuja tietoja hevosalan palveluiden kehittämiseen. Kyselyn toteuttamisesta vastaa ryhmä Savonia-ammattikorkeakoulun agrologiopiskelijoita.

Kehittämisyhdistys Ylä-Savon Veturi ry on yksi kolmesta Pohjois-Savon Leader-ryhmästä. Ylä-Savon Veturi tukee alueen mikroyrityksiä myöntämällä rahoitusta yritysten kasvuun ja kehittämiseen. Yhteisöille rahoitusta myönnetään niiden toiminnan kehittämiseen. Veturi toimii Iisalmen, Kiuruveden, Keiteleen, Lapinlahden, Pielaveden, Sonkajärven ja Vieremän alueella.

Kyselyyn voit vastata anonyymisti. Kyselyn vastaaminen vie aikaasi noin 5-10 minuuttia. Kysymykset jakautuvat eri tavalla hevosnomistajalle ja harrastajalle. Hevosnomistaja pääsee vastaamaan myös harrastajan näkökulmasta, mutta kaikkiin kysymyksiin ei ole pakko vastata, jos ne eivät kosketa itseäsi. Pyydämme vastaamaan kyselyyn 11.4.2022 mennessä. Suuri kiitos jo ennakoon aktiivisuudesta!

Oletko hevosnomistaja vai hevosharrastaja *

- Olen hevosnomistaja, omistan hevosen/olen vastuussa hevosesta (esimerkiksi ylläpitohevonen)
- Olen hevosharrastaja, en omista hevosta/en ole vastuussa hevosesta (esimerkiksi ylläpitohevonen)

Toimitko hevosalan yrittäjänä *

- Kyllä
- Ei

Oletko päätoiminen vai sivutoiminen hevosalan yrittäjä *

- Olen päätoiminen hevosalan yrittäjä
- Olen sivutoiminen hevosalan yrittäjä

Mitä hevosalan palveluita olet käyttänyt/käytät hevosharrastajana

- Ratsastustunnit/leirit
- Valmennus, minkä lajin?
- Vaellus

- Hevoslähtöinen toiminta
- Hevosavusteinen toiminta, mikä?
-
- Green Care hevospalvelut
- Ravikoulut
- Ravi-/montekurssit
- Jokin muu, mikä?
-

Mitä hevosalan palveluita olet käyttänyt/käytät hevosenomistajana

- Vuokratalli/pihattopaikka
- Hevosen valmennus/treenipalvelut, mikä?
-
- Hevosen kilpailutuspalvelut esimerkiksi ratsuttaja tai ohjastaja
- Hevosen kuljetuspalvelut
- Eläinlääkäripalvelut
- Kengityspalvelut
- Hieronta,fysioterapia, jokin muu, mikä?
-
- Hevosen kuntoutuspalvelut
- Satulakauppiaan/varustekauppiaan palvelut
- Satulaseppä, valjasseppä
- Ruokinnan asiantuntijat
- Laidunpaikat
- Rehu- ja hevostarvikeliikkeet
- Eläindiagnostiset palvelut tai muut laboratorio palvelut
- Joku muu, mikä?
-

Mitä palveluita kaipaisit lisää alueelle hevosharrastajana

- Ratsastustunnit/leirit, millaisia?
-
- Valmennus, minkä lajin?
-
- Vaellus
- Hevoslähtöinen toiminta
- Hevosavusteinen toiminta, mikä?
-
- Green Care hevospalvelut
- Ravikoulut

Paljonko olet valmis maksamaan palvelusta hevosarrastajana

	Alle 20€	20- 50€	50- 80€	80- 100€	100- 200€	200- 300€	300- 400€	400- 500€	500- 600€	600- 700€	Yli 700€
Ratsastustunti per kerta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pitkä leiri n.4-7pvä per kerta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lyhyt leiri n.1-3 pvä per kerta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Valmennus per kerta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vaellus per kerta, minkä pituinen? _____	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ravi/monte kurssit per kerta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ravikoulutunti per kerta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hevosavusteinen toiminta per kerta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Green Care hevospalvelut per kerta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hevoslähtöinen toiminta per kerta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hevoson vuokraus per kerta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Oletko käyttänyt tai olisitko kiinnostunut matkailupalveluista hevosalalla esim: majoituspalvelut, elämysmatkailu...
 Kyllä olen käyttänyt, minkälaisista?

 Kyllä olisin kiinnostunut, millaisesta?

 En ole kiinnostunut

 En osaa sanoa

Mistä löydät tietoa hevosalan palveluista

	Löydän täältä tarpeeksi tietoa	En löydä täältä tarpeeksi tietoa	Haluaisin saada enemmän tietoa tätä kautta	En osaa sanoa
Sosiaalinenmedia	☐	☐	☐	☐
Palveluiden tarjoajien nettisivut	☐	☐	☐	☐
Lehdet	☐	☐	☐	☐
Radio	☐	☐	☐	☐
Televisiomainonta	☐	☐	☐	☐
Ilmoitustaulut	☐	☐	☐	☐
Kunnan tai kaupungin nettisivut	☐	☐	☐	☐

Miten pitkän matkan olet valmis kulkemaan palvelun perässä nykytilanteessa (Poislukien palvelut, kuten erikoislääkäripalvelut)

Tähän voit halutessasi eritellä tarkemmin, kuinka pitkän matkan olet valmis kulkemaan minkäkin palvelun perässä

Mikä olisi mielestäsi sopiva matka, jonka päästä palvelut tulisi löytyä (Poislukien palvelut, kuten erikoislääkärin palvelut)

Tähän voit halutessasi eritellä tarkemmin, mikä olisi mielestäsi sopiva välimatka, josta palveluiden tulisi löytyä

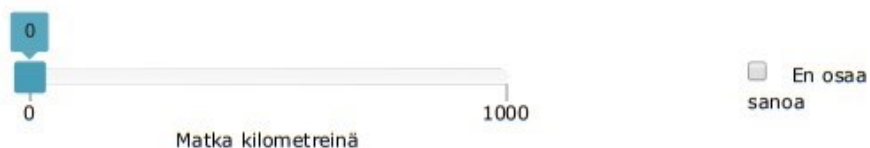

Mikä olisi mielestäsi sopiva matka, jonka sisältä tulisi löytyä kaikki hevosen tarvitsemat palvelut sisältäen erilaiset eläinlääkäripalvelut ja tutkimusmahdollisuudet

Asuinpaikkakunta *

- Iisalmi
- Joroinen
- Kaavi
- Keitele
- Kiuruvesi
- Kuopio tai Kuopion seutukunta, mikä?

-
- Lapinlahti
  - Leppävirta
  - Pielavesi
  - Rautalampi
  - Rautavaara
  - Sillinjärvi
  - Sonkajärvi
  - Suonenjoki
  - Tervo
  - Tuusniemi
  - Varkaus
  - Vesanto
  - Vieremä
  - Joku muu, mikä?
-

Ikä *

- Alle 18-vuotta
- 18-25-vuotta
- 26-30-vuotta
- 31-40-vuotta
- 41-50-vuotta
- 51-60-vuotta
- Yli 60-vuotta

Sukupuoli *

- Mies

- Nainen
- Joku muu
- En halua kertoa

Kiitos vastauksestasi. Tähän voit antaa vapaasti palautetta Pohjois-Savon hevospalveluihin liittyen. Olisiko jollekin palvelulle erityisesti tarvetta alueellasi?

LIITE 2. YRITTÄJILLE SUUNNATTU KYSELYLOMAKE

Hevosalan yritysten nykytilan kartoitus

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Haluatko olla mukana vaikuttamassa Pohjois-Savon hevosalan kehittämiseen?

Tämä kysely on suunnattu Pohjois-Savon alueella toimiville hevosalan pää- ja sivutoimisille yrittäjille. Kyselyllä selvitetään Pohjois-Savon hevosalan yritysten nykytilaa ja palveluntarjontaa. Kyselyn tilaaja on Kehittämisyhdistys Ylä-Savon Veturi ry, joka hyödyntää tuloksia alkavan CAP27-rahoituskauden yritystukien linjauksissa ja käsittelyssä. Kysely on osa Savonia-ammattikorkeakoulun agrologiopiskelijän opinnäytetyötä, jossa selvitetään Pohjois-Savon hevosalan palvelujen kysyntää ja tarjontaa, sekä yritysten nykytilaa.

Kehittämisyhdistys Ylä-Savon Veturi on yksi kolmesta Pohjois-Savon Leader-ryhmästä. Sen toiminta-alueeseen kuuluvat Iisalmen ja Kiuruveden kaupungit sekä Keitele, Lapinlahden, Pielaveden, Sonkajärven ja Vieremän kunnat. Veturi tukee Ylä-Savon alueen mikroyrityksiä myöntämällä rahoitusta kasvuun ja kehittämiseen. Yleishyödyllisille yhteisöille rahoitusta myönnetään niiden toiminnan kehittämiseen ja investointeihin.

Kyselyyn vastataan anonymisti. Tulosten analysoinnissa tietoja käsitellään niin, ettei vastaajia voi tunnistaa. Kyselyn vastaaminen vie noin 5-10 minuuttia. Kysely on auki 10.2.2023 asti. Suuri kiitos aktiivisuudestasi!

Tietosuojailmoitus löytyy osoitteesta:

https://amsavonia-my.sharepoint.com/:w:/g/personal/oona_heiskanen_edu_savonia_fi/EfeQ9wDnmG5Ood-mR54_coYBma8u58dyTOaV4u4hmesc4w?e=0b5Hg5

Kyselyn yhteyshenkilö

Oona Heiskanen

oona.heiskanen (at) edu.savonia.fi

Paikkakunta *

- Iisalmi
- Joroinen
- Kaavi
- Keitele
- Kiuruvesi
- Kuopio tai Kuopion seutukunta, mikä?
-
- Lapinlahti
- Leppävirta
- Pielavesi
- Rautalampi
- Rautavaara
- Siilinjärvi
- Sonkajärvi

- Suonenjoki
- Tervo
- Tuusniemi
- Varkaus
- Vesanto
- Vieremä
- Joku muu, mikä?

Toimitko päätoimisena vai sivutoimisena yrittäjänä hevosalan yrityksessä *

- Toimin päätoimisena yrittäjänä
- Toimin sivutoimisena yrittäjänä

Mikä on yrityksesi päätuote/palvelu?

Montako henkilöä yritys työllistää

Enemmän
kuin 20 kpl

Millaisia työntekijöitä yrityksellä on (voit valita useamman)

- Yrittäjä itse
- Kokoaikainen työntekijä
- Osa-aikainen työntekijä
- Kausi- tai keikkatyöläinen
- Ulkopuolinen yrittäjä

Yrittäjän koulutustausta

- Minulla on hevosalan koulutus, mikä? _____
- Minulla ei ole hevosalan koulutusta, halutessasi voit kertoa nykyisen koulutuksesi _____
- En halua vastata _____

Tarjoaako yrityksesi harrastajille tai hevosenomistajille suunnattuja palveluja *

- Yritykseni tarjoaa hevosharrastajille suunnattuja palveluja (esimerkiksi ratsastuskoulut)
- Yritykseni tarjoaa hevosenomistajille suunnattuja palveluja (esimerkiksi täysihoidotalli)
- Yritykseni tarjoaa palveluja sekä harrastajille, että hevosenomistajille

Mitä hevosenomistajille suunnattuja palveluita yrityksesi tarjoaa

Hevosien hoitopalvelut ja alueiden/tilojen vuokraus

- Karsinapaikan vuokraus. Täysihoido, puolihoido vai itsehoidettava? _____

- Pihattopaikan vuokraus. Täysihoido, puolihoido vai itsehoidettava? _____

- Laidunpaikan vuokraus _____

- Urheilualueiden vuokraus(maneesi, kenttä, ravirata yms), millaisia? _____

2. Hevosien valmennus ja kilpailutuspalvelut

- Hevosien valmennus ja treenipalvelut, millaisia? _____

- Kilpailutuspalvelut esim ratsuttaja tai raviohjastajan palvelut _____

3. Hevosien kasvatus, myynti, ja kuljetus

- Hevosien myynti tai välityspalvelut _____

- Hevosien kuljetuspalvelut _____

- Hevoskasvatus, millaista? _____

4. Kuntoutus-, hyvinvointi- ja terveyspalvelut

- Eläinlääkäripalvelut _____

- Kengityspalvelut _____

- Hevoskuntoutus palvelut _____

- Hevosien hieronta, fysioterapia, jokin muu, mikä? _____

5. Kauppa- ja neuvontapalvelut

- Satulakauppiaan, varustekauppiaan palvelut _____

- Satulasepän, valjassepän palvelut _____

- Rehu tai hevostarvikekauppa _____

Ruokinnan asinatuntien palvelut

6. Muut palvelut

Rehujen myynti: heinä, kaura tai muu rehu, mikä?

Kuivikkeiden myynti

Lannanpoisto

Jokin muu, mikä?

Mitä harrastajille ja/tai hevosenomistajille suunnattuja palveluita yrityksesi tarjoaa

Ratsastustunnit, millaisia?

Ratsastusleirit, millaisia?

Valmennus, minkä lajin?

Vaellus, millaisia?

Hevosen vuokraus, millaista?

Green Care hevospalvelut

Hevosavusteinen toiminta, mikä?

Ravikoulu

Ravi- ja montekurssit

Jokin muu, mikä?

Osa 1: Mitä palveluja yrityksesi ostaa ulkopuolelta

1. Hevosen hoitopalvelut ja alueiden/tilojen vuokraus

Karsinapaikan vuokraus. Täysihoito, puolihoito vai itsehoidettava?

Pihattoaikan vuokraus. Täysihoito, puolihoito vai itsehoidettava?

Laidunpaikan vuokraus

Urheilualueiden vuokraus(maneesi, kenttä, ravirata yms), millaisia?

---

2. Hevosen valmennus ja kilpailutuspalvelut

Hevosen valmennus ja treenipalvelut, millaisia?

Kilpailutuspalvelut esim ratsuttaja tai raviohjastajan palvelut

3. Hevosten kasvatus, myynti ja kuljetus

Hevosten myynti tai välityspalvelut

Hevosten kuljetuspalvelut

Hevoskasvatus

4. Kuntoutus ja hyvinvointi/terveyspalvelut

Eläinlääkäripalvelut

Kengitys palvelut

Hevoskuntoutus palvelut

Hevosen hieronta, fysioterapia, jokin muu, mikä?

---

5. Kauppa ja neuvontapalvelut

Satulakaupiaan, varustekaupiaan palvelut

Satulasepän, valjassepän palvelut

Rehu tai hevostarvikekauppa

Ruokinnan asiantuntijan palvelut

6. Muut palvelut

Lannanpoisto

Kuivikkeet

Rehut: heinä ja kaura

Jokin muu, mikä?

Osa 2: Mitä palveluja yrityksesi ostaa ulkopuolelta

Ratsastustunnit, millaisia?

Ratsastusleirit, millaisia?

Valmennus, minkä lajin?

Vaellus

Hevosavusteinen toiminta, mikä?

Green Care hevospalvelut

Ravikoulu toiminta

Ravi- tai montekurssit

Jokin muu mikä?

Yritykseni ei osta palveluita ulkopuolelta

Millaisia palveluja kaipaisit lisää alueelle?

Montako asiakaskäytössä olevaa hevosta yritykselläsi on (esimerkikiksi ratsastuskoulussa)

Enemmän kuin 70 kpl

Montako jalostuskäytössä olevaa tammaa yritykselläsi on

Enemmän kuin 30 kpl

Montako jalostuskäytössä olevaa oria yritykselläsi on

Enemmän kuin 30 kpl

Montako varsaa syntyy yleensä vuodessa

Enemmän kuin 30 kpl

Montako asiakasta yrityksellä on suurin piirtein vuodessa ja moniko asiakkaista on vakioasiakas? Erittele palvelukohtaisesti.

Montako vuokrattavaa karsinapaikkaa yritykselläsi on

Enemmän kuin 100 kpl

Montako vuokrattavaa pihattopaikkaa yritykselläsi on

Enemmän kuin 50 kpl

Montako vuokrattavaa laidunpaikkaa yritykselläsi on

Enemmän kuin 50 kpl

Mitä kautta yrityksesi markkinoi palvelujaan?

- Sosiaalinen media
  - Yrityksen nettisivut
  - Lehdet
  - Radio
  - Televisiomainonta
  - Ilmoitustaulut
  - Kunnan tai Kaupungin nettisivut
  - Joku muu, mikä?
-

Onko toiminnan laajuuteen tulossa muutoksia seuraavan 10 vuoden aika

- Tavoitteena laajentaa toimintaa
  - Tavoitteena pienentää toimintaa
  - Tavoitteena pitää toiminta nykyisellään
-

Toiminta alotaan lopettaa

Onko palvelutarjontaa tarkoitus muuttaa seuraavan 10 vuoden aikana

Kyllä, mikä tulee muuttumaan?

Ei

En osaa sanoa

Onko suunnitelmassa tehdä investointeja seuraavan 10 vuoden aikana

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

Tulevat investoinnit

Koneet tai laitteet

Korjausrakentaminen

Uudisrakentaminen

Joku muu, mikä?

Millaiseksi koet yrityksen nykyisen kannattavuuden

Erittäin hyvä- yritys tekee selkeästi voittoa

Hyvä- yritys jää voitolle

Tyydyttävä- kuluista selvitään, mutta voittoa vain vähän tai ei ollenkaan

Huono- toiminta on tappiollista

En halua vastata

Vuosittainen liikevaihto suurin piirtein

En halua vastata

Kiitos vastauksesta. Tähän voit antaa halutessasi vapaasti palautetta Pohjois-Savon hevosalan palveluihin ja yrityksiin liittyen.